

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πτυχιακή Εργασία

Θεσμική προσέγγιση της διαχείρισης κινδύνου στα
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Γεωργία Μουζάκα

Επιβλέπων καθηγητής

Γεώργιος Λυμπέρης

Μεσολόγγι, Μάιος 2016

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Γεωργία Μουζάκα, [2016]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη Θεσμική προσέγγιση της διαχείρισης κινδύνου στα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, που είναι ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να διασφαλίζεται η σταθερότητά τους και κατ' επέκταση η σταθερότητα του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος. Γι' αυτόν τον λόγο, αναπτύσσονται τεχνικές μέτρησης και διαχείρισης των κυριότερων μορφών κινδύνων και ασκείται εποπτεία για την εφαρμογή των θεσμικών πλαισίων που έχουν τεθεί από τους Θεσμούς.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στο Χρηματοπιστωτικό σύστημα. Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του, η ιστορική του εξέλιξη από την αρχαιότητα έως σήμερα και αναλύεται η σημασία της διατήρησης της σταθερότητάς του.

Το δεύτερο κεφάλαιο έχει ως αντικείμενο τους Τραπεζικούς κινδύνους και τη διαχείρισή τους. Παρουσιάζεται το φάσμα κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες με σημαντικότερο τον πιστωτικό κίνδυνο που κατέχει την πρώτη θέση στην ιεραρχία, ενώ στη συνέχεια περιγράφονται οι κύριες μέθοδοι διαχείρισης του πιστωτικού, λειτουργικού και του κινδύνου αγοράς.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθεται το εποπτικό πλαίσιο όπως έχει διαμορφωθεί από τις Συνθήκες της Βασιλείας προκειμένου να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων σε σχέση με το ενεργητικό τους. Αυτό επιτρέπει την αντιμετώπιση των κινδύνων και την απρόσκοπτη συνέχιση της λειτουργίας τους ακόμη και σε περιόδους έντονης μεταβλητότητας, στοιχείο που διαφυλάσσει και την εν γένει σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς και στον ρόλο τους. Τέτοιοι είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΣΚΤ ή ECB) και ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM).

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η τρέχουσα κατάσταση στην Ελλάδα. Γίνεται αναφορά στον ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας και του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και μελετάται η περίπτωση των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών ως προς τις τεχνικές που υιοθετούν για τη διαχείριση των κινδύνων.

Το έκτο κεφάλαιο έχει τη θέση επιλόγου όπου συνοψίζονται τα συμπεράσματα από την παρούσα εργασία.

ABSTRACT

This paper deals with the institutional approach to risk management in financial institutions, which is particularly important in order to ensure their stability and therefore the stability of the financial system. For this reason, certain rules have been imposed in order to prevent them from bankruptcies and in this project many of them are described.

The first chapter deals with the financial system. It describes the characteristics of the historical development from ancient times until today and analyzes the importance of maintaining its stability.

The second chapter is devoted to the banking risks and their management. It shows the range of risks to which banks are exposed to, the most significant among them is the credit risk, which ranks first in the hierarchy. The chapter describes the main management processes for risk, operational and market risk.

The third chapter sets out the regulatory framework as formulated by the Treaties of Basel in order to ensure the capital adequacy of credit institutions in relation to their assets. This allows them to address the risks and smooth continued operation even in times of volatility, an element that preserves and overall financial stability.

The fourth chapter refers to the European Institutions and their role. Such is the European Central Bank (ESCB and ECB) and the European Stability Mechanism (ESM).

The fifth chapter presents the current situation in Greece. Reference is made to the role of the Central Bank and the Financial Stability Fund (FSF). The case of the four Greek systemic banks is studied as far as the risk management techniques adopted are concerned.

The sixth chapter is the position epilogue summarizing the conclusions from this work.

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	viii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	ix
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	1
1.1.Τι είναι το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα	1
1.2. Τα Χαρακτηριστικά του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος	1
1.3. Η Διαχρονική εξέλιξη του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος	3
1.4. Η σημασία της σταθερότητας του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΣ	16
2.1Τι είναι οι Τραπεζικοί Κίνδυνοι και τι η Διαχείριση κινδύνων	16
2.2. Περιγραφή Τραπεζικών Κινδύνων.....	17
2.2.1.Πιστωτικός κίνδυνος	17
2.2.2.Κίνδυνος Αγοράς.....	19
2.2.3.Λειτουργικός κίνδυνος	20
2.2.4.Κίνδυνος ρευστότητας.....	21
2.2.5.Συναλλαγματικός κίνδυνος	22
2.2.6. Επιτοκιακός Κίνδυνος	22
2.2.7. Κίνδυνος Πολιτικός.....	23
2.2.8. Κίνδυνος Νομικός	23
2.2.9 Κίνδυνος Χώρας.....	24
2.3.Μέθοδοι Διαχείρισης Τραπεζικών Κινδύνων	24
2.3.1. Πιστωτικός κίνδυνος	24
2.3.2.Κίνδυνος Αγοράς.....	27
2.3.3 Λειτουργικός κίνδυνος	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	30
3.1.Εισαγωγικά Στοιχεία για την Επιτροπή Βασιλείας και τους Στόχους της	30
3.2.Συμφωνία Βασιλείας Ι.....	31
3.3. Συμφωνία Βασιλείας ΙΙ	34
3.3.1 Ο Πρώτος Πυλώνας.....	34
3.3.2 Ο Δεύτερος Πυλώνας	44
3.3.3 Ο Τρίτος Πυλώνας.....	45
3.3 Συμφωνία Βασιλείας ΙΙΙ	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ.....	55
4.1.Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ECB).....	55
4.2 Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM).....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΘΩΡΑΚΙΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	60
5.1. Η Τρέχουσα (Οικονομική) Κατάσταση στην Ελλάδα	60
5.2 Η Κεντρική Τράπεζα (Τράπεζα της Ελλάδος- ΤτΕ) και ο Εποπτικός της Ρόλος	68
5.3 Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ).....	75
5.4. Η Διαχείριση Κινδύνων σήμερα από τις Ελληνικές Τράπεζες	79
5.4.1 Μελέτη Περίπτωσης ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	79
5.4.2 Μελέτη Περίπτωσης ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.....	86
5.4.3 Μελέτη Περίπτωσης ALPHA BANK	92
5.4.4. Μελέτη Περίπτωσης EUROBANK.....	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : ΣΥΝΟΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	104
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	106

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Συντελεστές Στάθμισης για τα Στοιχεία του Ενεργητικού

Πίνακας 2: Συντελεστής Στάθμισης για τα Εκτός Ισολογισμού Στοιχεία

Πίνακας 3: Συντελεστές Στάθμισης Πιστωτικού Κινδύνου

Πίνακας 4: Κεφαλαιακές Απαιτήσεις σύμφωνα με το πλαίσιο Βασιλείας III που θα επιβληθούν στις Τράπεζες μετά το πέρας των μεταβατικών περιόδων

Πίνακας 5: Οι Βασικοί Δείκτες της Ελληνικής Οικονομίας σε Σύγκριση με την Ε.Ε και την Ευρωζώνη

Πίνακας 6: Πίνακας Πιστωτικών Ιδρυμάτων Που Λειτουργούν Στην Ελλάδα Βάσει Του Ν. 4261/2014, ΟΔΗΓΙΑ 2013/36/ΕΕ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015)

Πίνακας 7: Συμμετοχή του ΤΧΣ στις ελληνικές συστημικές Τράπεζες

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εικόνα 1: Μορφές Τραπεζικού Κινδύνου

Εικόνα 2: Τυποποιημένη Μέθοδος εκτίμησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του Κινδύνου Αγοράς

Εικόνα 3 :Οργανόγραμμα

Εικόνα 4: Πανελλαδικός Χάρτης Εγκαταστάσεων της Τράπεζας

Εικόνα 5: Οργανόγραμμα με την οργανωτική δομή της Τράπεζας, τα όργανα λήψεως αποφάσεων και τις Διευθύνσεις της

Εικόνα 6: Κατηγορίες Τραπεζών

Εικόνα 7: Οργανόγραμμα ΤΧΣ

Εικόνα 8: Διάγραμμα Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου- Κατανομής Διαβαθμίσεων Ανοιγμάτων [*Πηγή: Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ, 2014*]

Εικόνα 9: Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο- Κίνδυνοι Καλυμμένοι Από Ισχυρές Εξασφαλίσεις [*Πηγή: Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ, 2014*]

Εικόνα 10: Οργάνωση Διαχείρισης Κινδύνων

Εικόνα 11: Οργάνωση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου [*Ετήσιος Απολογισμός, 2014*]

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Παρουσιάζονται συνοπτικά όλες οι σημαντικές συντομογραφίες που έχουν χρησιμοποιηθεί στο κείμενο της πτυχιακής π.χ.:

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Κ.Τ ή ECB: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

PD: Probability of Default

LGD: Loss Given Default

EAD: Exposure at Default

VaR: Value at Risk

ALM: Asset- Liability Management

Εθν.Κτ: Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες

ΕΣΚΤ: Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

Ε.Μ.Σ ή ESM : Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας

ΕFSF: Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

ΕFSM: Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας

Δ.Ν.Τ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΤΧΣ: Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΤτΕ: Τράπεζα Της Ελλάδος ή Κεντρική Τράπεζα

ΕΤΕ: Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος

Δ.Σ: Διοικητικό Συμβούλιο

ΓΔΔΚ: Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων

ΜΔΖ: Μέγιστη Δυνητική Ζημία

ΧΑ: Χρηματιστήριο Αθηνών

ΠΔΛΚ: Πλαίσιο Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου

ΕΔΚ: Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

GATT: Γενική Συμφωνία Δασμών Και Εμπορίου

RAA: Risk Adjusted Assets

LCR: Liquidity Coverage Ratio: Συντελεστής Κάλυψης Ρευστότητας

NSFR: Net Stable Funding Ratio: Συντελεστής Καθαρής Χρηματοδότησης

ΠΔΤΕ: Πράξη Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος

ΕΠΕΥ: Εταιρεία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών

Δ.Ε.Δο.Κ.Τ&Ο: Διεύθυνση Ελέγχου Και Δομής Κινδύνων Της Τράπεζας Και Του Ομίλου

Δ.Δ.Χ.Λ.Κ.Τ&Ο: Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Και Λειτουργικών Κινδύνων Της Τράπεζας Και Του Ομίλου

ΟΟΣΑ ή OECD: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Και Ανάπτυξης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1⁰: ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1.Τι είναι το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα είναι ένα σύνολο θεσμών και οικονομικών φορέων που έχει ως βασική λειτουργία τη μεταφορά οικονομικών πόρων. Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, δηλαδή, αποτελείται από θεσμούς που βοηθούν να έρθουν σε επαφή οι αποταμιευτές με τους επενδυτές. Είναι ο απαραίτητος καταλύτης για να μεταφερθεί το χρήμα από την αποταμίευση στην επένδυση.

Το Χρηματοπιστωτικό σύστημα στις οικονομίες της αγοράς έχει διαμορφωθεί για την παροχή υπηρεσιών, στο πλαίσιο του οποίου επιτελούνται, μέσα από ένα σύνθετο πλέγμα αγορών, φορέων παροχής υπηρεσιών και υποδομών, δύο λειτουργίες:

A) η διοχέτευση χρηματικών πόρων από τους θετικούς αποταμιευτές της οικονομίας προς τους αρνητικούς αποταμιευτές

B) η πραγματοποίηση από φυσικά ή νομικά πρόσωπα (μεταξύ των οποίων και από τους θετικούς και αρνητικούς αποταμιευτές) πληρωμών χωρίς τη χρήση μετρητών, δηλαδή κερμάτων και τραπεζογραμματίων. Δηλαδή είναι δυνατή η μεταφορά κεφαλαίων μεταξύ νοικοκυριών, επιχειρήσεων και του Δημοσίου από ένα πληρωτή σε ένα δικαιούχο. [Ζουπουνίδης, Λεμονάκης, 2009]¹

1.2. Τα Χαρακτηριστικά του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα περιλαμβάνει δύο βασικά υποσυστήματα: τις Χρηματοπιστωτικές Αγορές και τους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς.

Το Τραπεζικό Σύστημα αποτελεί την καρδιά του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος. Συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, καθώς και στη χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Στο Τραπεζικό Σύστημα εντάσσονται οργανισμοί που κατέχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή και περιλαμβάνει δύο είδη τραπεζών, την Κεντρική Τράπεζα και τις εμπορικές τράπεζες. Η Κεντρική Τράπεζα αποτελεί τον συντονιστή των εγχώριων τραπεζών όσον αφορά τη γενική πολιτική τους και τις εποπτεύει. Οι εμπορικές

---

¹ <http://users.uom.gr/~esartz/teaching/macro/Kef25.pdf>

τράπεζες συμμετέχουν στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα με σκοπό την ικανοποίηση των χρηματοοικονομικών αναγκών των καταναλωτών. Βάσει της εκάστοτε ρευστότητας που διαθέτουν από τις αποταμιεύσεις των καταθετών, στους οποίους καταβάλλουν τόκους, μπορούν να δανείζουν -υπό προϋποθέσεις- τις οικονομικές μονάδες που το χρειάζονται χρεώνοντάς τις με υψηλότερους τόκους. Παράλληλα, βέβαια αναπτύσσουν συστήματα για τη διευκόλυνση των συναλλαγών μεταξύ προσώπων (φυσικών και νομικών), τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.²

Για την υλοποίηση των λειτουργιών του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος είναι αναγκαία η λειτουργία δύο υποδομών:

A) Των Συστημάτων Πληρωμών, που είναι το σύνολο των εργαλείων, υπηρεσιών, διαδικασιών και, κατά κανόνα, διατραπεζικών συστημάτων, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η μεταφορά κεφαλαίων μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν σε αυτό.

B) Των Συστημάτων Εκκαθάρισης και Διακανονισμού των συναλλαγών σε κινητές αξίες, που περιλαμβάνουν δύο υποσυστήματα: i) το υπο-σύστημα εκκαθάρισης κινητών αξιών το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο των διαδικασιών μέσω των οποίων οι συμμετέχοντες σε αυτό προσκομίζουν και ανταλλάσσουν δεδομένα και/ή έγγραφα που σχετίζονται με τη μεταφορά κινητών αξιών σε άλλους συμμετέχοντες σε ορισμένο γραφείο εκκαθάρισης, και ii) το υπο-σύστημα διακανονισμού, δηλαδή το σύνολο των μέσων και διαδικασιών μέσω των οποίων καθίσταται δυνατός ο διακανονισμός των συναλλαγών σε κινητές αξίες, με πίστωση των κινητών αξιών σε λογαριασμούς των τελικών δικαιούχων, καθώς και η φύλαξη κινητών αξιών.

Παράλληλα, λειτουργούν και άλλες υποδομές συνήθως Διατραπεζικές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα διατραπεζικά συστήματα μέσω των οποίων γίνεται η συλλογή και επεξεργασία στοιχείων αναφορικά με τη συμπεριφορά των δανειοληπτών στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος, ώστε οι τράπεζες να είναι σε θέση, βάσει αυτών των στοιχείων, να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητά τους. Με αυτόν τον τρόπο διευκολύνονται αφενός στο «φιλτράρισμα» των δανειοληπτών αποκλείοντας εκείνους που παρουσιάζονται ως αφερέγγυοι, και αφετέρου στη διαμόρφωση της τιμολογιακής τους πολιτικής (ευνοϊκότερη τιμολόγηση στους επιθυμητούς/δοκιμασμένης φερεγγυότητας πελάτες, υψηλότερο επιτόκιο δανεισμού σε εκείνους με χαμηλότερη πιστοληπτική ικανότητα). Άλλο συναφές παράδειγμα είναι τα διατραπεζικά συστήματα που έχουν ως στόχο τη

---

² <http://users.uom.gr/~esartz/teaching/macro/Kef25.pdf>

δημιουργία αρχείου επιχειρήσεων, των οποίων οι συμβάσεις για την αποδοχή καρτών, ως εργαλείου πληρωμών, έχουν καταγγεληθεί. [Γκόρτσος,2009]

1.3. Η Διαχρονική εξέλιξη του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Η ιστορία του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος χρονολογείται περίπου 4500 χρόνια, καθώς ξεκίνησε τον 18 αιώνα π.Χ, στη Μεσοποταμία. Τον ρόλο των τραπεζιτών είχαν οι ιερείς και την έννοια του θησαυροφυλακίου υποκαθιστούσαν τα ιερά τέμπλα και οι ναοί.

Πρώτος διδάξας ήταν ο Βαβυλώνιος ηγέτης Χαμουραμπί, ο οποίος τον 18 αιώνα π.Χ μετέτρεψε τους ιερείς σε τραπεζίτες. Στον περίφημο Κώδικα του αναφέρεται σε «ιερά δάνεια» καθορίζοντας και τα επίπεδα των τόκων για όσους ζητούσαν υλική βοήθεια από το ιερατείο. Οι θρησκευτικοί λειτουργοί δάνειζαν τα αποθέματα του χρυσού, όπως υποδεικνύουν τα πιστωτικά μητρώα που έχουν ανασυρθεί, και με αυτόν τον τρόπο θεμελιώθηκε η ιδέα της πρώτης τράπεζας.

Την εποχή της ακμής του ελληνικού πολιτισμού, οι μεγάλες πόλεις – κράτη είχαν μετατρέψει τους ναούς σε τραπεζικά ιδρύματα και όποιος διέθετε καλή επαφή με το ιερατείο, μπορούσε να πάρει δάνεια, ακόμη κι αν δεν πληρούσε κατ' ανάγκην τις προϋποθέσεις.

Όταν χρησιμοποιήθηκε η πρώτη μορφή χρήματος, άρχισε να σχηματίζεται και η τάξη των πλουσίων, ωστόσο η πρώτη τράπεζα καταγράφεται ιστορικά στα χρόνια του Ιούλιου Καίσαρα.

Οι Ρωμαίοι, καθώς διέπρεπαν στη δημόσια διοίκηση και την αρχιτεκτονική, πήραν την τραπεζική δραστηριότητα από τα λατρευτικά κέντρα και την επισημοποίησαν σε κτίρια αφιερωμένα στον σκοπό αυτό. Ο Ιούλιος Καίσαρας, σε ένα από τα διατάγματά του δίνει το πρώτο παράδειγμα τραπεζικής κατάσχεσης ακίνητης περιουσίας λόγω αδυναμίας αποπληρωμής δανείου, γεγονός που άλλαξε τις σχέσεις πιστωτή-οφειλέτη.

Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατέρρευσε, αν και το τραπεζικό της σύστημα επιβίωσε μέσω των παπικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που αναδύθηκαν στην Αγία Ρωμαϊκή

Αυτοκρατορία, αλλά και των διαβόητων τραπεζών των Ναϊτών Ιπποτών κατά τις Σταυροφορίες και των Μεδίκων στην Αναγέννηση.

Οι ηγεμόνες της Ευρώπης γρήγορα συνειδητοποίησαν τη δύναμη που χάριζαν τα τραπεζικά ιδρύματα στους κατόχους τους, αποζητώντας μερίδιο από την υποσχόμενη πίτα. Οι τράπεζες λειτουργούσαν υπό τις βασιλικές ευλογίες και οι μονάρχες άρχισαν να λαμβάνουν δάνεια για να καλύψουν τις κρατικές ανάγκες. Πλέον υπήρχε πολύ χρήμα και ο δανεισμός ήταν πολύ πιο εύκολος και αυτό οδήγησε τους μεσαιωνικούς βασιλιάδες της Ευρώπης σε περιττές σπατάλες, δαπανηρούς πολέμους. Το 1557 ο Φίλιππος Β' της Ισπανίας κατάφερε να χρεώσει την αυτοκρατορία του σε μια σειρά από αχρειαστούς πολέμους και κήρυξε έτσι την πρώτη πτώχευση στα παγκόσμια ιστορικά.

Εδραιωμένο στη Βρετανική Αυτοκρατορία ήταν το τραπεζικό σύστημα όταν ήρθε ο Άνταμ Σμιθ με τη θεωρία του «Αόρατου Χεριού» το 1776. Τραπεζίτες και πιστωτικά ιδρύματα κατάφεραν να περιορίσουν τον κρατικό παρεμβατισμό στην τραπεζική, με τον ανερχόμενο καπιταλισμό και τον υγιή ανταγωνισμό που ευαγγελιζόταν ο σκοτσέζος οικονομολόγος να βρίσκουν γόνιμο έδαφος στη Δύση και κυρίως στον Νέο Κόσμο, καθώς οι ΗΠΑ ήταν έτοιμες να αναδυθούν ως υπολογίσιμη παγκόσμια δύναμη. Οι φιλελεύθερες οικονομικά ιδέες του Σμιθ δε βρήκαν άμεση εφαρμογή στο τραπεζικό σύστημα της Δύσης, με τη μέση διάρκεια ζωής μιας αμερικανικής τράπεζας της περιόδου να κυμαίνεται μόλις στα πέντε χρόνια. Μετά το πέρας αυτού του χρονικού διαστήματος, τα τραπεζογραμμάτια που είχαν τυπωθεί από τις υποβαθμισμένες τράπεζες απαξιωνόνταν. Τα τραπεζογραμμάτια αντιστοιχούσαν τότε σε αποθέματα χρυσού και ασημιού και μια ληστεία σε κάποιο υποκατάστημα ήταν πραγματικό πλήγμα. Η κρίση μετρητών ήταν προ των πυλών. Ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ Αλεξάντερ Χάμιλτον ίδρυσε την Κεντρική Τράπεζα, με σκοπό τη χρηματοδότηση των μελών της σε δύσκολους καιρούς. Οι τράπεζες υποστήριζαν τα χαρτονομίσματά τους αγοράζοντας κρατικές ομολογίες, μηχανισμός που αρχικά λειτουργούσε, αν και αργότερα η φορολογία στις κρατικές τράπεζες τις κράτησε εκτός ανταγωνισμού από τις ιδιωτικές. Αποτέλεσμα των περιπετειών του τραπεζικού συστήματος των ΗΠΑ ήταν ο μέσος Αμερικανός να σταματήσει να εμπιστεύεται το τραπεζικό σύστημα, με το διάχυτο αίσθημα δυσπιστίας, να αναγκάζει την πολιτεία του Τέξας να κηρύξει εκτός νόμου τους τραπεζίτες, σε έναν νόμο που ίσχυσε μάλιστα μέχρι το 1904.

Οι δραστηριότητες των εθνικών τραπεζών πέρασαν στα χέρια ιδιωτών τραπεζιτών, οι οποίοι ρύθμιζαν πλέον τις δανειακές συμβάσεις και τους όρους χρηματοδότησης εταιριών και φυσικών προσώπων. Ο εξευτελισμός του εθνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος οδήγησε στη δημιουργία των εμπορικών τραπεζών, με την ταραγμένη οικονομικά περίοδο να κρατά μέχρι και τη δεκαετία του 1920. Οι εμπορικές τράπεζες απέκτησαν πολιτική επιρροή και πρωτόγνωρη δύναμη, με ενδεικτικά κάποια ηχηρά ονόματα: Goldman & Sachs, J.P. Morgan και Loeb. Τα κεφάλαιά τους βασιζόνταν πια σε προμήθειες από τη διαπραγμάτευση ξένων ομολόγων, την ίδια ώρα που την περίοδο αυτή η διαφάνεια δεν ήταν ζητούμενο: οι τράπεζες δεν είχαν τη νομική υποχρέωση να αποκαλύπτουν τα ταμειακά αποθέματα και τους ισολογισμούς τους, κάτι που συσκοτίζε τελικά την ικανότητά τους να επιβιώνουν από τις επισφάλειες. Η ακατανόητη αυτή πρακτική σήμαινε ότι η αξιοπιστία και η ιστορία μιας τράπεζας μετρούσε περισσότερο από καθετί άλλο, δίνοντας την κυριαρχία στις οικογενειακές τράπεζες με μακρά ιστορία. Οι επενδυτές και το κοινό σε Ευρώπη και ΗΠΑ δε γνώριζαν τίποτα για την ευρωστία της τράπεζας, καθώς δε δημοσίευαν τα πεπραγμένα τους. Μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα πολλές εμπορικές τράπεζες αξίωναν θέση στα διοικητικά συμβούλια των χρηματοδοτούμενων εταιριών και όταν παρουσιαζόταν πρόβλημα επιβίωσης, δεν ήταν ασυνήθιστο να αναλαμβάνουν τη διοίκηση αποκλειστικά οι τραπεζικοί πιστωτές.

Η ισχυρότερη εμπορική τράπεζα στα τέλη του 19ου αιώνα με τρομερές διασυνδέσεις στο Λονδίνο και μεγάλη πολιτική επιρροή τόσο εντός ΗΠΑ όσο και εκτός αναδύθηκε η J.P. Morgan. Η Morgan ίδρυσε μια σειρά από πανίσχυρες βιομηχανίες στον χάλυβα και τις τηλεπικοινωνίες, αλλά και πληθώρα σχεδόν μονοπωλιακών αγορών στους σιδηροδρόμους και τις μεταφορές. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα παρόλο που ήταν εγκαθιδρυμένο το εμπορικό τραπεζικό σύστημα οι τράπεζες δε χορηγούσαν δάνεια στον μέσο Αμερικανό, που κατέφευγε για μικροδάνεια σε αδύναμα τραπεζικά ιδρύματα, με αποτέλεσμα την κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος των ΗΠΑ το 1907. Οι ΗΠΑ εξαναγκάστηκαν στη δημιουργία της Federal Reserve Bank το 1913, ως «εθνικό ανάχωμα». Μετά ξέσπασε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, που μετέτρεψε τις ΗΠΑ σε παγκόσμιο δανειστή, ενθρονίζοντάς τη στη θέση που κατείχε άλλοτε το Ηνωμένο Βασίλειο, ξεπερνώντας μεταπολεμικά ως παγκόσμια δύναμη.

Με τη Μαύρη Τρίτη του 1929 και τη νέα κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού τομέα, το τραπεζικό σύστημα πήρε φθίνουσα πορεία και ήταν ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος που

«έσωσε» τις τράπεζες: η πρωτόγνωρη δυναμική της βιομηχανίας που πυροδότησε ο πόλεμος εμφύσησε εκ νέου πνοή στις οικονομίες της Δύσης, βγάζοντας τις αγορές από τη βαθιά μεσοπολεμική ύφεση.³

Για περισσότερα από είκοσι πέντε (25) χρόνια, από το 1945 μέχρι το 1971, η «Διεθνής Αρχιτεκτονική» του διεθνούς νομισματικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος χαρακτηριζόταν από μια θεμελιώδη ασυμμετρία:

(α) Η διεθνής αρχιτεκτονική του νομισματικού συστήματος καθοριζόταν από τη λειτουργία ενός μηχανισμού γνωστού ως «συστήματος του Bretton Woods». Η διαχείριση και εποπτεία αυτού του συστήματος είχε ανατεθεί στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund, εφεξής το «Δ.Ν.Τ.»), το οποίο ταυτόχρονα είχε (και συνεχίζει να έχει) σκοπό να προβαίνει στη χορήγηση χρηματοδοτικής στήριξης των κρατών-μελών του που αντιμετωπίζουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους.

Κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, λειτουργούσε ένας ακόμα διεθνής οικονομικός οργανισμός, η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements), η οποία ιδρύθηκε το 1930 και είχε ως κύριο σκοπό να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών μελών της και να διευκολύνει την εκ μέρους τους λήψη αποφάσεων μέσα από το πρίσμα των διεθνών επιπτώσεων των αναλαμβανομένων ενεργειών.

(β) Αντίθετα, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δεν υφίστατο διεθνής αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τα τραπεζικά συστήματα, οι κεφαλαιαγορές, οι ασφαλιστικές αγορές και τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού πληρωμών και πράξεων σε χρηματοπιστωτικά μέσα και συνάλλαγμα των κρατών λειτουργούσαν υπό συνθήκες έντονου προστατευτισμού αλλά και έντονης (περιοριστικής) ρυθμιστικής παρέμβασης, καθώς, με ελάχιστες εξαιρέσεις, αποτελούσαν μοχλούς άσκησης οικονομικής πολιτικής από τις κυβερνήσεις.

---

³<http://www.nocomments.gr/news/oikonomia/80124/i-istoria-toy-pagkosmiy-trapezikoy-systimatos>
και <http://www.newsbeast.gr/world/arthro/1858355/h-istoria-tou-trapezikou-sistimatos>

Οι συνθήκες λειτουργίας των εθνικών νομισματικών και χρηματοπιστωτικών συστημάτων άρχισαν να μεταβάλλονται σημαντικά στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες από τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Οι βασικοί καταλύτες των μεταβολών ήταν:

(α) Η ανάπτυξη των «ευρωαγορών» (euromarkets), που κατέστησε για πρώτη φορά σαφές στις εθνικές αρχές, ότι οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς είχαν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε χρηματοπιστωτικές συναλλαγές που απέκλιναν από το ρυθμιστικό βεληνεκές τους (regulatory arbitrage).

(β) Η ριζική μεταβολή της διεθνούς αρχιτεκτονικής του νομισματικού συστήματος με τη μετάβαση, de facto το 1971, από το διεθνές σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Δ.Ν.Τ. (γνωστού ως «συστήματος του Bretton Woods»), στο μέχρι σήμερα ισχύον διεθνές σύστημα ελεύθερα κυμαινομένων συναλλαγματικών ισοτιμιών και

(γ) Η ραγδαία πρόοδος της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, που επέτρεπε τη διενέργεια διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών μεγάλης αξίας σε ελάχιστο χρονικό διάστημα.

Αυτά οδήγησαν ένα διαρκώς αυξανόμενο αριθμό κρατών στην κατάργηση τόσο των περιορισμών στη διασυνοριακή κίνηση κεφαλαίων, όσο και των άμεσων διοικητικών παρεμβάσεων που είχαν επιβάλει στη λειτουργία των εθνικών χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως διαδικασία «κατάργησης ρυθμιστικών παρεμβάσεων» (“deregulation process”).

Σταδιακά, επήλθαν σημαντικές μεταβολές στις συνθήκες λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, όπως:

- η αύξηση της ποικιλίας των προσφερόμενων προϊόντων από τους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών τόσο προς τις επιχειρήσεις όσο και προς τους ιδιώτες καταναλωτές,
- η αυξανόμενη κίνηση κεφαλαίων για την πραγματοποίηση διασυνοριακών εμπορικών και χρηματοπιστωτικών συναλλαγών
- η έντονη διεθνοποίηση των τραπεζικών συστημάτων, των κεφαλαιαγορών, των ασφαλιστικών αγορών και των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού, η οποία με την πάροδο των ετών ενισχύθηκε τόσο σε βάθος όσο και σε έκταση με την ενσωμάτωση στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα των οικονομικά αναπτυσσομένων κρατών.

Παρόλο που οι εξελίξεις δεν επήλθαν ταυτόχρονα και με την ίδια ένταση σε όλες τις οικονομίες, σχεδόν σαράντα (40) χρόνια μετά την κατάργηση του διεθνούς συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Δ.Ν.Τ., στη συντριπτική πλειοψηφία των οικονομιών της υφελίου, το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα χαρακτηρίζεται πλέον από τις προαναφερθείσες τάσεις χωρίς να είναι δυνατή οποιαδήποτε σύγκριση με τις συνθήκες που επικρατούσαν στις αρχές της δεκαετίας του 1970.

Τα παραπάνω συνέβαλαν θετικά στους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης που επιτεύχθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες στη διεθνή οικονομία. Ταυτόχρονα όμως, οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στην εμφάνιση κινδύνων, οι οποίοι δεν είχαν την ίδια βαρύτητα στο μεταπολεμικό σύστημα μέχρι το 1972. Ειδικότερα:

(α) Αυξήθηκε η έκθεση στο συναλλαγματικό κίνδυνο των οικονομικών μονάδων που πραγματοποιούν διεθνείς συναλλαγές (εμπορικές ή χρηματοπιστωτικές), η οποία μάλιστα γίνεται εντονότερη σε περιόδους έντονης διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ταυτόχρονα, η ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών αύξησε την έκθεση των επενδυτών (ιδιωτών και θεσμικών) και στους υπολοίπους κινδύνους αγοράς που απορρέουν από τη μεταβλητότητα των τιμών σε μετοχές, ομόλογα και παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα.

(β) Η αυξημένη χρηματοδοτική δραστηριότητα των τραπεζών (με την ανάπτυξη της επιχειρηματικής πίστης και της χρηματοδότησης του διεθνούς εμπορίου, αλλά κυρίως με τη ραγδαία ανάπτυξη της στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης) είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερη δυνητική έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο χώρας.

(γ) Η αύξηση του όγκου και της αξίας εμπορικών και χρηματοπιστωτικών συναλλαγών (εγχωρίων και διασυνοριακών) ανέδειξε τον κίνδυνο διακανονισμού που είναι εγγενής στα συστήματα πληρωμών και τα συστήματα διακανονισμού πληρωμών και πράξεων σε χρηματοπιστωτικά μέσα και συνάλλαγμα.

Ενώ η διεθνοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος άρχισε να λαμβάνει σημαντικές διαστάσεις, η διεθνής συνεργασία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανέκυψαν σχετικά δεν ακολούθησε την ίδια πορεία. Η οικοδόμηση της διεθνούς αρχιτεκτονικής του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος, δηλαδή η διαμόρφωση διεθνών θεσμών και η υιοθέτηση κανόνων (δημοσίου) διεθνούς χρηματοπιστωτικού δικαίου, οι οποίοι μέχρι τότε δεν υφίσταντο, έγινε σταδιακά, μετά το 1975. [Γκόρτσος,2009]

Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, το τραπεζικό σύστημα έχει διεθνώς εξελιχθεί σημαντικά. Ο ρόλος των τραπεζών, η δομή και η λειτουργία τους, οι υπηρεσίες που

προσφέρουν έχουν αλλάξει λόγω των δραματικών εξελίξεων στον διεθνή οικονομικό χώρο. Ασταθής χαρακτηρίζεται η οικονομική κατάσταση αυτής της περιόδου. Από χρηματοοικονομική άποψη, μία από τις σημαντικότερες επιπτώσεις της οικονομικής αστάθειας ήταν η αύξηση της αβεβαιότητας στις προσδοκίες των επιχειρήσεων, των επενδυτών και των αποταμιευτών, με αποτέλεσμα την αύξηση της προτίμησης για ρευστότητα. Τα επιτόκια, λόγω του πληθωρισμού και της αβεβαιότητας στις προσδοκίες, έγιναν πολύ πιο ασταθή από όσο στο παρελθόν, γεγονός που προώθησε καινοτομίες στα χρηματοοικονομικά εργαλεία. Οι τράπεζες, για να αντιμετωπίσουν την αβεβαιότητα και τα ασταθή επιτόκια, προσπάθησαν να μεταβιβάσουν τους κινδύνους σε καταθέτες και δανειζόμενους μειώνοντας τη διάρκεια των πιστώσεων και υιοθετώντας κυμαινόμενα επιτόκια.

Αποτέλεσμα ήταν να αυξηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος, εφόσον οι εισροές πόρων των δανειζομένων και η εξυπηρέτηση των δανείων δεν ήταν πια συνδεδεμένες. Στην ουσία, η όλη δυναμική ενισχύθηκε από την προώθηση της παγκοσμιοποίησης των αγορών, καθώς και από τη ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών που συνέβαλαν στην όξυνση του ανταγωνισμού.

Η παγκοσμιοποίηση, ωστόσο, εκτός από θετικές, είχε και αρνητικές συνέπειες, όπως τη γρήγορη μετάδοση των χρηματοοικονομικών κρίσεων μεταξύ των χωρών, ιδίως του αναπτυσσόμενου κόσμου (π.χ. Ν.Α. Ασία, Ρωσία και Λατινική Αμερική, από το 1977 και μετά).

Εντυπωσιακές ήταν οι τεχνικές εξελίξεις στον χώρο της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών όπου συνεισέφεραν θεαματικά στη μείωση του κόστους της διαχείρισης των πληροφοριών. Αυτές οι μεταβολές έδωσαν ώθηση στην εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος. Εκτός από τις μεταβολές στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, πρόσθετες αλλαγές υπήρξαν και στην εξέλιξη των χρηματοδοτικών τεχνικών με αποτέλεσμα τη διεύρυνση της τραπεζικής αγοράς. Η γενική αύξηση του προσωπικού εισοδήματος οδήγησε σε συμμετοχή μεγαλύτερου ποσοστού του πληθυσμού σε χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Οι αποταμιευτές άρχισαν να είναι περισσότερο δεκτικοί σε νέα χρηματοοικονομικά εργαλεία (π.χ. ομόλογα, μετοχές, αμοιβαία κεφάλαια) πολλές φορές εναλλακτικά προς τις τραπεζικές καταθέσεις. Αλλά, και οι επιχειρήσεις ανέπτυξαν ζήτηση για νέα χρηματοοικονομικά εργαλεία, περισσότερο διαφοροποιημένα και περίπλοκα. Με αυτό τον τρόπο ανοίχτηκαν νέοι ορίζοντες στις τράπεζες που ήταν έτοιμες να καινοτομήσουν, να επεκτείνουν τις υπηρεσίες που προσέφεραν και να ανταγωνιστούν άλλους εξειδικευμένους χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Ένα ακόμα στοιχείο που βοήθησε

στην εξάπλωση των χρηματοοικονομικών εργαλείων είναι η αλληλοεισχώρηση των χρηματαγορών τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Ο έντονος ανταγωνισμός οδήγησε τις τράπεζες στην παροχή ευρέος φάσματος υπηρεσιών, σε πλήρη αυτοματισμό των συστημάτων μεταφοράς κεφαλαίων, σε συγκεκριμένη τιμολόγηση για κάθε λειτουργία και σε εναρμόνιση υπηρεσιών με τις ξεχωριστές απαιτήσεις κάθε πελάτη, με αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση τόσο των χρηματοπιστωτικών μεσαζόντων όσο και των πελατών τους. Με την τάση για φιλελευθεροποίηση των χρηματαγορών άνοιξε το πεδίο για ανταγωνισμό τιμών στον τραπεζικό τομέα.

Σε ό,τι αφορά τις λειτουργίες των τραπεζών και τις υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν, οι αλλαγές διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Σε χώρες όπου υπάρχουν τράπεζες γενικού τύπου (universal) οι αλλαγές ήταν περιορισμένες, ενώ σε άλλες όπου υπάρχει κατανομή των λειτουργιών του χρηματοπιστωτικού συστήματος και όπου οι τράπεζες είχαν έδαφος από εξωτραπεζικούς ανταγωνιστές οι πιέσεις για αλλαγή ήταν μεγαλύτερες. Έτσι, οι τράπεζες διείσδυσαν σε καινούργιους τομείς, είτε άμεσα είτε μέσω θυγατρικών ή εταιρειών συμμετοχών. Σημαντική εξέλιξη για το χρηματοπιστωτικό σύστημα υπήρξε η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων. Ενισχύθηκε έτσι η εισροή κεφαλαίων, που οδήγησε, με τη σειρά της, στη μείωση του κόστους δανεισμού και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Μεγάλη πρόκληση για τα σύγχρονα τραπεζικά ιδρύματα ήταν η τιτλοποίηση (securitization) των στοιχείων του ενεργητικού. Αυτό οδήγησε στην κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων απευθείας από τις κεφαλαιαγορές, πολύ περισσότερο από όσο στο παρελθόν, με αποτέλεσμα την ολοένα και μικρότερη εξάρτησή τους από τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό, επιτυγχάνοντας έτσι τη λεγόμενη αποδιαμεσολάβηση (disintermediation). Ακόμη, αναπτύχθηκε η δυνατότητα των επιχειρήσεων να αντλούν οικονομικές πληροφορίες από τις αγορές και να προωθούν αυτοτελώς την πιστοληπτική τους ικανότητα, λόγω της ανάπτυξης των εταιρειών προσδιορισμού πιστοληπτικής αξιολόγησης (rating), στερώντας τα τραπεζικά ιδρύματα από ένα συγκριτικό πλεονέκτημα που είχαν στον τομέα αυτό. Οι αλλαγές που συντελέστηκαν στο οικονομικό, χρηματοπιστωτικό και ρυθμιστικό περιβάλλον επηρέασαν την εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος. Η σημαντικότερη αλλαγή στον τρόπο διοίκησης των τραπεζών είναι η διαχείριση ισολογισμών. [Θωμαδάκης- Ξανθάκης, 2011]

Τη δεκαετία του 1980 εμφανίστηκαν οι εργασίες εκτός ισολογισμού, δηλαδή οι τραπεζικές εργασίες που δεν μπορούσαν να λογιστικοποιηθούν, κυρίως λόγω της αβέβαιης

εκτέλεσης της υποχρέωσης⁴. Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν οι εγγυητικές επιστολές, ενώ την ίδια δεκαετία έγιναν γνωστές και οι τιτλοποιήσεις και τα παράγωγα προϊόντα.

Οι δεκαετίες του 1990 και του 2000 ήταν οι δεκαετίες κατά τις οποίες ολοκληρώθηκε η απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μέσω του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), ο οποίος αποτελεί έναν ισχυρό οργανισμό από την προγενέστερη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), αφού μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις στους παραβάτες και να διασφαλίζει την τήρηση των συμφωνηθέντων μεταξύ των κρατών.

Ενώ το τραπεζικό σύστημα παλαιότερα ήταν αποκλειστικά κρατικό και όλες οι τράπεζες προσέφεραν τα ίδια προϊόντα και υπηρεσίες χωρίς καμιά διαφοροποίηση, από την δεκαετία του 1990, αλλά κυρίως τα τελευταία δέκα χρόνια, έχει διαμορφωθεί σε άκρως ανταγωνιστικό αποτελούμενο από ιδιωτικές και κρατικές τράπεζες, εγχώριες και ξένες, μικρές και μεγάλες, με ένα ή πολλά καταστήματα και με τάση της απελευθέρωσης των τραπεζικών συστημάτων. Η απελευθέρωση της διαμόρφωσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών συνοδεύτηκε από την απελευθέρωση των εργασιών επί του συναλλάγματος. Οι τράπεζες στο παρελθόν παρείχαν περιορισμένες υπηρεσίες διεθνούς χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, λόγω της περιορισμένης ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου, ωστόσο με τη διεθνοποίηση και την παγκοσμιοποίηση που σημειώθηκαν τη δεκαετία του 1980 οδήγησαν σε αύξησή του.

Οι αλλαγές που έγιναν στο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και οι νέοι κίνδυνοι που δημιουργήθηκαν καθώς και η ανάπτυξη της πληροφορικής έκαναν από τη μία πλευρά αναγκαία και από την άλλη εφικτή την ανάπτυξη χρηματοοικονομικών καινοτομιών οι οποίες είχαν ως στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των καταναλωτών τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών. Ένας ακόμα στόχος ήταν η αντιστάθμιση των κινδύνων από τη χρήση άλλων χρηματοπιστωτικών προϊόντων.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980 δεν είχε οριστεί το ύψος του κεφαλαίου που θα διέθεταν τα ιδρύματα για την αντιμετώπιση των κινδύνων. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 κάποιες χώρες υιοθέτησαν κάποιους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας. Μέχρι την δεκαετία του 1980 τα ρευστά διαθέσιμα των τραπεζών συνδέονταν κυρίως με το παθητικό των τραπεζών, ώστε να αποφευχθεί η περίπτωση αδυναμίας εξυπηρέτησης των καταθετών λόγω έλλειψης ρευστότητας. Βέβαια τα τελευταία χρόνια τα απαιτούμενα διαθέσιμα κεφάλαια συνδέονται με το ενεργητικό των τραπεζών και συγκεκριμένα με την

---

⁴ Οι εργασίες αυτές μπορούσαν να απεικονιστούν σε λογαριασμούς τάξεως. Κάποιοι από τους λογαριασμούς τάξεως παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο, κάποιοι παρουσιάζουν μέσο και κάποιοι χαμηλό.

αντιμετώπιση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες σχετικά με τις απαιτήσεις τους. Το σύγχρονο ελεγκτικό-εποπτικό πλαίσιο για την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος διαμορφώθηκε έχοντας στόχο να αφήσει ελεύθερα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην επιδίωξη κέρδους και από την άλλη να επιτρέψει την αντιμετώπιση των νέων κινδύνων των τελευταίων ετών. Το κύριο χαρακτηριστικό είναι η χρησιμοποίηση κεφαλαίου ως ασπίδα για την αντιμετώπιση των κινδύνων. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό είναι η σύγκλιση των κανόνων για όλα τα είδη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θέτουν από μόνα τους το ύψος του κινδύνου που θα αναλάβουν και καθορίζουν τον τρόπο που θα διαχειριστούν τους κινδύνους.

Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων έχουν διαμορφωθεί από την Επιτροπή Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία. Με το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας (Βασιλεία II) οι κανόνες για τον προσδιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις τράπεζες προβλέπουν τον υπολογισμό τους ανά είδος έκθεσης (ανοίγματα).

Σήμερα, μετά την παγκόσμια κρίση που ξεκίνησε από ΗΠΑ και επεκτάθηκε αμέσως σε αρκετά άλλα κράτη, βρισκόμαστε στη διαδικασία εφαρμογής των κανόνων που επιβλήθηκαν με τη Συνθήκη της Βασιλείας III, με την έμφαση να δίνεται στα ίδια κεφάλαια των τραπεζών, όπως περιγράφεται και σε επόμενα κεφάλαια της παρούσας εργασίας. [Χριστόπουλος- Ντόκας,2012]

1.4. Η σημασία της σταθερότητας του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Ο όρος «Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα» αποδίδει την κατάσταση στην οποία το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα διαθέτει ισχυρές αντοχές και επαρκείς αντιστάσεις σε απροσδόκητους κραδασμούς ή διορθώσεις ανισορροπιών, ώστε να ελαχιστοποιείται η πιθανότητα αποδιοργάνωσής του σε βαθμό που θα διακύβευε την αποτελεσματική κατανομή των αποταμιευτικών πόρων και την ομαλή ροή χρήματος και δανειακών κεφαλαίων προς τις κοινωνικά επωφελέστερες χρήσεις και δραστηριότητες. [Προβόπουλος,2009]

Τα Τραπεζικά Συστήματα είναι επιρρεπή σε συστημικές κρίσεις, οι οποίες εκδηλώνονται με τη μορφή της αλυσιδωτής μετάδοσης προβλημάτων ρευστότητας και φερεγγυότητας από μια τράπεζα σε άλλες. Μία από τις βασικές ιδιαιτερότητες που διαφοροποιεί την τραπεζική αγορά μέσα στο οικονομικό σύστημα είναι ο κίνδυνος ότι αν μία και μόνη τράπεζα καταστεί αφερέγγυα, ως αποτέλεσμα της υπερβολικής έκθεσής της

στους διάφορους κινδύνους που αναλαμβάνει με την επιχειρηματική της δραστηριότητα, μπορεί να οδηγήσει σε αλυσιδωτές αντιδράσεις και σε αποσταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος. Είναι δυνατόν δε, να μετακυληθεί στον πραγματικό τομέα της οικονομίας εξαιτίας της διακοπής χρηματοδότησης των επενδύσεων, της αύξησης του επιπέδου των ονομαστικών επιτοκίων και της πτώσης της συνολικής ζήτησης.

Οι τράπεζες εκτίθενται σε δύο κατηγορίες κινδύνων:

- A) Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται οι χρηματοπιστωτικής φύσεως κίνδυνοι, οι οποίοι επιμερίζονται στους κινδύνους που απορρέουν από τους μετασχηματισμούς στους οποίους προβαίνουν οι τράπεζες (πιστωτικός κίνδυνος, κίνδυνος ρευστότητας και κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίου) και στους κινδύνους αγοράς
- B) Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσεται ο λειτουργικός κίνδυνος, στην έννοια του οποίου περιλαμβάνεται και ο νομικός κίνδυνος.

Οι διάυλοι μετάδοσης των προβλημάτων μεταξύ των τραπεζών κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες:

A) Ο πρώτος είναι πληροφοριακός και εμφανίζεται υπό τη μορφή πανικών είτε σε μια τράπεζα είτε στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος. Τραπεζικός πανικός (“bank run”) συμβαίνει όταν οι καταθέτες ζητούν εξόφληση των απαιτήσεών τους σε μετρητά (αποσύρουν τις καταθέσεις τους) σε τέτοια έκταση, ώστε το τραπεζικό σύστημα να μην είναι σε θέση να ανταποκριθεί παρά μόνον αν προβεί είτε σε αναστολή της μετατρεψιμότητας των καταθέσεων είτε σε έκδοση πιστοποιητικών χρέους από ιδρύματα συμψηφισμού (clearinghouses). Όταν οι πιστωτές κάποιων ή πολλών τραπεζών του τραπεζικού συστήματος απαιτούν ξαφνικά από τις τράπεζες να μετατρέψουν το χρέος τους σε μετρητά στο άρτιο και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό ώστε οι τράπεζες να αναστέλλουν τη μετατρεψιμότητα του δικού τους χρέους σε μετρητά, τότε λέμε ότι συμβαίνουν πανικοί.

B) Ο δεύτερος διάυλος αφορά τη μετάδοση προβλημάτων από ένα τμήμα της αγοράς σε ένα άλλο. Τέτοια περιστατικά που σημειώθηκαν κατά την πρόσφατη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση είναι:

1. Η διατραπεζική αγορά: αξιολογήσεις ότι μια τράπεζα αντιμετωπίζει προβλήματα φερεγγυότητας είναι δυνατόν να ωθήσουν τις πιστώτριες τράπεζες είτε σε ανάκληση των απαιτήσεών τους είτε σε μη ανανέωση των ληξιπροθέσμων αξιώσεών τους.
2. Ο συστημικός κίνδυνος (systemic risk) στα συστήματα πληρωμών: αυτός ο κίνδυνος έγκειται στην πιθανότητα η αδυναμία ενός συμμετέχοντος σε σύστημα πληρωμών να

εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του ή η δυσλειτουργία του συστήματος να έχει ως συνέπεια την αδυναμία άλλων συμμετεχόντων να εκπληρώσουν τις δικές τους υποχρεώσεις όταν αυτές καταστούν ληξιπρόθεσμες [Γκόρτσος,2009]

Η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος προς αποφυγήν των αρνητικών αλυσιδωτών αντιδράσεων μεταξύ τραπεζών, καθιστά αναγκαία την υιοθέτηση διαφόρων προληπτικών μέτρων τα οποία από κοινού αποτελούν το καλούμενο «δίχτυ ασφάλειας» του τραπεζικού συστήματος (“bank safety net”).

Η άμεση ευθύνη για την τραπεζική εποπτεία και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα ανήκει στις αρμόδιες αρχές κάθε κράτους μέλους της Ε.Ε, με κύριο ρόλο αυτόν της εκάστοτε Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας που καλείται να περιφρουρεί τη διατήρηση της νομισματικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα/ Ευρωσύστημα έχει καθήκον να συμβάλει στην προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος με τους εξής τρόπους:

1. Παρακολουθεί και αξιολογεί τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε επίπεδο ζώνης ευρώ/ΕΕ. Η δραστηριότητα αυτή λειτουργεί συμπληρωματικά και επικουρικά προς την αντίστοιχη δραστηριότητα που εκτελούν σε εθνικό επίπεδο οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και οι εποπτικές αρχές με σκοπό τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στη χώρα τους.
2. Παρέχει συμβουλές σχετικά με τον σχεδιασμό και την αναθεώρηση των ρυθμιστικών και εποπτικών απαιτήσεων για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Πολλές από αυτές παρέχονται μέσω της συμμετοχής της ΕΚΤ στα σχετικά διεθνή και Ευρωπαϊκά ρυθμιστικά και εποπτικά όργανα, όπως η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Επιτροπή και η Επιτροπή Φορέων Τραπεζικής Εποπτείας.
3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και των εποπτικών αρχών σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος (π.χ. επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών και διαχείριση χρηματοοικονομικών κρίσεων).
4. Το Ευρωσύστημα επιβλέπει τις υποδομές των χρηματοπιστωτικών αγορών που διευκολύνουν τη ροή κεφαλαίων κινητών αξιών και άλλων χρηματοδοτικών μέσων μεταξύ αγοραστών και πωλητών και μεταξύ δανειοληπτών και δανειστών. Στόχος είναι η ομαλή

λειτουργία τους ώστε να μην υπάρχουν διαταραχές που προκαλούν συστημικούς κινδύνους και επηρεάζουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα και την οικονομία ως σύνολο.⁵

Οι δραστηριότητες αυτές διενεργούνται με τη συνδρομή της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Εποπτείας, η οποία συγκεντρώνει εμπειρογνώμονες από τις Κεντρικές Τράπεζες και τις εποπτικές αρχές της ΕΕ.

---

⁵ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/stability/html/index.el.html>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΣ

Με τον όρο «Κίνδυνος» περιγράφεται η πιθανότητα να συμβεί ένα ανεπιθύμητο γεγονός και οι πιθανές συνέπειες αυτού. Ο Οικονομικός Κίνδυνος σε μια τραπεζική οργάνωση είναι η πιθανότητα μια ενέργεια να φέρει δυσμενείς επιδράσεις και συνέπειες στην αποδοτικότητα της τράπεζας.

Γενικά οι Τράπεζες και οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί αντιμετωπίζουν Κινδύνους. Η ανάληψη κινδύνου θεωρείται μια από τις πιο βασικές εργασίες της Διαχείρισης Κινδύνου. Τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα που λειτουργούν με βάση την αρχή της αποφυγής Κινδύνων παραμένουν στάσιμα στην διάρκεια του χρόνου με αποτέλεσμα να μην εξυπηρετούν τις ανάγκες των πελατών, ενώ μια τράπεζα η οποία αναλαμβάνει πολλούς κινδύνους μπορεί να συναντήσει και εκείνη πολλές δυσκολίες από απρόβλεπτες, μη σταθμισμένες καταστάσεις.

2.1 Τι είναι οι Τραπεζικοί Κίνδυνοι και τι η Διαχείριση κινδύνων

Οι τράπεζες, ως κύριοι εκφραστές του χρηματοπιστωτικού συστήματος, πραγματεύονται τη μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες, προς γενικό όφελος, με αποτέλεσμα οι καταθέσεις και οι χρηματοδοτήσεις να αποτελούν παραδοσιακά τις σημαντικότερες τραπεζικές εργασίες.

Οι καταθέσεις αποτελούν την απαιτούμενη δεξαμενή ρευστότητας την οποία οι τράπεζες διαχειρίζονται εντός των θεσμικών πλαισίων και τη μεταφέρουν υπό μορφή δανεισμού στις οικονομικές μονάδες που την έχουν ανάγκη. Διαχειρίζονται το παθητικό τους, χορηγώντας δάνεια, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο το ενεργητικό τους. Σχηματίζεται, συνεπώς, με σκοπό το οικονομικό όφελος, μια μεσολαβητική σχέση μεταξύ καταθέσεων- τράπεζας- πιστοδοτήσεων, όπου υπεισέρχεται η έννοια του κινδύνου.

Ο κίνδυνος έγκειται στην πιθανότητα να υποστεί ζημιές ένα πιστωτικό ίδρυμα εξαιτίας της πραγμάτωσης ενός μη αναμενόμενου γεγονότος. Η ανάπτυξη των τραπεζικών δραστηριοτήτων συνεπάγεται την ανάληψη διαφόρων ειδών κινδύνους τους οποίους κάθε Τράπεζα καλείται να προβλέψει, να αναλύσει και να καθορίσει στρατηγικές διαχείρισης για τον καθένα ξεχωριστά προκειμένου να αποκτήσει το βέλτιστο αποτέλεσμα

περιορίζοντας την αβεβαιότητα. Στην πρώτη θέση στην ιεραρχία κινδύνων για τις τράπεζες κατατάσσεται ο πιστωτικός κίνδυνος και έπειτα ακολουθούν και οι υπόλοιποι κίνδυνοι οι οποίοι είναι ο κίνδυνος αγοράς, ο λειτουργικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας, ο συναλλαγματικός κίνδυνος, ο κίνδυνος πληθωρισμού, ο κίνδυνος κράτους και ο φορολογικός κίνδυνος.

Εικόνα 1: Μορφές Τραπεζικού Κινδύνου

2.2. Περιγραφή Τραπεζικών Κινδύνων

2.2.1. Πιστωτικός κίνδυνος

Ο Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk) είναι άμεσα συνδεδεμένος με τις κυριότερες τραπεζικές λειτουργίες και αποτελεί την κυριότερη πηγή εσόδων. Ορίζεται και ως ο κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων των δανειοληπτών της, καθώς σχετίζεται με την αδυναμία των δανειζομένων να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους για αποπληρωμή κεφαλαίου, τόκων και εξόδων, όπως περιγράφονται και συμφωνούνται κατά την υπογραφή της σύμβασης. Χρήσιμο είναι να διευκρινιστεί ότι στον όρο «αθέτηση» περιλαμβάνονται διάφορες μορφές μη τήρησης των υποχρεώσεων, όπως για παράδειγμα είναι η καθυστέρηση στην πληρωμή και ο ανασχηματισμός των δανειακών υποχρεώσεων εξαιτίας σημαντικής υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας.

Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να αναλυθεί στις ακόλουθες συνιστώσες:

Κίνδυνος αθέτησης (default risk): Περιγράφει την πιθανότητα αθέτησης πληρωμών (Probability of Default, PD) από τον αντισυμβαλλόμενο, που έχει ως αποτέλεσμα τη μερική ή ολική απώλεια του οφειλόμενου ποσού τη δεδομένη χρονική στιγμή. Η στατιστική αυτή δεν προσδιορίζει το ύψος της απώλειας, παρά μόνο την πιθανότητα να σημειωθεί απώλεια, και διαφοροποιείται σε κάθε χαρτοφυλάκιο ή σε ομάδες της πελατείας με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Παίρνει δύο τιμές: μονάδα στην περίπτωση πτώχευσης και μηδέν όταν αυτό δε συμβαίνει.

Κίνδυνος ανάκτησης (recovery risk): Αναφέρεται στο ποσοστό ικανοποίησης της απαίτησης της τράπεζας από το συνολικό ποσό που είναι εκτεθειμένο τη στιγμή της αθέτησης του αντισυμβαλλόμενου. Το μέρος της συνολικής οφειλής που επανεισπράττεται (ανακτάται) από τη ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων που έχουν ληφθεί για το δάνειο ονομάζεται ποσοστό ανάκτησης (Recovery Rate), ενώ το υπόλοιπο που δεν ανακτάται ονομάζεται «απώλεια δεδομένης της αθέτησης» (Loss Given Default, LGD). Η παράμετρος αυτή εξαρτάται κυρίως από τις τεχνικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου που εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση, αλλά και από τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε συναλλαγής. Τέτοιοι παράγοντες είναι:

- η εμπορική αξία που προκύπτει από την επανεκτίμηση πριν την εκποίηση (revaluation factor)
- το έλλειμμα μεταξύ απαίτησης και αξίας (haircut) λόγω μη δυνατότητας επίτευξης βέλτιστης τιμής σε περιπτώσεις μειωμένου εμπορικού ενδιαφέροντος
- ο χρόνος που μεσολαβεί από τη στιγμή της αθέτησης μέχρι την κατακύρωση της εκποίησης των εξασφαλίσεων (liquidation period)

Κίνδυνος ανοίγματος (exposure risk): Είναι η έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου τη χρονική στιγμή αθέτησης της υποχρέωσης και αποτελεί το ύψος του συνολικού ποσού έκθεσης του τραπεζικού ιδρύματος στον πιστωτικό κίνδυνο (Exposure at Default, EAD). Στην περίπτωση χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων ταυτίζεται με το ανεξόφλητο τμήμα της ονομαστικής αξίας των δανείων. Στα εξω-λογιστικά στοιχεία, στα οποία δεν μπορεί να υπάρξεις σαφής προσδιορισμός, εισάγεται η έννοια του πιστωτικού ισοδύναμου, δηλαδή αντιστοιχίζεται η έκθεση από το στοιχείο αυτό με την εκείνη ενός δανείου.

Κίνδυνος περιθωρίων (credit spread risk): Ο κίνδυνος περιθωρίων εκδηλώνεται από την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, η οποία επιφέρει οικονομική ζημιά λόγω της μείωσης της λογιστικής αξίας του χρέους, και συνοδεύεται από αύξηση του περιθωρίου επιτοκίου.

Προκειμένου να περιορίσει τον πιστωτικό κίνδυνο μία τράπεζα, είναι αναμφισβήτητα απαραίτητη αφενός η αποτελεσματική αξιολόγηση των πελατών και των προσφερόμενων εξασφαλίσεων με εφαρμογή συστημάτων προσαρμοσμένων στις σύγχρονες απαιτήσεις και αφετέρου η διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου της, ώστε να υπάρχει διασπορά του κινδύνου σε περισσότερες οικονομικές μονάδες. [Γεωργούτσος,2008] [Αγγελόπουλος, 2008]

2.2.2.Κίνδυνος Αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς προκαλείται από ανεπιθύμητες μεταβολές στην αγοραία αξία των εκποιήσιμων στοιχείων ως συνέπεια των μεταβολών στην αγορά διαπραγματεύσεως κατά τον χρόνο όπου είναι δυνατή η ρευστοποίησή τους. Κυρίως επηρεάζεται από τους δείκτες των χρηματιστηριακών αγορών και τα επιτόκια. Για την εκτίμησή του, σημαντική είναι και η περίοδος ρευστοποίησης, καθώς όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η περίοδος τόσο μεγαλύτερα είναι τα περιθώρια για αξιόλογη μεταβολή της αξίας του εκάστοτε περιουσιακού στοιχείου.

Για τη μέτρησή του έχει προταθεί η μεθοδολογία «Αξία σε Κίνδυνο» (Value at Risk – VaR) σύμφωνα με την οποία εκτιμάται μια πιθανή (με μεγάλη πιθανότητα πραγματοποίησης 95% ή 99%) προς τα κάτω απώλεια. Ακριβέστερα, εκτιμάται η μέγιστη προς τα κάτω απώλεια που σημειώνεται σε ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και οφείλεται καθαρά στις μεταβολές των παραμέτρων της αγοράς που επηρεάζουν ένα συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.

Η αντιμετώπισή του μπορεί να γίνει είτε με απλό τρόπο, με ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων προκειμένου να αποτραπεί ζημιά από πιθανή μείωση της αξίας τους, εάν αυτό είναι εφικτό (δηλαδή εάν η περίοδος ρευστοποίησης ανάλογα με το είδος του περιουσιακού στοιχείου μικρή), είτε με πιο σύνθετο τρόπο μέσω αντιστάθμισής του αξιοποιώντας κατάλληλες συναλλαγές και παράγωγα χρηματοοικονομικά εργαλεία. [Γεωργούτσος,2008]

2.2.3.Λειτουργικός κίνδυνος

Παρόλο που ο λειτουργικός κίνδυνος δε θεωρείται χρηματοοικονομικός κίνδυνος, η μελέτη του παρουσιάζει ενδιαφέρον καθώς εντοπίζεται στο πλαίσιο όλων των λειτουργιών που διενεργεί μια επιχείρηση, και με την εξάπλωση των νέων τεχνολογιών έχει αποκτήσει μια ιδιαίτερη σημασία. Ονομάζεται, επίσης, κίνδυνος γεγονότος, καθώς είναι αποτέλεσμα κάποιων γεγονότων και συγκυριών που οδηγούν σε μία απώλεια.

Συνοπτικά, απώλειες που οφείλονται σε

- ανεπάρκεια των συστημάτων και των εσωτερικών ελέγχων,
- σε ανθρώπινα σφάλματα ή απάτη,
- σε βλάβη ή αδυναμία των τεχνολογικών και πληροφοριακών συστημάτων,
- σε εξωτερικούς παράγοντες όπως οι φυσικές καταστροφές και
- στην αποτυχία του management ή σε δυσχέρειες μεταξύ των παραγόντων της εταιρικής διακυβέρνησης

είναι κάποια ενδεικτικά παραδείγματα που εντάσσονται στα πλαίσια του λειτουργικού κινδύνου.

Στοιχείο που αποτυπώνει τη σημασία του για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, είναι το γεγονός ότι από το 2006 η Επιτροπή της Βασιλείας έχει εκδώσει ειδικές οδηγίες για τη μέτρηση και διαχείρισή του. Σύμφωνα με την Επιτροπή Βασιλείας ο λειτουργικός είναι «ο κίνδυνος άμεσων ή έμμεσων απωλειών που είναι αποτέλεσμα ανεπαρκών ή ανεπιτυχών εσωτερικών διαδικασιών, ανθρώπων και συστημάτων είτε από εξωτερικά συμβάντα».

Για τη μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου αξιοποιούνται τόσο ποσοτικά ιστορικά στοιχεία από γεγονότα που προκάλεσαν απώλειες στο παρελθόν γνωρίζοντας και το μέγεθός τους, όσο και ποιοτικά στοιχεία, όπως εισηγήσεις εξειδικευμένων στελεχών γύρω από την ποιότητα και το είδος των πληροφοριακών συστημάτων που απαιτούνται για τις εργασίες της τράπεζας με γνώμονα τον περιορισμό των αστοχιών.

Η γενική αρχή της μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου θεωρείται ότι είναι η εκτίμηση της πιθανότητας εμφάνισης κάποιου δυσάρεστου απρόοπτου και η απώλεια που αυτό θα επιφέρει. Εντούτοις, η διαδικασία αυτή δεν είναι τόσο εύκολη, καθώς η ταξινόμηση των πηγών του λειτουργικού κινδύνου είναι υποκειμενική, και επομένως μια δύσκολη

διαδικασία, ενώ και η διαδικασία της συλλογής των κατάλληλων δεδομένων είναι συχνά σύνθετη.

Το πρωταρχικό βήμα για τη μέτρηση και εκτίμηση του λειτουργικού κινδύνου είναι η διαδικασία συλλογής δεδομένων, τα οποία υπόκεινται σε στατιστική ανάλυση με τέτοιο τρόπο ώστε να αποκαλυφθούν οι σχέσεις αιτίου-αποτελέσματος που συνδέουν την εμφάνιση κάποιου απρόοπτου γεγονότος που προκάλεσε απώλειες με κάτι συγκεκριμένο που σημειώθηκε σε εκείνη την περίπτωση. Η ανάλυση ολοκληρώνεται με την εκτίμηση των απωλειών στην χειρότερη περίπτωση, που ομοιάζει με την εκτίμηση της αξίας σε κίνδυνο (Value at Risk - VaR). [Αγγελόπουλος,2008]

2.2.4.Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας συνδέεται άρρηκτα με την παροδική έλλειψη ρευστότητας μιας τράπεζας λόγω αδυναμίας άντλησης των απαραίτητων κεφαλαίων μέσω αύξησης κάποιων στοιχείων του παθητικού ή μέσω ρευστοποίησης, με λογική ζημία, ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού.

Το σημείο-«κλειδί» για την άντληση ρευστότητας είναι πόσο επικίνδυνη θεωρεί η αγορά την ενδιαφερόμενη οικονομική μονάδα βάσει της πιστοληπτικής της ικανότητας τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Όσο μικρότερη είναι η πιστοληπτική της ικανότητα, τόσο περισσότερο αυξάνεται το κόστος των κεφαλαίων μειώνοντας, κατ' επέκταση, την κερδοφορία και περιορίζοντας τη δυνατότητα μελλοντικής περαιτέρω άντλησης ρευστότητας.

Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να επιφέρει εξαιρετικά δυσμενείς συνέπειες για τις τράπεζες προκαλώντας ακόμη και την κατάρρευσή τους σε σύντομο διάστημα αν δε βρεθούν τα ελλείποντα κεφάλαια, γι' αυτό επιβάλλεται η αποτελεσματική διαχείρισή του, που μπορεί να επιτευχθεί στο πλαίσιο της εφαρμογής διαχείρισης ενεργητικού- παθητικού (Asset- Liability Management- ALM). Εκεί καταγράφονται αφενός οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας ανάλογα με τη χρονική τους διάρθρωση και αφετέρου οι ανάγκες ρευστότητας και βάσει αυτών επιλέγονται ανάλογα τα περιουσιακά στοιχεία. Ζητούμενη είναι η ύπαρξη ρευστών και ποιοτικών περιουσιακών στοιχείων, έτσι ώστε να καλύπτονται τα «κενά ρευστότητας» (Liquidity Gaps), είτε με τη ρευστοποίησή τους, είτε με την

αξιοποίησή τους για άντληση κεφαλαίων σε λογικό κόστος, αφού η καλή ποιότητα αυτών προσδίδει καλή πιστοληπτική ικανότητα. [Αγγελόπουλος, 2008]

2.2.5. Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος σχετίζεται με την υποτίμηση ενός περιουσιακού στοιχείου εξαιτίας των κινήσεων και μεταβολών των συναλλαγματικών ισοτιμιών που διαμορφώνονται στις διεθνείς αγορές. Αφορά βέβαια τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποτιμώνται και διαπραγματεύονται σε νόμισμα διαφορετικό από το εθνικό νόμισμα κάθε οικονομίας. Εντάσσεται στους διεθνείς χρηματοοικονομικούς κινδύνους, καθώς είναι αποτέλεσμα της μεταβλητότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών που διαμορφώνονται καθημερινά βάσει της προσφοράς και της ζήτησης των διάφορων νομισμάτων.

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος συνυπάρχει και αλληλεπιδρά με άλλα είδη κινδύνου της αγοράς. Στο πλαίσιο της διεθνούς οικονομικής θεωρίας και πιο συγκεκριμένα της θεωρίας των συναλλαγματικών ισοτιμιών υπάρχει η σχέση της ισοτιμίας του καλυμμένου αρμπιτράζ (Covered Arbitraz Exchange Rate Parity) όπου η ισοτιμία ενός νομίσματος ως προς ένα άλλο είναι συνάρτηση των επιτοκίων που ισχύουν στις οικονομίες των δύο νομισμάτων. Αυτό εξάλλου ισχύει, καθώς κάθε νόμισμα αποκτά την αξία του μέσω του αντίστοιχου επιτοκίου του.

Για την αντιμετώπισή του αξιοποιούνται εναλλακτικά κατάλληλα παράγωγα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (future contracts), προθεσμιακά συμβόλαια (forward contracts), ανταλλαγές νομισμάτων (swap contracts) και δικαιώματα προαίρεσης (options). [Αγγελόπουλος, 2008]

2.2.6. Επιτοκιακός Κίνδυνος

Ο κίνδυνος επιτοκίου προέρχεται από την πτώση της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου που οφείλεται στις κινήσεις και τις μεταβολές των επιτοκίων στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης οικονομίας.

Καθώς το επιτόκιο αποτελεί την «τιμή του χρήματος», τα επίπεδά του διαμορφώνονται ανάλογα με τις τιμές των αγαθών με βάση τις καμπύλες προσφοράς και ζήτησης σε καθημερινή βάση στο πλαίσιο λειτουργίας των χρηματαγορών, ενώ το βασικό επιτόκιο σε κάθε οικονομία διαμορφώνεται περιοδικά από τις αποφάσεις των αρμόδιων νομισματικών

αρχών, όπως είναι οι κεντρικές τράπεζες. Με αυτόν τον τρόπο διαπιστώνεται η αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει τα επιτόκια, τα οποία επηρεάζονται από μακροοικονομικούς παράγοντες οι οποίοι είναι, επίσης, ασταθείς και αβέβαιοι.

Μια μεταβολή του επιτοκίου μπορεί να αποφέρει απώλεια ή και όφελος, ανάλογα με τη θέση αγοράς ή πώλησης που έχει λάβει ο επενδυτής σε ένα περιουσιακό στοιχείο και τον ορίζοντα διακράτησης που έχει.

Τα περιουσιακά στοιχεία που επηρεάζονται από τη μεταβλητότητα των επιτοκίων είναι κυρίως τραπεζικά προϊόντα, όπως δάνεια, καταθέσεις, ομόλογα, έντοκα γραμμάτια, αμοιβαία κεφάλαια και διάφορα χαρτοφυλάκια.

Για τον περιορισμό του μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος ανοσοποίησης χαρτοφυλακίου επιτοκιακού κινδύνου (Interest Rate Portfolio Immunization), με χρήση περιουσιακών στοιχείων μεγάλης διάρκειας των οποίων η αξία δε μεταβάλλεται με τη μεταβολή των επιτοκίων. [Αγγελόπουλος, 2008]

2.2.7. Κίνδυνος Πολιτικός

Πολιτικός είναι ο κίνδυνος που σχετίζεται με τις ενδεχόμενες πολιτικές παρεμβάσεις στις εργασίες μίας ιδιωτικής εμπορικής τράπεζας. Αφορά ένα φάσμα κινδύνων που μπορεί να περιλαμβάνει από την απλή επιβολή περιορισμών στα επιτόκια ή ελέγχων στην εξαγωγή συναλλάγματος μέχρι την εθνικοποίηση της τράπεζας.⁶

2.2.8. Κίνδυνος Νομικός

Ο νομικός κίνδυνος συνδέεται με τη μεταβολή του νομικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των τραπεζών και επηρεάζει τη λειτουργία και την κερδοφορία τους. Νομικός κίνδυνος συντρέχει ακόμη και όταν μία τράπεζα αναπτύσσει νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα ή εισάγει νέους τύπους συναλλαγών. Είναι δυνατόν, επίσης, μία δικαστική απόφαση για συγκεκριμένη τράπεζα να έχει γενικότερη επίπτωση στη διεύθυνση ζητημάτων στο τραπεζικό σύστημα. Τέτοια παραδείγματα για την ελληνική πραγματικότητα μπορεί να θεωρηθεί το νομοθετικό πλαίσιο που καθόρισε ανώτατο όριο στην απαίτηση τόκων μετά την καταγγελία συμβάσεων, αλλά και η αναστολή πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας, που ισχύει τα τελευταία χρόνια, η οποία καθυστερεί τη διαδικασία εκποίησης των εξασφαλίσεων.

---

⁶<http://docplayer.gr/2270568-Trapeziko-systima-kai.html>

Ο νομικός κίνδυνος αποκτά και διεθνή διάσταση, καθώς το εποπτικό πλαίσιο για τις τραπεζικές δραστηριότητες διαφέρει ευρύτατα μεταξύ των χωρών και μπορεί να επιδέχεται διαφορετικών ερμηνειών, με αποτέλεσμα την επιβολή κυρώσεων.⁷

2.2.9 Κίνδυνος Χώρας

Ο κίνδυνος χώρας επέρχεται από την υψηλή έκθεση μίας τράπεζας σε δανεισμό συγκεκριμένης κυβέρνησης και οφείλεται στο γεγονός ότι μια κρίση που συμβαίνει σε μια χώρα μπορεί να προκαλέσει απώλειες σε κατόχους περιουσιακών στοιχείων που αποτιμώνται στο νόμισμα αυτής της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, ο κίνδυνος χώρας περιλαμβάνει:

- Κίνδυνο αθέτησης πληρωμών του δημοσίου σε εξωτερικούς δανειστές λόγω αύξησης των ελλειμμάτων κτλ
- Δυσμενή μεταβολή των οικονομικών συνθηκών που προκαλεί πτώση της πιστοληπτικής ικανότητας των διάφορων τοπικών δανειοληπτών
- Μεγάλη πτώση της συναλλαγματικής αξίας του τοπικού νομίσματος
- Αδυναμία μεταφοράς κεφαλαίων εκτός χώρας

Ο κίνδυνος χώρας αποτελεί ακόμα τη βάση για τον πιστωτικό κίνδυνο, όπως μετράται από τις πιστωτικές διαβαθμίσεις, όλων των εγχώριων δανειοληπτών. Έτσι, ο κάθε δανειολήπτης εκτιμάται ως προς την πιστοληπτική του ικανότητα και μέσω της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας που ανήκει.⁸

2.3.Μέθοδοι Διαχείρισης Τραπεζικών Κινδύνων

2.3.1. Πιστωτικός κίνδυνος

Η ύπαρξη και μεσολαβητική λειτουργία των τραπεζών συμβάλλει τόσο στην ευκολότερη μεταφορά των κεφαλαίων όσο και στον περιορισμό του συνολικού αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου. Εάν τα κεφάλαια μεταφέρονταν απευθείας από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες, οι πρώτες θα αναλάμβαναν και τον κίνδυνο που θα προερχόταν από πιθανή αδυναμία των δεύτερων να εκπληρώσουν

---

⁷ <http://docplayer.gr/2270568-Trapeziko-systima-kai.html>

⁸ <http://docplayer.gr/2270568-Trapeziko-systima-kai.html>

τις υποχρεώσεις τους και κατά κύριο λόγο από την αδυναμία να επιστρέψουν τα κεφάλαια εκεί απ' όπου τα άντλησαν.

Οι τράπεζες, με την οργάνωση και εξειδίκευση που διαθέτουν, μπορούν να αξιολογήσουν τη φερεγγυότητα των δανειζόμενων και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα, όπως εξασφαλίσεις ή μέτρα παρακολούθησης, με αποτέλεσμα ο συνολικός πιστωτικός κίνδυνος να περιορίζεται σημαντικά σε σχέση με αυτό που θα συνέβαινε αν εκείνες δε μεσολαβούσαν όπου τον κίνδυνο θα αναλάμβαναν οι κάτοχοι των κεφαλαίων.

Η ανάληψη του κινδύνου πραγματοποιείται από την τράπεζα με κάποιο κόστος, το οποίο ενσωματώνεται στο επιτόκιο χρηματοδότησης ως premium (περιθώριο) του κινδύνου. Σημαντική βέβαια είναι και η μέτρηση (ποσοτικοποίηση) του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου. Ο υπολογισμός, δηλαδή, της αναμενόμενης ζημίας από τις χρηματοδοτήσεις ή και τις λοιπές τοποθετήσεις, όπως συμβαίνει και με τη μέτρηση των λοιπών χρηματοοικονομικών κινδύνων, ακολουθεί συγκεκριμένα βήματα και συγκεκριμένες διαδικασίες και μεθόδους.

Αφετηρία για τη μέτρηση αποτελεί η αξιολόγηση και κατάταξη των πιστούχων (επιχειρήσεων, φυσικών προσώπων, κτλ) σε βαθμίδες ή κατηγορίες πιστωτικού κινδύνου, ενώ παράλληλη κατάταξη γίνεται και για τα ανοίγματα της τράπεζας (χρηματοδοτήσεων, τοποθετήσεων σε μετοχές, ομόλογα κτλ).

Οι βασικές μέθοδοι για την κατάταξη σε βαθμίδες πιστωτικού κινδύνου είναι δύο:

1. Η μέθοδος Credit Scoring αρμόζει στις χρηματοδοτήσεις λιανικής τραπεζικής. Αφορά ιδιώτες, επαγγελματίες και μικρές επιχειρήσεις, που χρησιμοποιούν μικρού ποσού τραπεζικά/χρηματοδοτικά προϊόντα τα οποία όμως συνολικά είναι μεγάλου πλήθους. Η διαδικασία απαιτεί τη διαμόρφωση προγράμματος αξιολόγησης που λειτουργεί σε ηλεκτρονική εφαρμογή.

2. Η μέθοδος Credit Rating εφαρμόζεται στις χρηματοδοτήσεις μεγάλων επιχειρήσεων ή για τις τοποθετήσεις σε τίτλους επιχειρήσεων. Πρόκειται για μικρό αριθμό πιστούχων, αλλά με μεγάλο ύψος χρηματοδοτήσεων, μεμονωμένα αλλά και συνολικά. Η αξιολόγηση μπορεί να γίνεται από εξειδικευμένα στελέχη της τράπεζας με βάση την εμπειρία, τη γνώση και τη συνεχή παρακολούθηση του πιστούχου. [Αγγελόπουλος, 2013]

Σύμφωνα με μια τραπεζική ρήση «η πιο ασφαλής πίστωση είναι εκείνη που δε χρειάζεται καμία εξασφάλιση». Με αυτή υπερτονίζεται η αμοιβαία εμπιστοσύνη που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των δύο συμβαλλόμενων μερών, ωστόσο η μεταβλητότητα και η αστάθεια του οικονομικού περιβάλλοντος έχουν οδηγήσει στην ανάγκη αναζήτησης συμπληρωματικών τρόπων στήριξης και εξυπηρέτησης των χρηματοδοτήσεων. Παρατίθεται συνοπτική παρουσίαση αυτών στις επόμενες παραγράφους:

i) Ο κυριότερος τρόπος περιορισμού του κινδύνου είναι η λήψη εξασφαλίσεων, ενοχικών ή/και εμπράγματων, που ενισχύουν τη θέση του πιστωτικού ιδρύματος και δημιουργούν τη βάση για τη μερική ή και ολική ανάκτηση της απαίτησης σε περίπτωση αθέτησης. Οι ενοχικές έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό την υπογραφή της σύμβασης από τους ενεχομένους, μέσω της οποίας αναλαμβάνουν την υποχρέωση της αποπληρωμής, ενώ οι εμπράγματα περιλαμβάνουν δέσμευση κινητών ή ακίνητων πραγμάτων τα οποία ενεχυράζονται υπέρ της τράπεζας και μπορούν να ρευστοποιηθούν προκειμένου να εξοφληθεί η απαίτησή της από την πίστωση. [Γεωργιάδης, 2001]

ii) Εναλλακτικός τρόπος είναι η μεταβίβαση του πιστωτικού κινδύνου ενός χαρτοφυλακίου σε άλλους επενδυτές μέσω της διαδικασίας της τιτλοποίησης. Με αυτήν, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενός χαρτοφυλακίου με ομοειδή χαρακτηριστικά και προβλέψιμη αξία ή σταθερή ροή εσόδων, όπως δάνεια, απαιτήσεις, δικαιώματα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εξασφάλιση για την έκδοση τίτλων. Η εφαρμογή της γίνεται με δύο κύριους τρόπους. Ο πρώτος είναι η άμεση οριστική εκχώρηση του χαρτοφυλακίου σε ένα τρίτον έναντι καταβολής μετρητών, όπου με την εγγύηση των υποκείμενων αξιών γίνεται χρηματοδότηση με έκδοση ομολόγου. Ο δεύτερος τρόπος είναι η πληρωμή ασφαλιστρών, ώστε να μετατεθεί ο κίνδυνος σε τρίτον. Η εταιρεία που αναλαμβάνει τον κίνδυνο εκδίδει ομόλογα τα οποία συνδέει με τον πιστωτικό κίνδυνο του χαρτοφυλακίου ή προβαίνει σε ανταλλαγές κινδύνου πιστωτικής αθέτησης με άλλες επενδυτικές τράπεζες.

Οι λόγοι για τους οποίους τα τραπεζικά ιδρύματα προσφεύγουν στην αγορά τιτλοποιήσεων είναι η επιδίωξή τους να μεταφέρουν τον κίνδυνο, να αξιοποιήσουν πιο αποτελεσματικά τα διαθέσιμα κεφάλαια, να θωρακίσουν την κεφαλαιακή επάρκειά τους και να ενισχύσουν τη ρευστότητα που θα τους επιτρέψει την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων και τέλος να καταλείψουν πιο αποτελεσματικά τις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις τους. Παράλληλα, η τιτλοποίηση παρέχει τη δυνατότητα στους επενδυτές να αποκομίσουν αποδόσεις επενδύοντας σε τίτλους που εκδίδονται επί τραπεζικών

χαρτοφυλακίων με επαρκή διαφοροποίηση και πιστωτική ενίσχυση. [Σαπουντζόγλου, Πεντότης, 2009] [Bessis, 2002]

iii) Σημαντική, εξίσου, είναι η συνεχής παρακολούθηση της εξέλιξης μιας πιστοδότησης και η εδραίωση της συνεργασίας με τον δανειοδοτούμενο, ώστε να καταγράφονται αμέσως οι πιθανές αλλαγές της συναλλακτικής του συμπεριφοράς και να πραγματοποιούνται εγκαίρως οι απαιτούμενες ενέργειες προς διασφάλιση των συμφερόντων του ιδρύματος. Η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης ενός δανειολήπτη δεν είναι συνήθως συνέπεια ενός αιφνίδιου γεγονότος, αλλά είναι αποτέλεσμα συνδυασμού παραγόντων που ξεκίνησαν σε προγενέστερο χρόνο και κλιμακώνονται σταδιακά υπό την επίδραση του εξωτερικού περιβάλλοντος. Γι' αυτόν τον λόγο, αποκτά ιδιαίτερη σημασία η στενή παρακολούθηση της εξέλιξης της χρηματοδότησης και της πορείας του δανειζόμενου και του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται, ώστε να εντοπίζονται εγκαίρως τα σημεία συναγερμού και να λαμβάνονται μέτρα ώστε να αποτραπεί η κακή έκβαση της πίστωσης. Μερικοί τρόποι με τους οποίους το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να ενημερώνεται για την κατάσταση του πιστούχου είναι η λήψη επικαιροποιημένων οικονομικών στοιχείων σε τακτά διαστήματα και ενδιάμεσων εφόσον απαιτείται, η παρακολούθηση της συναλλακτικής συμπεριφοράς του (ληξιπρόθεσμες οφειλές, επιστροφές επιταγών, υπερβάσεις ορίων, υπόλοιπα λογαριασμών), η διαπίστωση της λειτουργίας μετά από πραγματοποίηση επίσκεψης στην έδρα, η διερεύνηση του τρόπου λειτουργίας του συναλλακτικού κυκλώματος και της σχέσης με πελάτες- προμηθευτές ώστε να παρακολουθείται η συνάφεια των εμπορικών συναλλαγών και να αποτρέπεται η διακίνηση επιταγών ευκολίας, η αναζήτηση στοιχείων για τους ενεχόμενους στο σύστημα ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ και, τέλος, οι πληροφορίες που αντλούνται από την αγορά και το ευρύτερο επιχειρηματικό περιβάλλον. [Αναγνωστάκης κ.α., 2002]

2.3.2.Κίνδυνος Αγοράς

Ο Κίνδυνος Αγοράς περιγράφει την αβεβαιότητα της απόδοσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά. Ένα πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να εκτεθεί σε μεγάλο κίνδυνο εξαιτίας δυσμενών μεταβολών των παραγόντων αγοράς, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος πλήρους απαξίωσης του χαρτοφυλακίου του και να απειλείται με πτώχευση.

Μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συνειδητοποίησαν από μόνα τους την ανάγκη ποσοτικοποίησης του κινδύνου αγοράς, ενώ παράλληλα οι εποπτικές αρχές επέβαλαν διαδικασίες ελέγχου του κινδύνου αγοράς καθώς και τη διατήρηση επαρκών κεφαλαιακών διαθεσίμων για την κάλυψή του. Η αναγκαιότητα για εκτίμηση του κινδύνου αγοράς εκδηλώθηκε ως ανάγκη υπολογισμού των μέγιστων δυνητικών απωλειών που θα μπορούσε να υποστεί το χαρτοφυλάκιο ενός πιστωτικού οργανισμού σε δεδομένο χρονικό ορίζοντα. Έτσι προέκυψε η έννοια της Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk-VaR).

Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί δύο γενικές προσεγγίσεις για την εκτίμηση του κινδύνου αγοράς. Η Στατιστική Προσέγγιση περιλαμβάνει την πρόβλεψη της κατανομής των αποδόσεων του χαρτοφυλακίου του πιστωτικού οργανισμού και η Ανάλυση Σεναρίων σύμφωνα με την οποία επανεκτιμάται η αξία ενός χαρτοφυλακίου με βάση εναλλακτικά σενάρια για την εξέλιξη των παραγόντων της αγοράς. Οι δύο προσεγγίσεις χρησιμοποιούνται συμπληρωματικά, η πρώτη για τη διαρκή παρακολούθηση του κινδύνου στις διάφορες λειτουργικές μονάδες και η δεύτερη για την κατά περίπτωση εκτίμηση του κινδύνου σε ακραίες περιπτώσεις. Οι νέες πρακτικές διαχείρισης βασίζονται κυρίως στις συχνές αποτιμήσεις του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Αυτό έχει επιτραπεί από την αυξημένη ρευστότητα και τη διαθεσιμότητα των τιμών των στοιχείων του χαρτοφυλακίου. [Αγγελόπουλος,2013]

Με βάση τη μεταβλητότητα της αξίας των μετοχών και των άλλων τίτλων, η τράπεζα πρέπει να επενδύσει σωστά τα διαθέσιμά της, ώστε να μεγιστοποιήσει το κέρδος της και να μειώσει τον κίνδυνο. Στο εξωτερικό υπάρχουν τράπεζες που ασχολούνται μόνο με επενδυτικές εργασίες και τα κέρδη τους προέρχονται από σύγχρονα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Το πόσο σημαντικός είναι ο κίνδυνος αγοράς έχει αναγνωριστεί και από την επιτροπή της Βασιλείας και γι' αυτό το λόγο η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να υπολογίζει το ποσό κεφαλαιακής επάρκειας για τον συγκεκριμένο κίνδυνο. [Σχοινιωτάκης-Συλλιγάρδος,2010]

2.3.3 Λειτουργικός κίνδυνος

Η ευθύνη για την ανάπτυξη κανόνων και πολιτικών που αφορούν το λειτουργικό κίνδυνο βαρύνει τη Διοίκηση, παρόλο που η αποδοχή και επικύρωση των κανόνων αφορά το Διοικητικό Συμβούλιο του οργανισμού. Η διοίκηση θα πρέπει να εκχωρεί αρμοδιότητες

στα κατάλληλα όργανα, ενώ καμία ομάδα δε θα πρέπει να είναι υπεύθυνη ταυτόχρονα για τον καθορισμό των κανόνων, την εφαρμογή τους και τον έλεγχο των διαδικασιών.

Υπάρχουν οκτώ βασικά στοιχεία που συνθέτουν το διαχειριστικό πλαίσιο του λειτουργικού κινδύνου τα οποία περιλαμβάνουν τον καθορισμό κανόνων, τη χρήση κοινής ορολογίας για την ταυτοποίηση των κινδύνων, τον προσδιορισμό των διαδικασιών που θα πρέπει να ακολουθεί κάθε επιχειρησιακή μονάδα, την ανάπτυξη επαρκών μέτρων κινδύνου, καθώς και το σαφή προσδιορισμό των αρχών. Αυτά αναλύονται ως εξής:

- Η ανάπτυξη κανόνων και πολιτικών: περιλαμβάνει τον καθορισμό των κανόνων που διέπουν την εκτίμηση και διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου. Κάθε πιστωτικός οργανισμός προσδιορίζει τις πρακτικές που θα ακολουθούνται για την αναδιάρθρωση των δομών που ευνοούν την ανάπτυξη λειτουργικού κινδύνου.
- Η χρήση κοινής ορολογίας για την ταυτοποίηση των κινδύνων: οι τεχνικοί όροι πρέπει να γίνονται αντιληπτοί από όλους τους εμπλεκόμενους για να αποφεύγονται παρανοήσεις.
- Η αποτύπωση των δραστηριοτήτων κάθε επιχειρησιακής μονάδας στην οποία θα πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια οι επιχειρησιακές λειτουργίες που αφορούν κάθε μονάδα του οργανισμού.
- Ανάπτυξη ολοκληρωμένων μέτρων κινδύνου: Η αξιολόγηση του κινδύνου είναι μια σύνθετη διαδικασία. Θα πρέπει να αφορά το σύνολο του οργανισμού, να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα και με τυποποιημένα μέτρα κινδύνου.
- Διαχείριση κινδύνων: Ο οργανισμός πρέπει να αποφασίσει πώς θα διαχειριστεί και πώς θα αναλάβει τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται με την κατάλληλη δράση για την αντιστάθμισή τους, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα οφέλη υπερβαίνουν το κόστος της ανάπτυξης και εφαρμογής του συστήματος.
- Η σύνταξη αναφορών: ο πιστωτικός οργανισμός θα πρέπει να αναπτύσσει τυποποιημένες διαδικασίες σύνταξης αναφορών σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο.
- Η ανάλυση κινδύνων: ο οργανισμός οφείλει να γνωρίζει πότε θα πρέπει να πραγματοποιεί αναλύσεις, καθώς και τα εργαλεία που θα χρησιμοποιεί για την εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων.
- Στην εκτίμηση οικονομικού κεφαλαίου: ο πιστωτικός οργανισμός θα πρέπει να αναπτύσσει μεθόδους αντιστοίχισης του αναλαμβανόμενου λειτουργικού κινδύνου στις αρμόζουσες ποσότητες οικονομικού κεφαλαίου που θα πρέπει να διακρατεί ως εξασφάλιση αλλά και προς εκπλήρωση των υποχρεώσεων του έναντι των ρυθμιστικών αρχών. [Σαπουντζόγλου- Πεντότης,2009]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

3.1.Εισαγωγικά Στοιχεία για την Επιτροπή Βασιλείας και τους Στόχους της

Για τη σταθερότητα ενός τραπεζικού ιδρύματος, και κατ' επέκταση του τραπεζικού συστήματος, είναι ιδιαίτερα σημαντική η διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με το ενεργητικό του, η οποία επιτρέπει την αντιμετώπιση των κινδύνων και την ομαλή λειτουργία του ακόμη και σε περιόδους έντονης μεταβλητότητας. Τη δεκαετία 1970- 1980 η ανάγκη αυτή ήταν πολύ έντονη, καθώς οι χρηματοπιστωτικές αγορές και η αγορά συναλλάγματος διαταράσσονταν οδηγώντας σε καθοδική πορεία τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των κυριότερων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι οποίοι παράλληλα συνέχιζαν να αναλαμβάνουν κινδύνους. Για να μην επέλθει κεφαλαιακή αλλοίωση του τραπεζικού συστήματος, κατέστη επιτακτική η λήψη άμεσων μέτρων. Το 1974 συγκροτήθηκε η Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) από τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών της «Ομάδας των 10» (G-10), με έδρα της στη Βασιλεία της Ελβετίας. Άμεσος σκοπός ήταν να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των εποπτικών πρακτικών, να διαμορφωθούν ομοιόμορφοι κανόνες ελέγχου για το τραπεζικό σύστημα και να βελτιωθεί η ποιότητα της τραπεζικής εποπτείας σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ απώτερος στόχος ήταν ο καθορισμός ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο και η διαφύλαξη της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. [Αγγελόπουλος, 2008]

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν αποτελεί μια υπερεθνική εποπτική αρχή και οι αποφάσεις της δεν αποκτούν νομική ισχύ, αλλά αποτελεί ένα forum στο οποίο συζητούνται θέματα σχετικά με την εποπτεία του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και προτείνει κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή βέλτιστων προτύπων και εποπτικών πρακτικών.⁹

Σήμερα, μέσω των Κεντρικών Τραπεζών τους, στις συνεδριάσεις της Επιτροπής που διενεργούνται τρεις με τέσσερις φορές ετησίως εκπροσωπούνται η Αργεντινή, η Αυστραλία, το Βέλγιο, η Βραζιλία, ο Καναδάς, η Κίνα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Γαλλία, η Γερμανία, το Χονγκ Κονγκ, η Ινδία, η Ινδονησία, η Ιταλία, η Ιαπωνία, η Κορέα, το Λουξεμβούργο, το Μεξικό, η Ολλανδία, η Ρωσία, η Σαουδική Αραβία, η Σιγκαπούρη, η

---

⁹ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/Diavouleuseis/others.aspx>

Νότια Αφρική, η Ισπανία, η Σουηδία, η Ελβετία, η Τουρκία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ενώ παρατηρητές είναι η Χιλή, η Μαλαισία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Για το 2016 έχουν ήδη προγραμματιστεί τρεις συνεδριάσεις στη Βασιλεία της Ελβετίας (τον Μάρτιο, τον Ιούνιο και τον Σεπτέμβριο), και μία στο Σαν-Ντιάγκο της Χιλής τον Νοέμβριο.¹⁰

3.2.Συμφωνία Βασιλείας I

Το πρώτο κανονιστικό πλαίσιο, που είναι γνωστό ως Συμφωνία της Βασιλείας I (Basel Capital Accord) θεσμοθετήθηκε το 1988 εισάγοντας ένα πλαίσιο μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, που συνυπολογίζει τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού (σταθμισμένο ενεργητικό), ενώ καθόρισε και ένα ελάχιστο όριο απαιτούμενων (εποπτικών) κεφαλαίων.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Capital Adequacy Ratio) υπολογίζεται ως ένας λόγος, με αριθμητή τα εποπτικά κεφάλαια (regulatory capital) που περιλαμβάνουν το βασικό κεφάλαιο (Tier I) και τα συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier II) -το βασικό απαιτείται να είναι τουλάχιστον το 50% του συνόλου των εποπτικών κεφαλαίων- και παρονομαστή το άθροισμα των στοιχείων του ενεργητικού και των εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού, σταθμισμένων ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο (risk adjusted assets, RAA),

Το πρωτογενές κεφάλαιο (Core Capital, Tier I Capital) αποτελείται κυρίως από το καταβεβλημένο κοινό μετοχικό κεφάλαιο, τη διαφορά υπέρ το άρτιο, κέρδη εις νέον, προνομιούχες μετοχές με σωρευτικό δικαίωμα, ενώ τα συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier II) περιλαμβάνουν τα αποθεματικά αναπροσαρμογής, προβλέψεις για επισφάλειες δανείων, δάνεια μειωμένης εξασφάλισης με αρχική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών και το κεφάλαιο προνομιούχων μετοχών που έχει απομείνει αχρησιμοποίητο από το Tier I.

Οι σταθμίσεις των στοιχείων εντός ισολογισμού γίνονται βάσει κατάταξης σε επιμέρους κατηγορίες κινδύνου σε καθεμία από τις οποίες αντιστοιχεί ένας συντελεστής. Για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία υπολογίζεται το πιστωτικό ισοδύναμο των θέσεων αυτών με μετατροπή τους (πολλαπλασιάζοντας με τον συγκεκριμένο συντελεστή στάθμισης) και στη

---

¹⁰ <http://www.bis.org/bcbs/about.htm?m=3%7C14%7C573>

συνέχεια υπολογίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια επί της σταθμισμένης θέσης βάσει της κατηγορίας στην οποία ανήκει ο αντισυμβαλλόμενος, όπως και στα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού. Οι συντελεστές στάθμισης συνοψίζονται ως εξής:

Πίνακας 1: Συντελεστές Στάθμισης για τα Στοιχεία του Ενεργητικού

0%	Ταμείο (μετρητά και χρυσός), απαιτήσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων χωρών- μελών ΟΟΣΑ, κλπ
20%	Απαιτήσεις έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων χωρών-μελών ΟΟΣΑ, απαιτήσεις Διάρκειας <1 έτους έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων χωρών που δεν είναι μέλη ΟΟΣΑ, επενδύσεις που καλύπτονται από εγγυήσεις Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, κλπ
50%	Δάνεια που εξασφαλίζονται με υποθήκες, κλπ
100%	Οι υπόλοιπες μορφές απαιτήσεων

Πηγή: [Γεωργούτσος, 2008]

Πίνακας 2: Συντελεστής Στάθμισης για τα Εκτός Ισολογισμού Στοιχεία

100%	Πιστωτικές επιστολές και εγγυήσεις ως υποκατάστατα πιστώσεων, πράξεις προσωρινής εκχώρησης με υποχρέωση επαναγοράς, κλπ
50%	Πιστωτικές επιστολές που δεν αποτελούν υποκατάστατα πιστώσεων, πιστώσεις έναντι φορτωτικών εγγράφων, ευχέρειες έκδοσης αξιών, κλπ
20%	Πιστώσεις έναντι φορτωτικών όπου τα εμπορεύματα χρησιμεύουν ως πρόσθετη εγγύηση
0%	Μη χρησιμοποιημένες πιστωτικές ευχέρειες

Πηγή: [Γεωργούτσος, 2008]

Με τα δεδομένα της Συμφωνίας Βασιλείας I, για να διαθέτει επαρκή κεφαλαιοποίηση μία τράπεζα, θα έπρεπε το συνολικό κεφάλαιο (Tier I+ Tier II) να υπερβαίνει το 8% του ενεργητικού προσαρμοσμένου ως προς τον κίνδυνο, ικανοποιώντας τη συνθήκη

$$\text{Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Capital Adequacy Ratio)} = \frac{\text{Tier I+Tier II}}{\text{RAA}} \geq 8\% \quad \mathbf{3.1}$$

Και

$$\text{Δείκτης Πρωτογενούς Κεφαλαίου (Tier I Ratio)} = \frac{\text{Tier I}}{\text{RAA}} \geq 4\% \quad 3.2$$

Το αρχικό πλαίσιο τροποποιήθηκε το 1996, μετά από δύο διαδικασίες διαβούλευσης, για να ενσωματώσει την κεφαλαιακή απαίτηση έναντι των κινδύνων αγοράς του χαρτοφυλακίου συναλλαγών των πιστωτικών ιδρυμάτων (Π.Δ./Τ.Ε. 2397/1996), που απορρέουν από την έκθεση των τραπεζών σε ξένο συνάλλαγμα, διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα, μετοχές, εμπορεύματα και δικαιώματα προαίρεσης (options).

Για την κάλυψη των αναγκών από τον κίνδυνο αγοράς, δημιουργήθηκε μια ακόμη κατηγορία συμπληρωματικών κεφαλαίων (Tier III) αποτελούμενων από δάνεια μειωμένης εξασφάλισης που έχει χορηγήσει το πιστωτικό ίδρυμα αρχικής, διάρκειας τουλάχιστον διετίας, ωστόσο αυτά δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 250 % των κεφαλαίων Tier I.

Παράλληλα, δόθηκε στις τράπεζες η δυνατότητα να χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα (value-at-risk) ως βάση για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων κινδύνου αγοράς τους, τα οποία υπόκεινται σε αυστηρές ποσοτικές και ποιοτικές προδιαγραφές.¹¹

Η εφαρμογή της Συμφωνίας Βασιλείας I έθεσε τα θεμέλια για ομοιόμορφους εποπτικούς κανόνες, ωστόσο ανέκλυαν αδυναμίες και ελλείψεις που οδήγησαν στην ανάγκη περαιτέρω αναθεωρήσεων. Τα κυριότερα προβλήματα μπορούν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

- Δε γινόταν εξειδίκευση του κινδύνου με διαχωρισμό των πιστούχων βάσει της πραγματικής πιστοληπτικής ικανότητάς τους, αλλά καταλογιζόταν εξίσου για όλους το ίδιο ύψος ιδίων κεφαλαίων. Αυτό σταδιακά κατέληξε να αποτελεί αντικίνητρο στην παροχή πιστώσεων σε δανειολήπτες υψηλής πιστοληπτικής αξιοπιστίας δημιουργώντας, αντιθέτως, κίνητρο στην παροχή δανείων σε πελάτες χαμηλότερης ικανότητας που ήταν δεκτικοί να επιβαρυνθούν με υψηλότερο επιτόκιο.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεώθηκαν να συμμορφωθούν στις διατάξεις αναπτύσσοντας μηχανισμούς βελτίωσης της κεφαλαιακής επάρκειας χωρίς πραγματική μείωση της έκθεσής τους σε πιστωτικούς κινδύνους. Αυτό κυρίως συνέβη μέσω της τιτλοποίησης απαιτήσεων με την οποία μετατρέπονταν στοιχεία χαμηλής ρευστότητας σε διαπραγματεύσιμα στοιχεία της αγοράς
- Δόθηκε κίνητρο στα πιστωτικά ιδρύματα να επενδύουν σε κρατικά χρεόγραφα επιφυλάσσοντας ευνοϊκή μεταχείριση για τους κρατικούς τίτλους χρέους τους οποίους

¹¹ <http://www.bis.org/bcbs/history.htm>

κατέτασσε σε χαμηλότερη ζώνη κινδύνου, στοιχείο που ανετράπη με την αθέτηση υποχρεώσεων κρατών όπως χωρών της Λατινικής Αμερικής

- Ο συνολικός κίνδυνος ενός χαρτοφυλακίου αντιμετωπιζόταν ως άθροισμα του κινδύνου των επιμέρους συνιστωσών του, χωρίς να αναγνωρίζεται το αποτέλεσμα ενδεχόμενης διαφοροποίησης που θα μπορούσε να μειώσει τον πραγματικό συνολικό κίνδυνο.
- Οι συνθήκες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος δεν κατάφεραν να εξομαλυνθούν, αφού παρέμειναν διαφορές ως προς τα λογιστικά, φορολογικά, νομικά συστήματα και την κρατική προστασία από τις οποίες απορρέουν ανταγωνιστικές ανισότητες.

[Αγγελόπουλος,2008], [Γεωργούτσος,2008], [Καλφάογλου,2012], [Προβόπουλος, Γκόρτσος, 2004]

3.3. Συμφωνία Βασιλείας II

Οι αδυναμίες που αναφέρθηκαν παραπάνω κατέδειξαν την ανάγκη για αναθεώρηση του πρώτου πλαισίου, ώστε να καταστεί πιο αποτελεσματικό και εναρμονισμένο με τις εξελίξεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τον Ιούνιο 2004 οριστικοποιήθηκε ένα νέο πλαίσιο, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιανουάριο 2008, καθιερώνοντας τρεις πυλώνες μέτρων. Αυτό αποτελεί μία ολοκληρωμένη μεθοδολογία διαχείρισης κινδύνων χρησιμοποιώντας τη διαβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας ως κριτήριο διαφοροποίησης.

3.3.1 Ο Πρώτος Πυλώνας

Με τον πρώτο πυλώνα ορίζεται το νέο πλαίσιο διαδικασιών για τον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαίων που υποχρεούται να διακρατά κάθε πιστωτικό ίδρυμα για την κάλυψη του συνολικού εύρους κινδύνων στους οποίους εκτίθεται με τη δραστηριότητά του. Εξακολουθεί να ισχύει η σχέση 8% των απαιτούμενων κεφαλαίων προς των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο (πιστωτικό, λειτουργικό και αγοράς) στοιχείων του ενεργητικού του, ωστόσο επέρχονται μεταβολές στις μεθόδους αξιολόγησης των κινδύνων και εκτίμησης του σταθμισμένου ως προς τον κίνδυνο ενεργητικού.

i) Κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι Πιστωτικού Κινδύνου

Για τον προσδιορισμό των συντελεστών στάθμισης του ενεργητικού τίθενται δύο εναλλακτικές προσεγγίσεις: η *τυποποιημένη (standardized) προσέγγιση* και η *μέθοδος εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal rating based approach)*.

Η τυποποιημένη μέθοδος καθορίζει συντελεστές κινδύνου για όλα τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού. Πρόκειται για μία εξελιγμένη μεθοδολογία σε σχέση με το πρώτο πλαίσιο που διαθέτει υψηλότερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, καθώς συνεκτιμάται πλέον και η πιστοληπτική ικανότητα του αντισυμβαλλόμενου βάσει της εικόνας του και όχι βάσει της κατηγορίας στην οποία ανήκει. Οι κυβερνήσεις δεν αντιμετωπίζονται πλέον ευνοϊκά, ενώ οι τράπεζες μπορούν να επιλέξουν είτε να προσδιοριστούν με μίας βαθμίδας χαμηλότερο συντελεστή από εκείνον της χώρας τους είτε να αξιολογηθούν μεμονωμένα με κατώτερο όριο το 20%. Για τις απαιτήσεις από επιχειρήσεις χωρίς πιστοληπτική αξιολόγηση ο συντελεστής στάθμισης ορίζεται σε 100%, ενώ οι απαιτήσεις λιανικής τραπεζικής σταθμίζονται με συντελεστή 75% έναντι του 100% που προβλεπόταν στο πλαίσιο Βασιλείας I, χάρη στη διαφοροποίηση που προσδίδουν στο χαρτοφυλάκιο. Ακόμη παρέχεται η δυνατότητα περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου με την παροχή εξασφαλίσεων όπως τίτλοι του δημοσίου, μη κυβερνητικά χρεόγραφα που πληρούν κριτήρια αξιολόγησης, μετοχές του Γενικού Δείκτη, πιστωτικά παράγωγα και ακίνητη περιουσία.

Πίνακας 3: Συντελεστές Στάθμισης Πιστωτικού Κινδύνου

Τυποποιημένη Προσέγγιση: Συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου και πιστωτικών συντελεστών μετατροπής ¹								
	Προηγούμενο Καθεστώς	Υφιστάμενο Πλαίσιο						
		Αξιολόγηση Πιστοληπτικής Ικανότητας	AAA έως AA-	A+ Έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	Υπό B-	Μη αξιολογημένες
Κράτη & Κεντρικές Τράπεζες	Μέλη ΟΟΣΑ: 0% Μη μέλη ΟΟΣΑ: 100%		0%	20%	50%	100%	150%	100%
Πιστωτικά Ιδρύματα & ΕΠΕΥ	ΠΙ Κρατών- Μελών ΟΟΣΑ: 20%	Επιλογή 1 ²	20%	50%	100%	100%	150%	100%
	ΠΙ Κρατών-Μη μελών ΟΟΣΑ: 100%	Επιλογή 2 ³						
	Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης:20%	α)	20%	50%	50%	100%	150%	50%
	Ληξιπρόθεσμες Απαιτήσεις εντός του έτους: 20%	β)	20%	50%	20%	50%	150%	20%
Εταιρείες	100%		20%	50%	100%	100% - 150%	150%	100%

Τιτλοποίηση Απαιτήσεων	0%, 20%, 50%, 100% ανάλογα με τον εκδότη/εγγυητή	Μακροχρόνια Αξιολόγηση	20%	50%	100%	350% #	#	#
		Βραχυχρόνια Αξιολόγηση	A- 1/P-1: 20%	A-2/P- 2: 50%	A-3/P-3: 100%	# #		
Λιανική Τραπεζική Στεγαστικά Δάνεια	50%	35%						
Λιανική Τραπεζική- Λοιπά Δάνεια⁵	100%	75%						
Στεγαστικά Δάνεια με καθυστέρηση >90 ημερών⁶	50%	α) 100% β) 50% εφόσον ειδικές προβλέψεις ≥ 50% ληξιπρόθεσμου ποσού και με τη σύμφωνη γνώμη της εποπτικής αρχής						
Λοιπά Δάνεια με Καθυστέρηση >90 ημερών⁷	100%	α) 150% εφόσον ειδικές προβλέψεις < 20% ληξιπρόθεσμου ποσού						
		β) 100% εφόσον ειδικές προβλέψεις ≥ 20% ληξιπρόθεσμου ποσού						
		γ) 100% εφόσον ειδικές προβλέψεις ≥ 50% ληξιπρόθεσμου ποσού αλλά με διακριτική ευχέρεια της εποπτικής αρχής για μείωση της στάθμισης σε 50%						
		δ) 100% για ληξιπρόθεσμα δάνεια πλήρως εξασφαλισμένα με μη εποπτικά αποδεκτές						

		μορφές εξασφαλίσεων, εφόσον ειδικές προβλέψεις $\geq 15\%$ ληξιπρόθεσμου ποσού
Εκτός Ισολογισμού Πιστωτικές Διευκολύνσεις⁸	Αρχική Διάρκεια <1 έτους: Πιστωτικός Συντελεστής Μετατροπής = 0%	Αρχική Διάρκεια <1 έτους: Πιστωτικός Συντελεστής Μετατροπής = 20%

Πηγή: [Προβόπουλος, Γκόρτσος, 2004]

1. Τα εκτός ισολογισμού στοιχεία μετατρέπονται σε ισοδύναμα πιστωτικά ανοίγματα μέσω της χρήσης πιστωτικών συντελεστών μετατροπής πριν σταθμιστούν με τον αντίστοιχο συντελεστή πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου
  2. Σταθμίσεις κινδύνου βασιζόμενες στις εξωτερικές αξιολογήσεις των χωρών προέλευσης των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΠΙ)
  3. α) Σταθμίσεις κινδύνου βασιζόμενες στις ατομικές εξωτερικές αξιολογήσεις των ΠΙ. β) Σταθμίσεις κινδύνου βραχυχρόνιων απαιτήσεων (αρχικής αξιολόγησης ≤ 3 μηνών) βασιζόμενες στις ατομικές εξωτερικές αξιολογήσεις των ΠΙ.
- Οι Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης ακολουθούν την Επιλογή 2 και σταθμίζονται με 0% εφόσον έχουν μακροχρόνια αξιολόγηση AAA και οι μέτοχοί τους είναι αξιολογημένοι τουλάχιστον AA
4. Απαιτήσεις έναντι εταιρειών οι οποίες είναι αξιολογημένες χαμηλότερα από BB- θα σταθμίζονται με συντελεστή κινδύνου 150%
  5. Στα λοιπά δάνεια Λιανικής Τραπεζικής περιλαμβάνονται και εκείνα προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια.
  6. Από τα ληξιπρόθεσμα ποσά αφαιρούνται οι ειδικές προβλέψεις
  7. Αφορούν το ανασφάλιστο τμήμα των ληξιπρόθεσμων δανείων αφού αφαιρεθούν οι ειδικές προβλέψεις
  8. Στις εκτός ισολογισμού πιστωτικές διευκολύνσεις (π.χ. αχρησιμοποίητες πιστωτικές ευχέρειες που μπορούν να ακυρωθούν άνευ όρων και χωρίς προειδοποίηση λόγω επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη) θα εφαρμόζεται μηδενικός συντελεστής στάθμισης
- # Προϊόντα Τιτλοποίησης μη αξιολογημένα ή αξιολογημένα με B+ ή χαμηλότερα αφαιρούνται από τα εποπτικά ίδια κεφάλαια των ΠΙ.
- ## Προϊόντα Τιτλοποίησης με άλλες αξιολογήσεις ή μη αξιολογημένα αφαιρούνται από τα εποπτικά ίδια κεφάλαια των ΠΙ

Η δεύτερη προσέγγιση (εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης) βασίζεται στα εσωτερικά υποδείγματα που έχει αναπτύξει η τράπεζα και χρησιμοποιεί για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου για τουλάχιστον τρία έτη. Για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας βάσει των εσωτερικών υποδειγμάτων, το χαρτοφυλάκιο χωρίζεται σε έξι κατηγορίες («κεντρική κυβέρνηση», «τράπεζες», «επιχειρήσεις», «λιανική τραπεζική», «συμμετοχές και μετοχές», «χρηματοδότηση έργων») και σε καθεμία αντιστοιχίζονται συνεχείς συναρτήσεις για τον υπολογισμό των συντελεστών στάθμισης βάσει των παρεχόμενων στοιχείων για τους παρακάτω παράγοντες που αποτελούν τις εισροές:

- η πιθανότητα αθέτησης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (Probability of Default)
- το ποσοστό της ζημιάς δεδομένης της πτώχευσης (Loss Given Default)
- την έκθεση (e) στον κίνδυνο
- η εναπομένουσα διάρκεια, M, μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων
- η ύπαρξη μερικών μεγάλου ύψους δανείων ή πολλών μικρών
- ο βαθμός συσχέτισης, ρ, ανάμεσα στον δανειολήπτη και το υπόλοιπο χαρτοφυλάκιο (συγκέντρωση χαρτοφυλακίου)

Οι τέσσερις πρώτοι χαρακτηρίζονται ως βασικοί, καθώς πρέπει να τους υπολογίζει το εσωτερικό υπόδειγμα, ενώ οι δύο τελευταίοι παρέχονται από τις εποπτικές αρχές.

.

Με την εφαρμογή των νέων προτάσεων φαίνεται ότι για τις «εκθέσεις» χαμηλού κινδύνου το νέο πλαίσιο οδηγεί σε πολύ χαμηλότερες απαιτήσεις κεφαλαίων, ωστόσο στην περίπτωση απαιτήσεων υψηλού κινδύνου αυτές αυξάνονται σημαντικά. Θεσπίζεται, επίσης, μία παράμετρος διόρθωσης (granularity factor) καθώς λόγω της διαφοροποίησης οι κίνδυνοι σε επίπεδο χαρτοφυλακίου είναι μικρότεροι από το άθροισμα του κινδύνου των μεμονωμένων θέσεων.

[Γεωργούτσος,2008],[Προβόπουλος,Γκόρτσος,2004]

ii) Κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι Λειτουργικού Κινδύνου

Κατά την Επιτροπή της Βασιλείας, ως λειτουργικός ορίζεται ο κίνδυνος απωλειών για ένα πιστωτικό ίδρυμα εξαιτίας ανεπαρκών ή εσφαλμένων εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων, του ανθρώπινου δυναμικού και της επίδρασης εξωτερικών αιτίων, συμπεριλαμβανομένου και του νομικού κινδύνου. Για την κάλυψή του, η επιτροπή

προτείνει το 12% των εποπτικών κεφαλαίων και δίνει τρεις εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον υπολογισμό των απαιτήσεων έναντι αυτού.

Σύμφωνα με την Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη, η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας ένα σταθερό συντελεστή στάθμισης α που καθορίζεται από τις εποπτικές αρχές (έχει προσδιοριστεί σε 15%) με έναν βασικό δείκτη που αντιπροσωπεύει τη συνολική έκθεση του πιστωτικού ιδρύματος και προκύπτει από τον μέσο όρο των ακαθάριστων εσόδων της τελευταίας τριετίας εφόσον είναι θετικά. Η κεφαλαιακή επάρκεια K_{BIA} , δίνεται από τη σχέση:

$$K_{BIA} = \frac{\sum_{i=1}^n (\alpha \times GI_i)}{n} \quad 3.3$$

Όπου

α : ο συντελεστής στάθμισης που τον ορίζει η Επιτροπή

GI : τα μεικτά έσοδα του έτους i

n : το πλήθος των πιο πρόσφατων ετών με θετικά μεικτά έσοδα

Βελτίωση της προσέγγισης του βασικού δείκτη αποτελεί η Τυποποιημένη Προσέγγιση, η οποία συνεκτιμά το γεγονός ότι ο λειτουργικός κίνδυνος διαφοροποιείται ανάλογα με τον τομέα επιχειρηματικής δραστηριοποίησης, γι' αυτό οι δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος κατανέμονται σε οκτώ τομείς εποπτικά καθορισμένους. Η κεφαλαιακή απαίτηση κάθε τομέα i εκτιμάται ως το γινόμενο των μικτών εσόδων που προκύπτουν από αυτόν και ενός συντελεστή β_i που αντιπροσωπεύει τα ιστορικά δεδομένα απωλειών (ως ποσοστό των μικτών εσόδων του) εξαιτίας του λειτουργικού κινδύνου από τον συγκεκριμένο τομέα. Η κεφαλαιακή επάρκεια ισούται με:

$$K_{SA} = \frac{\sum_{i=1}^n \max\{\sum_{i=1}^8 (\beta_i \times GI_i), 0\}}{n} \quad 3.4$$

Όπου:

GI_i : τα ετήσια μεικτά έσοδα εκάστου τομέα δραστηριότητας

β_i : ο συντελεστής που αντιστοιχεί σε κάθε αντικείμενο και προσδιορίζεται σε

- 12% : για τη Λιανική Τραπεζική, τη Διαχείριση Ενεργητικού, τις Χρηματοπιστηριακές Υπηρεσίες Λιανικής
- 15% : για την Εμπορική Τραπεζική, τις Υπηρεσίες Πρακτόρευσης

- 18%: για τη Χρηματοδότηση επιχειρήσεων, τη Διαπραγμάτευση και Πώληση Χρηματοπιστωτικών μέσων, τη Διενέργεια και Διακανονισμό Πληρωμών.

Οι Εξελεξιμένες Μέθοδοι Μέτρησης (Advanced Measurement Approaches), τέλος, επιβάλλουν στα πιστωτικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικές μεθοδολογίες βάσει ιστορικών στοιχείων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου, εφόσον πληρούν συγκεκριμένα εποπτικά κριτήρια επιλεξιμότητας. Τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις υπάρχουν στα πλαίσια της μεθόδου:

- Η προσέγγιση της βαθμολόγησης (Scorecard Approach) όπου οι τράπεζες κάνουν μία αρχική εκτίμηση ορίζοντας ένα ύψος κεφαλαίων έναντι του λειτουργικού κινδύνου το οποίο αναπροσαρμόζουν με την πάροδο του χρόνου ανάλογα με τις επιδόσεις τους.
- Η προσέγγιση των εσωτερικών υποδειγμάτων (Internal Measurement Approach) όπου διακρίνονται επιχειρηματικές δραστηριότητες και γεγονότα που προκαλούν ζημιές και για κάθε συνδυασμό δραστηριότητας και γεγονότος υπολογίζεται η προσδοκώμενη απώλεια. Με την υπόθεση ότι υπάρχει γραμμική σχέση ανάμεσα στην αναμενόμενη και τη μέγιστη σε επίπεδο εμπιστοσύνης 99,9%, υπολογίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια για κάθε συνδυασμό.
- Η προσέγγιση των κατανομών ζημιάς (The Loss Distribution Approach) η οποία χρησιμοποιεί κατανομές συχνοτήτων για την πιθανότητα εμφάνισης ενός γεγονότος και το μέγεθος της ζημιάς αν αυτό συμβεί. Ο συνδυασμός των κατανομών επιτρέπει τον υπολογισμό της μέγιστης εκτιμώμενης ζημιάς σε επίπεδο εμπιστοσύνης 99,9% αποτελώντας, με αυτόν τον τρόπο, μεταφορά της μεθοδολογίας «Αξία σε Κίνδυνο» για την περίπτωση του λειτουργικού κινδύνου.

[Γεωργούτσος, 2008], [Καλφάογλου, 2012]

iii) Κεφαλαιακές Απαιτήσεις έναντι του Κινδύνου Αγοράς

Ο κίνδυνος της αγοράς εκτιμά τις πιθανές απώλειες στις εντός και εκτός ισολογισμού θέσεις του πιστωτικού οργανισμού εξαιτίας μεταβολών στις τιμές της αγοράς. Αφορά κυρίως τα επιτοκιακά χρηματοοικονομικά μέσα, τις μετοχικές θέσεις του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και τις θέσεις συναλλάγματος και εμπορευμάτων σε ολόκληρο τον τραπεζικό οργανισμό.

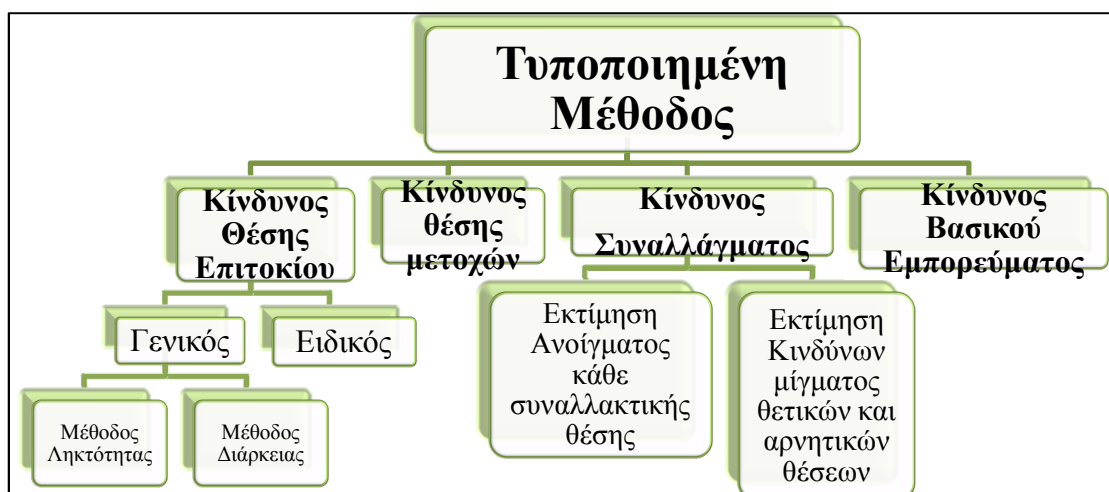
Σύμφωνα με την Τυποποιημένη Μέθοδο, ο κίνδυνος αγοράς στον οποίο εκτίθεται ο πιστωτικός οργανισμός αποτελείται από τέσσερεις παραμέτρους: τον κίνδυνο θέσης επιτοκίου, θέσης μετοχών, τον συναλλαγματικό και τον κίνδυνο βασικού εμπορεύματος.

Ο κίνδυνος θέσης επιτοκίου διακρίνεται σε γενικό και ειδικό και εντάσσονται σε αυτόν όλοι οι χρεωστικοί τίτλοι σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του ειδικού κινδύνου στοχεύουν στην προστασία του ιδρύματος από δυσμενείς μεταβολές των τιμών ενός συγκεκριμένου τίτλου ως συνέπεια παραγόντων που αφορούν τον εκδότη. Για την εκτίμηση των απαιτήσεων έναντι του κινδύνου, η μέθοδος προβλέπει την κατάταξη των καθαρών θέσεων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών βάσει εκδότη/οφειλέτη, της πιστοληπτικής αξιολόγησης και της εναπομένουσας ληκτότητας, τον πολλαπλασιασμό τους με συντελεστές στάθμισης που αντιστοιχούν σε έκαστη κατηγορία (κρατικοί τίτλοι, αποδεκτοί τίτλοι όπως εκείνοι εκδόσεως φορέων δημόσιου τομέα και λοιποί τίτλοι) και την άθροιση των σταθμισμένων θέσεων.

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του γενικού κινδύνου αγοράς στοχεύουν στην κάλυψη πιθανών απωλειών ως συνέπεια της μεταβολής των επιτοκίων της αγοράς. Για την εκτίμησή του ακολουθούνται δύο μέθοδοι: η μέθοδος της ληκτότητας και η μέθοδος της διάρκειας. Σύμφωνα με την πρώτη, οι θέσεις σε χρεωστικούς τίτλους (θετικές και αρνητικές), καθώς και παράγωγα προϊόντα, κατανέμονται σε μία κλίμακα διαστημάτων ληκτότητας ανάλογα με τον χρόνο που απομένει μέχρι τη λήξη ή έως τον επανακαθορισμό του επιτοκίου και οι θέσεις κάθε χρονικής ζώνης σταθμίζονται με ένα συντελεστή που αντιπροσωπεύει την ευαισθησία τους σε ενδεχόμενες μεταβολές των επιτοκίων. Στη συνέχεια εκτιμώνται οι συνολικές θετικές και αρνητικές θέσεις κάθε χρονικής ζώνης, δεδομένων των επιμέρους σταθμίσεων, και συνυπολογίζεται μία πρόσθετη κεφαλαιακή επιβάρυνση έναντι του κινδύνου βάσης και του κινδύνου χάσματος ως ποσοστό 10% επί της μικρότερης από τις αντισταθμιζόμενες θέσεις. Σύμφωνα με τη δεύτερη μέθοδο, της διάρκειας, εκτιμάται η ευαισθησία κάθε μέσου σε δεδομένες μεταβολές του επιτοκίου κατά 0,6% έως 1% ανάλογα με την υπολειπόμενη διάρκεια μέχρι τη λήξη του υποκείμενου μέσου. Με βάση το βαθμό της, ο πιστωτικός οργανισμός κατατάσσει τους τίτλους σε δεκαπέντε χρονικές ζώνες και εκτιμά τη σταθμισμένη αξία κάθε μέσου ως το γινόμενο της αγοραίας αξίας του, του σταθμικού δείκτη διάρκειας και της τεκμαιρόμενης μεταβολής του επιτοκίου. Έχοντας εκτιμήσει τις σταθμισμένες βάσει του δείκτη διάρκειας θέσεις σε κάθε χρονική ζώνη και με εφαρμογή διαδικασιών αντιστάθμισης εκτιμάται η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του γενικού κινδύνου αγοράς.

Στα πλαίσια της Συμφωνίας της Βασιλείας II ορίζεται, επίσης, ότι κάθε πιστωτικός οργανισμός πρέπει να συνεκτιμά τις κεφαλαιακές του υποχρεώσεις έναντι του κινδύνου τιμών συναλλάγματος συμπεριλαμβανομένου και των τιμών του χρυσού. Διακρίνονται δύο

εναλλακτικές διαδικασίες εκτίμησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων: η εκτίμηση του ανοίγματος κάθε συναλλαγματικής θέσης και η εκτίμηση του κινδύνου που χαρακτηρίζει το μίγμα θετικών και αρνητικών θέσεων σε διαφορετικά νομίσματα. Σε επίπεδο χαρτοφυλακίου, η αντιμετώπιση των θέσεων συναλλάγματος γίνεται με δύο δυνατότητες. Η πρώτη, αντιμετωπίζει όλα τα νομίσματα ισοδύναμα, προβλέποντας ότι η ονομαστική αξία της καθαρής θέσης σε κάθε νόμισμα και χρυσό μετατρέπεται βάσει της τρέχουσας ισοτιμίας στο νόμισμα στο οποίο ο πιστωτικός οργανισμός υποχρεούται να υποβάλει στοιχεία, και η κεφαλαιακή υποχρέωσή του ισούται με ποσοστό 8% επί της συνολικής καθαρής θέσης του σε συνάλλαγμα και χρυσό. Η δεύτερη προσέγγιση στηρίζεται στη χρήση εσωτερικών υποδειγμάτων λαμβάνοντας υπόψη τον πραγματικό βαθμό κινδύνου συναρτήσει της σύνθεσης των νομισμάτων του τραπεζικού χαρτοφυλακίου.

Εικόνα 2: Τυποποιημένη Μέθοδος εκτίμησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του Κινδύνου Αγοράς

3.3.2 Ο Δεύτερος Πυλώνας

Ο δεύτερος πυλώνας συμπληρώνει τον πρώτο και καθιερώνει τη διαδικασία που επιτρέπει στις εποπτικές αρχές να κρίνουν αν ένα πιστωτικό ίδρυμα, σε επίπεδο ομίλου και όχι μεμονωμένης θέσης, έχει αναπτύξει και ακολουθεί ασφαλείς εσωτερικές μεθόδους αξιολόγησης της επάρκειας κεφαλαίων σε σχέση με τον κίνδυνο που έχει αναλάβει.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τις διαδικασίες εποπτικού ελέγχου είναι τέσσερις:

- Κάθε διοίκηση έχει την ευθύνη να εντοπίζει όλους τους πιθανούς κινδύνους στους οποίους έχει εκτεθεί το ίδρυμα, που ενδεχομένως δεν προβλέπονται από τους ισχύοντες κανονισμούς, και να αναπτύσσει στρατηγικές για τον υπολογισμό των αναγκαίων κεφαλαίων που απαιτούνται επιπλέον των ελάχιστων εποπτικών ώστε να διατηρείται υψηλό επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας για κάλυψή τους συνολικά.
- Οι εποπτικές αρχές διενεργούν επιθεωρήσεις σε τακτά διαστήματα, τουλάχιστον μία φορά ετησίως, για να διερευνήσουν τη δραστηριότητα του ιδρύματος, τη μορφή και τον βαθμό κάθε κινδύνου που έχει αναλάβει στα πλαίσια αυτής της δραστηριότητας, το ύψος, τη διάρθρωση και την κατανομή των κεφαλαίων ως προς τους κινδύνους, τη συμμόρφωση σε προηγούμενες συστάσεις και εφόσον δεν κριθούν ικανοποιητικές οι πραγματοποιηθείσες ενέργειες είναι πιθανόν να παρέμβουν διορθωτικά.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα αναμένεται να λειτουργούν διαθέτοντας περισσότερα κεφάλαια από τα ελάχιστα απαιτούμενα για να εξασφαλίζουν υψηλή πιστοληπτική διαβάθμιση και να συνεκτιμούν πιθανές μελλοντικές μεταβολές στην έκθεση που μπορεί να προκαλέσουν διακυμάνσεις στο επίπεδο του κεφαλαίου.
- Οι εποπτικές αρχές μπορούν να επεμβαίνουν προληπτικά, με στόχο να αποτρέψουν ενδεχόμενη μείωση των εποπτικών κεφαλαίων σε επίπεδα χαμηλότερα από τα επίπεδα ασφαλείας για την εκάστοτε συνολική εικόνα κινδύνων, γεγονός που θα απαιτούσε άμεση ανάληψη διορθωτικών ενεργειών.

[Γεωργούτσος, 2008], [Προβόπουλος, Γκόρτσος, 2004], [Σαουντζόγλου, Πεντότης, 2009]

3.3.3 Ο Τρίτος Πυλώνας

Μέσω του τρίτου πυλώνα οι τράπεζες καλούνται να κοινοποιούν αξιόπιστα στοιχεία και έγκυρες πληροφορίες που κρίνονται αναγκαία από την Επιτροπή της Βασιλείας και επιτρέπουν στους παράγοντες της αγοράς να αξιολογήσουν την κεφαλαιακή επάρκεια σε σχέση με τη μορφή και το ύψος των κινδύνων τους, τις διαδικασίες που ακολουθούν για τη διαχείρισή του, καθώς και να εκτιμήσουν την αποδοτικότητα των μελλοντικών επενδυτικών τους σχεδίων. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η διαφάνεια, η σταθερότητα και η ασφάλεια του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Σύμφωνα με Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, οι Τράπεζες υποχρεούνται να δημοσιεύουν:

- Γενικές Πληροφορίες: παρουσίαση της τράπεζας, του ομίλου, των θυγατρικών και της δραστηριότητάς τους
- Πληροφορίες για τα Ίδια Κεφάλαια: τρόπος διάρθρωσης Ιδίων Κεφαλαίων, ύψος Βασικών και Συμπληρωματικών Κεφαλαίων, πληροφορίες για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη μέθοδο που εφαρμόζουν για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας
- Πολιτική διαχείρισης έκαστης κατηγορίας κινδύνου (πιστωτικού, αγοράς, λειτουργικού).

Οι πληροφορίες διακρίνονται σε «ουσιώδεις» και σε «εμπιστευτικές». Ουσιώδεις χαρακτηρίζονται εκείνες των οποίων η παράλειψη ή η ανακριβής παρουσίασή τους μπορεί να στρεβλώσει αποφάσεις της αγοράς. Εμπιστευτικές, από την άλλη, είναι εκείνες που σχετίζονται με προϊόντα ή συστήματα του οργανισμού και η δημοσιοποίησή τους θα μπορούσε να διακινδυνεύσει την ανταγωνιστική του θέση και να υποβιβάσει την αποτίμηση των περιουσιακών του στοιχείων. Η δημοσίευση των πληροφοριών, ανάλογα με τον χαρακτήρα τους, διενεργείται από τους πιστωτικούς οργανισμούς με τριμηνιαία, εξαμηνιαία ή ετήσια περιοδικότητα.

[Προβόπουλος, Γκόρτσος, 2004], [Σαπουντζόγλου, Πεντότης, 2009]

3.3 Συμφωνία Βασιλείας III

Ακόμη και πριν την κατάρρευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο 2008, η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση -που είχε ξεκινήσει να εξελίσσεται από τα μέσα του 2007- είχε καταδείξει την ανάγκη για ενίσχυση και ουσιαστική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που είχε διαμορφωθεί με τις Συμφωνίες Βασιλείας I και II αναφορικά με τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών. Είχε πλέον φανεί πως η κρίση βρήκε τον τραπεζικό τομέα με αυξημένη μόχλευση (δανεισμό), ανεπαρκή ρευστότητα και με κακή εκτίμηση για τον προσδιορισμό και την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων, που είχαν ως αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η απορρόφηση των απωλειών εξαιτίας της κρίσης. Αυτό διατάραξε τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και παράλληλα αποτέλεσε σημείο συναγερμού για τις κυβερνήσεις και τις εποπτικές αρχές ώστε να παρέμβουν άμεσα με στόχο την αποκατάσταση της εύρυθμης λειτουργίας του.

Τον Σεπτέμβριο 2008 εκδόθηκαν «Αρχές για την ορθή διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και της εποπτείας», ενώ τον Ιούλιο του 2009, η Επιτροπή εξέδωσε μια νέα δέσμη οδηγιών για την ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με τα προβλεπόμενα στη Συμφωνία της Βασιλείας II, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση των θέσεων τιτλοποίησης, των εκτός ισολογισμού στοιχείων και των ανοιγμάτων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Αυτές οι βελτιώσεις ήταν μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για την ενίσχυση της ρύθμισης και εποπτείας των τραπεζών που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, υπό το πρίσμα των αδυναμιών που αποκάλυψε η κρίση στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Συνολικός ανασχεδιασμός του εποπτικού πλαισίου για την ποσοτική ενίσχυση και την ποιοτική αναβάθμιση των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, ανακοινώθηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας στις 12 Σεπτεμβρίου 2010 και –αφού αυτό εγκρίθηκε από τη Σύνοδο Κορυφής των G20 (Σεούλ, Νοέμβριος 2010)- στις 16 Δεκεμβρίου 2010 δημοσιεύθηκαν δύο εκθέσεις¹²:

1) Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems¹³

---

¹² <https://www.bis.org/bcbs/history.htm>

¹³ BCBS(2010):http://www.bis.org/publ/bcbs189_dec2010.pdf η οποία ανανεώθηκε 1.06.2011: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

2) Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring.¹⁴

Αυτές οι εκθέσεις συνθέτουν το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο που είναι γνωστό ως «Βασιλεία III». Ως εναρκτήρια ημερομηνία για τη σταδιακή εφαρμογή τους είχε τεθεί η 1^η Ιανουαρίου 2013, με ολοκλήρωση μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2019. Για την ενσωμάτωσή τους, η Ε.Ε έχει εκδώσει την οδηγία 2013/36/ΕΕ και τον κανονισμό 575/2013, ενώ στο Ελληνικό Δίκαιο έγινε με το Ν.4261/2014¹⁵.

Στόχος τους είναι η ενδυνάμωση της σταθερότητας του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος μέσω δύο τρόπων:

- της μικρο-προληπτικής παρέμβασης, δηλαδή με στήριξη της λειτουργίας των τραπεζών σε περιόδους έντασης και
- της μακρο-προληπτικής παρέμβασης, που σχετίζεται με την αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου που μπορεί να εκδηλωθεί στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος.

Με τον όρο «μακρο-προληπτικές πολιτικές του χρηματοπιστωτικού συστήματος», που περιλαμβάνει και τη μακρο-προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση, εννοείται το σύνολο των πολιτικών που υιοθετούνται για τον περιορισμό της έκθεσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος στον «συστημικό κίνδυνο» ο οποίος απορρέει από παράγοντες που δεν αφορούν μεμονωμένους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή μεμονωμένες αγορές και υποδομές του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αλλά έχουν γενικότερο χαρακτήρα. Επιδίωξή τους είναι να αντιμετωπιστούν οι δύο διαστάσεις με τις οποίες εκδηλώνεται ο συστημικός κίνδυνος; η «χρονική διάσταση», δηλαδή η εξέλιξή του σε βάθος χρόνου, και η «διατομεακή» διάσταση, δηλαδή η κατανομή του κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο.

Όσον αφορά την πρώτη διάσταση, στόχος είναι η ενίσχυση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε περιόδους οικονομικής ύφεσης με περιορισμό της «προκυκλικότητας», η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μεγέθυνση του συστημικού κινδύνου λόγω αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσονται είτε εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος, είτε μεταξύ του χρηματοπιστωτικού συστήματος και του πραγματικού τομέα της οικονομίας. Όσον αφορά στην τομεακή διάσταση δε, στόχος είναι ο περιορισμός της

---

¹⁴ BCBS(2010):<http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf> η οποία ανανεώθηκε 6.01.2013 και δημοσιεύθηκε <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

¹⁵ http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=790d16f3-51db-4bac-b40f-50d84266e618

συγκέντρωσης του συστημικού κινδύνου, η οποία μπορεί να προκύψει είτε λόγω της ταυτόχρονης έκθεσης περισσότερων φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε κινδύνους από ομοειδή ανοίγματα είτε λόγω της διασυνδεσιμότητας αυτών των φορέων (και της μετάδοσης προβλημάτων μεταξύ τους), ιδίως αν αυτοί είναι «συστημικά σημαντικοί».

Αυτή η μακρο-προληπτική προσέγγιση αποτελεί και τον νέο άξονα που διαφοροποιεί τη Συμφωνία Βασιλείας III από τις προηγούμενες, ώστε ο Hannoun να την περιγράψει ως «*enhanced Basel II plus a macro-prudential overlay*». Παράλληλα, επέρχεται και εκτενής τροποποίηση στις διατάξεις του ισχύοντος διεθνούς κανονιστικού πλαισίου που αφορούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των διεθνών τραπεζών για κάλυψη ειδικά έναντι των κινδύνων αγοράς. [Χαρδούβελης, Γκόρτσος, 2011]

i) Κεφαλαιακή Επάρκεια

Πρωταρχικής σημασίας στη «Βασιλεία III» είναι το ζήτημα της κεφαλαιακής επάρκειας, γι' αυτό είναι επιβεβλημένος ένας αυστηρότερος ορισμός και η θέσπιση κανόνων για την ποιότητα των κεφαλαίων (με προτιμότερα το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και τα εμφανή αποθεματικά) ώστε να επιτρέπουν στις τράπεζες να απορροφούν τις πιθανές ζημιές από τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.

Για τον Δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας διατηρείται το ποσοστό 8% το οποίο –όπως ίσχυε– ισούται με τον λόγο των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 Capital + Tier 2 Capital) προς το σύνολο των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού.

Τα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier 1 Capital) περιλαμβάνουν δύο κατηγορίες στοιχείων¹⁶:

1) Στα κύρια στοιχεία «common equity Tier 1 capital» ενδεικτικά εντάσσονται τα εμφανή αποθεματικά και το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο, τα αποτελέσματα εις νέον, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις οι κοινές μετοχές οι οποίες έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών.

2) Τα πρόσθετα στοιχεία «additional Tier 1 Capital» περιλαμβάνουν προνομιούχες μετοχές και ομολογιακούς τίτλους, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Ως προς συσχέτισμό τους επιβάλλονται δύο περιορισμοί:

---

¹⁶ <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>, σελ. 12-17

- Τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων πρέπει να ανέρχονται σε ποσοστό τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και των στοιχείων εκτός ισολογισμού
- Το σύνολο των βασικών ιδίων κεφαλαίων πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 6% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού (ενώ στη Βασιλεία II το ποσοστό ήταν 4%).

Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια Tier 2 Capital, τα οποία δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 2% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού και των στοιχείων εκτός ισολογισμού, αποτελούνται κυρίως από τις προνομιούχες μετοχές και τους ομολογιακούς τίτλους ορισμένης διάρκειας τουλάχιστον πενταετούς και -υπό προϋποθέσεις- από τίτλους ιδίων χαρακτηριστικών που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών υπό την ενοποιημένη εποπτεία τους.¹⁷

Καταργούνται, τέλος, τα εναλλακτικά ίδια κεφάλαια Tier 3 Capital που οι τράπεζες μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν για τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις¹⁸.

Πίνακας 4: Κεφαλαιακές Απαιτήσεις σύμφωνα με το πλαίσιο Βασιλείας III που θα επιβληθούν στις Τράπεζες μετά το πέρας των μεταβατικών περιόδων

	Κύρια Στοιχεία Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων	Σύνολο Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων	Συνολική Κεφαλαιακή Απαίτηση
1.Ελάχιστα Ίδια Κεφάλαια (από 01.01.2015)	4,5% (από 2,0%)	6,0% (από 4%)	8% (διατήρηση)
2. Κεφαλαιακό Απόθεμα Για Λόγους Συντήρησης (από 01.01.2019)	2,5% (νέο)		
3. Αθροισμα 1 και 2	7%	8,5 %	10,5%
Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα (από 01.01.2019)	0- 2,5% (νέο)		

Πηγή: [Χαρδούβελης, Γκόρτσος, 2011]

¹⁷ <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>, σελ. 17-19

¹⁸ <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>, σελ. 2

ii) Συντελεστής Μόχλευσης

Καθώς η υψηλή μόχλευση των τραπεζών αποτέλεσε μία από τις βασικές αιτίες της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, κρίθηκε απαραίτητη η θέσπιση κανονιστικού πλαισίου που θα απέτρεπε την επανάληψη του φαινομένου μελλοντικά. Γι' αυτό, με τη «Βασιλεία III» εισήχθη η έννοια του συντελεστή μόχλευσης, ο οποίος εφαρμόζεται συμπληρωματικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, χωρίς να βασίζεται στον κίνδυνο (δε σταθμίζονται, δηλαδή, με συντελεστή τα στοιχεία του ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού). Το ποσοστό του καθορίστηκε σε 3% και προκύπτει από τον λόγο:

- των βασικών ιδίων κεφαλαίων, όπως ορίζονται στο νέο πλαίσιο, προς
- τα ανοίγματά τους, εντός και εκτός ισολογισμού, βάσει της λογιστικής τους αξίας, χωρίς να σταθμίζονται με συντελεστές κινδύνου και χωρίς το δικαίωμα συμψηφισμού απαιτήσεων και υποχρεώσεων.

Ήδη διανύουμε τη μεταβατική περίοδο εφαρμογής (01.01.2013 - 31.12.2017) κατά την οποία οι Τράπεζες οφείλουν να υπολογίζουν τον συντελεστή και να τον δημοσιοποιούν (από 01.01.2015), ενώ πλήρης εναρμόνιση σε αυτόν θα γίνει από το 2018 κατόπιν πιθανών τροποποιήσεων που θα απαιτηθεί να γίνουν στις αρχές του 2017. [*Χαρδούβελης, Γκόρτσος, 2011*]

iii) Ρευστότητα

Προκειμένου να εξαλειφθεί η αναντιστοιχία μεταξύ επενδύσεων και χρηματοδοτήσεων, ορίζονται δύο συντελεστές ρευστότητας:

1) Ο συντελεστής κάλυψης ρευστότητας (LCR: Liquidity coverage ratio) που αναφέρεται σε βραχυχρόνιο ορίζοντα (30 ημερών) και ορίζεται ως λόγος του αποθέματος των υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων¹⁹ του ενεργητικού προς το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών κατά τη διάρκεια των επόμενων 30 ημερολογιακών ημερών. Το ύψος του πρέπει να ισούται ή να υπερβαίνει το 100%

2) Για μεγαλύτερο χρονικό ορίζοντα, καθιερώνεται ο συντελεστής καθαρής χρηματοδότησης (NSFR: Net stable funding ratio) που ορίζεται ως λόγος της διαθέσιμης ποσότητας σταθερής χρηματοδότησης, προς την απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης και το ύψος του οποίου πρέπει να υπερβαίνει το 100%²⁰. Η εφαρμογή του έχει διπλό στόχο: αφενός να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που προκύπτουν από τη

¹⁹ <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf> σελ 12-14

²⁰ <http://www.bis.org/publ/bcbs271.pdf> σελ. 6

χρονική αναντιστοιχία μεταξύ στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού των ισολογισμών των τραπεζών και αφετέρου τα δοθούν κίνητρα στις τράπεζες να χρησιμοποιούν σταθερές πηγές για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών τους στοιχείων.

iv) Κεφαλαιακό Απόθεμα Για Λόγους Συντήρησης

Μια επιπλέον καινοτομία που τίθεται με το νέο πλαίσιο είναι το κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης που καλούνται διαρκώς να τηρούν οι τράπεζες επιπλέον των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα απορρόφησης ενδεχόμενων ζημιών σε περιόδους έντασης του οικονομικού κύκλου και ανέρχεται σε 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών. [Χαρδούβελης, Γκόρτσος, 2011]

v) Αντικυκλικό Κεφαλαιακό Απόθεμα

Στοιχείο της μακρο-προληπτικής αποτελεί και το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα σκοπός του οποίου είναι η σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών με το μακροοικονομικό περιβάλλον. Η κακή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος οδηγεί σε συρρίκνωση της χρηματοδότησης της οικονομίας που έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας η οποία τελικώς επιφέρει περιορισμό των εσόδων και αύξηση ζημιών και αύξηση των ζημιών των πιστωτικών ιδρυμάτων. Για να μην επαναλαμβάνεται ο φαύλος κύκλος ζημιών και επιδράσεων, η Επιτροπή Βασιλείας θέσπισε το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα, που θα καθορίζεται μεταξύ 0 και 2,5% του συνόλου του σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών, ανάλογα με την κρίση των αρμόδιων αρχών σύμφωνα με τις εκάστοτε επικρατούσες συνθήκες. [Θωμαδάκης- Λοϊζος, 2011]

Κριτική για το νέο πλαίσιο «Βασιλεία III»

Από τη θεσμοθέτηση –ήδη- της συμφωνίας «Βασιλεία III» το 2010 και πριν ολοκληρωθεί ακόμη η εφαρμογή του πλαισίου, η οποία εξελίσσεται σταδιακά από το 2013 και θα συνεχιστεί μέχρι το 2019, έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις και ασκείται κριτική για τις επιπτώσεις που θα έχει στη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων, ενώ θεωρείται πλέον βέβαιο ότι κάποιες διατάξεις της θα αναθεωρηθούν προκαλώντας περιβάλλον ασάφειας.

Κατά τον συγγραφέα Χ. Γκόρτσο [Χαρδούβελης, Γκόρτσος, 2011], με την εφαρμογή των νέων κανόνων ελλοχεύουν κίνδυνοι, οι οποίοι θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως εξής:

- Η κερδοφορία των τραπεζών και οι αποδόσεις των ιδίων κεφαλαίων θα μειωθούν σημαντικά, ακόμη και αν μετακυληθεί το κόστος στους αποδέκτες των υπηρεσιών και περιοριστούν οι λειτουργικές δαπάνες. Φυσικά, λαμβάνοντας υπόψη τις δυσάρεστες εμπειρίες από την πρόσφατη κρίση, η μείωση της κερδοφορίας θα μπορούσε να εκληφθεί ως τίμημα για τη θωράκιση του τραπεζικού συστήματος ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει μία μελλοντική έκτακτη κατάσταση, αν και από πολλούς διατυπώνεται ο ισχυρισμός ότι το νέο περιβάλλον υφίσταται υπερβολική ρυθμιστική παρέμβαση.
- Η δανειοδοτική ικανότητα των τραπεζών αναμένεται να συρρικνωθεί, γεγονός που θα έχει επιπτώσεις στον πραγματικό τομέα της οικονομίας και την ανάπτυξη.
- Το τραπεζικό σύστημα στο σύνολό του θα ωθηθεί στην άντληση μεγάλων ποσών ιδίων κεφαλαίων από τις αγορές κυρίως με έκδοση νέων μετοχών, στοιχείο που θα μειώσει τις αποδόσεις των ιδίων κεφαλαίων και θα φέρει τις τράπεζες σε ανταγωνιστικά μειονεκτική θέση σε σχέση με επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε άλλους τομείς της οικονομίας.
- Οι τράπεζες προκειμένου να μειώσουν το κόστος που επιφέρει για εκείνες το νέο πλαίσιο είναι πιθανόν να μετατοπίσουν τη δραστηριότητά τους σε τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος τα οποία δεν εμπίπτουν στη ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία («σκιάδης τραπεζική»- “shadow banking system”), να στραφούν σε κράτη με χαλαρό ρυθμιστικό-εποπτικό πλαίσιο ή σε χρηματοπιστωτικές καινοτομίες με ενδεχόμενη έκθεσή τους σε μη εντοπισμένους σήμερα κινδύνους έναντι των οποίων δε θα είναι θωρακισμένες.

Παρόμοιες επισημάνσεις γίνονται και σε έκθεση της Fitch το 2012²¹ στην οποία ο οίκος αναφέρει ότι για την κάλυψη των νέων απαιτήσεων μέχρι το 2019 (αν οι εποπτικές αρχές δεν πιέσουν για επίτευξη του στόχου νωρίτερα), τα 29 παγκόσμια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα χρειαστούν επιπλέον κεφάλαια ύψους \$566 δις. Ο οίκος, επίσης, εκτιμά ότι η μέση απόδοση των ιδίων κεφαλαίων θα μειωθεί περισσότερο από 20% και προβλέπει ότι οι τράπεζες θα μετακυλήσουν μερικώς το κόστος στους δανειολήπτες, ενώ θα ωθηθούν παράλληλα σε μείωση των εξόδων τους και σε αναζήτηση διεξόδου σε άλλους τομείς με ηπιότερη ρυθμιστική παρέμβαση.

---

²¹ <http://uk.reuters.com/article/idUKWLB988720120517>

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εκτίμηση των επιπτώσεων της «Βασιλείας III» στο ύψος και το κόστος του παρεχόμενων δανειακών κεφαλαίων από τις τράπεζες. Οι Slovik και Courpède [Slovik, Courpède, 2011] συσχετίζουν την αύξηση κατά 1% στον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με αύξηση του περιθωρίου επιτοκίου (spread) κατά μέσο όρο κατά 0,144% στις κύριες οικονομίες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Η.Π.Α., Ιαπωνία, Ε.Ε.). Προκειμένου να συμμορφωθούν με το νέο πλαίσιο, οι τράπεζες θα πρέπει αρχικά (2015) να αυξήσουν το περιθώριο κατά 0,15%, ενώ στην πλήρη εφαρμογή του (2019) η αύξηση εκτιμάται ότι θα είναι της τάξης 0,50%.

Υπό την υπόθεση ότι οι τράπεζες που περιελήφθησαν στη μελέτη είναι αντιπροσωπευτικές όλων των ευρωπαϊκών τραπεζών, οι Sutorova και Terply [Sutorova, Terply, 2013] κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι για να συμμορφωθούν στις νέες απαιτήσεις, θα πρέπει να αυξήσουν τον δείκτη ίδιων κεφαλαίων κατά 2,92% κατά μέσο όρο, που θα προκαλέσει αύξηση στον δείκτη δανείων κατά 0,55% η οποία αντιστοιχεί σε αύξηση 13,15% στον τρέχοντα μέσο δείκτη (4,18%). Αν η ελαστικότητα ζήτησης για δάνεια είναι 0,156, αυτή η αύξηση τελικώς οδηγεί σε μείωση του όγκου των παρεχόμενων δανείων κατά 2% σε σχέση με τα τρέχοντα επίπεδα.

Στον ίδιο άξονα των επιπτώσεων στα δάνεια περιστρέφεται και η μελέτη των Γαβαλά και Συριοπούλου [Gavalas, Sygiopoulos, 2014]. Σύμφωνα με τους συγγραφείς, η απόφαση μίας τράπεζας να διακρατήσει κεφάλαια αντιμετωπίζεται ως ένα δικαίωμα αγοράς (call option²²) για τα μελλοντικά ιδεατά δάνεια που θα χορηγηθούν από εκείνη. Η αξία αυτής της προτίμησης αυξάνεται όταν το αναμενόμενο επίπεδο δανείων και το ύψος των εποπτικών κεφαλαίων αυξάνεται επίσης. Συνεπώς, όσο αυστηρότερο γίνεται το πλαίσιο επιβάλλοντας μεγαλύτερο ύψος κεφαλαίων, τόσο περισσότερο αυξάνεται για τις τράπεζες το κόστος του χρήματος και κατ' επέκταση το επιτόκιο των παρεχόμενων δανείων. Οι εκτιμήσεις ποικίλλουν από χώρα σε χώρα. Η αύξηση κατά 1,3% των απαιτούμενων κεφαλαίων συνεπάγεται αύξηση του καθαρού κόστους από 1 μονάδα βάσης (0,01%) στη Σουηδία μέχρι 20 μονάδες βάσης (0,20%) στην Ιρλανδία, ενώ διαφοροποιήσεις παρουσιάζει και η ελαστικότητα ζήτησης δανείων (1% στην Ιρλανδία σε αντιδιαστολή με το 6,59% στη Δανία).

Στόχος της έρευνας των Fratianni και Pattison [Fratianni, Pattison, 2015] είναι η μελέτη της εφαρμογής του νέου -παγκόσμιας εμβέλειας- κανονιστικού πλαισίου στις πραγματικές

---

²² Δικαίωμα αγοράς (call option) είναι ένα συμβόλαιο που δίνει στον κομιστή το δικαίωμα, αλλά όχι την υποχρέωση, να αγοράσει από τον εκδότη ένα υποκείμενο χρεόγραφο σε μία συγκεκριμένη τιμή εξάσκησης (strike price), μέχρι την ημερομηνία λήξης του, με αντάλλαγμα μία αμοιβή (premium) (<http://www.euretirio.com/dikaioma-agoras-call-option>)

ετερογενείς συνθήκες έκαστης οικονομίας, όπου καθοριστικός είναι ο ρόλος του τοπικού επόπτη-ρυθμιστή. Το άρθρο επικεντρώνεται σε δύο σημαντικές αποκλίσεις από τους παγκόσμιους κανόνες. Η πρώτη εντοπίζεται μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Η.Π.Α., καθώς προκειμένου να αποκαταστήσουν τη φήμη που επλήγη από την κρίση των sub-prime δανείων, οι Η.Π.Α. οδηγούνται σε αυστηρότερους περιορισμούς σε σχέση με τη «Βασιλεία III», ενώ ανάλογη τακτική ακολουθούν και άλλες χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ελβετία και ο Καναδάς. Η δεύτερη παρατηρείται ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε., ειδικότερα εκείνες της Ευρωζώνης, εξαιτίας της ανομοιογένειας των χαρακτηριστικών τους, καθώς συγκροτούν μία νομισματική ένωση χωρίς δημοσιονομική ενότητα. Ως αποτέλεσμα, οι υπαγορεύσεις της έχουν συρρικνώσει τους βαθμούς ελευθερίας των εθνικών εποπτών οι οποίοι πιθανόν να αναζητούν τρόπους να τις αντισταθμίσουν μέσα από μία περισσότερο ευέλικτη ερμηνεία των κανόνων του πλαισίου και της εποπτείας, στοιχείο που ευνοείται από την πολυπλοκότητα της «Βασιλείας III».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

4.1.Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ECB)

Η ζώνη του ευρώ έγινε πραγματικότητα όταν η ευθύνη για την άσκηση νομισματικής πολιτικής εκχωρήθηκε από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες 11 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ ή ECB) την 1η Ιανουαρίου 1999. Η ΕΚΤ ιδρύθηκε το 1998 και εδρεύει στη Φραγκφούρτη της Γερμανίας. Η Ελλάδα έγινε μέλος της το 2001. Ρόλος της είναι η διαχείριση του ευρώ, η χάραξη και εφαρμογή της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και η διατήρηση σταθερών τιμών, στηρίζοντας την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Αρμοδιότητά της είναι ο καθορισμός των επιτοκίων με τα οποία δανείζει τις εμπορικές τράπεζες στην Ευρωζώνη, ελέγχοντας με αυτόν τον τρόπο τον πληθωρισμό και την προσφορά χρήματος. Ακόμα διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά αποθέματα της Ευρωζώνης και την αγορά ή πώληση νομισμάτων, ώστε να διατηρείται η συναλλαγματική ισοτιμία. Διασφαλίζει, επίσης, την κατάλληλη εποπτεία των χρηματοπιστωτικών αγορών και ιδρυμάτων από τις εθνικές αρχές, καθώς και την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Μεριμνά για την ασφάλεια και την ευρωστία του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Εξουσιοδοτεί τις χώρες της Ευρωζώνης να εκδίδουν χαρτονομίσματα ευρώ και παρακολουθεί τις τάσεις των τιμών αξιολογώντας τους κινδύνους που ενσκήπτουν για τη σταθερότητα των τιμών.

Αποτελείται από τον Πρόεδρο (σήμερα ο Μάριο Ντράγκι), ο οποίος την εκπροσωπεί σε υψηλού επιπέδου ευρωπαϊκές συνεδριάσεις, και τρία όργανα τα οποία λαμβάνουν αποφάσεις. Αυτά τα όργανα είναι:

- Το Διοικητικό Συμβούλιο : το κύριο όργανο λήψης των αποφάσεων. Απαρτίζεται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των 19 χωρών της ζώνης του ευρώ. Αρμοδιότητες του Συμβουλίου είναι:
  - Να καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και να λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ και στο Ευρωσύστημα.

- Να χαράσσει νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ θέτοντας τους στόχους της και ελέγχοντας τα βασικά επιτόκια, την προσφορά διαθεσίμων στο Ευρωσύστημα, καθώς να θεσπίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή αυτών των αποφάσεων.
- Αναφορικά με την τραπεζική εποπτεία, καλείται να εκδίδει αποφάσεις όσον αφορά το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνονται οι εποπτικές αποφάσεις και να εγκρίνει πλήρη σχέδια αποφάσεων που προτείνει το Εποπτικό Συμβούλιο βάσει της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης.

Το Διοικητικό Συμβούλιο αξιολογεί τις οικονομικές και νομισματικές εξελίξεις και αποφασίζει για τη νομισματική πολιτική κάθε έξι εβδομάδες παρέχοντας εκτενή εξήγηση αυτών με συνέντευξη Τύπου που διευθύνει ο Πρόεδρος. Στις υπόλοιπες συνεδριάσεις του (κάθε δύο εβδομάδες), εξετάζονται λοιπά θέματα που αφορούν καθήκοντα και αρμοδιότητες της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος.

➤ Η Εκτελεστική Επιτροπή: ασχολείται με την καθημερινή λειτουργία της ΕΚΤ. Η σύνθεσή της περιλαμβάνει τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και άλλα τέσσερα μέλη που διορίζονται για 8 χρόνια από τους ηγέτες των χωρών της Ευρωζώνης.

Στις αρμοδιότητές της εμπίπτουν:

- Η προετοιμασία των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, καθοδηγώντας τις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ.
- Η διαχείριση των καθημερινών εργασιών της ΕΚΤ.
- Ορισμένες αρμοδιότητες που της εκχωρούνται από το Διοικητικό Συμβούλιο, μεταξύ των οποίων και αρμοδιότητες κανονιστικής φύσεως.

➤ Το Γενικό Συμβούλιο: έχει συμβουλευτικό και συντονιστικό ρόλο. Απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους Διοικητές των κεντρικών τραπεζών των 28 κρατών μελών της ΕΕ (από τις 19 χώρες της ζώνης του ευρώ και από τις 9 χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ).

Το Γενικό Συμβούλιο, που έχει χαρακτηριστεί ως «μεταβατικό όργανο», έχει αναλάβει την εκτέλεση των καθηκόντων που ασκούσε στο παρελθόν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα και τα οποία οφείλει να ασκεί η ΕΚΤ κατά το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη της ΕΕ που δεν έχουν ακόμη

υιοθετήσει το ευρώ. Όπως προβλέπεται στο Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το Γενικό Συμβούλιο θα διαλυθεί όταν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα.

Στα καθήκοντα του Γενικού Συμβουλίου περιλαμβάνονται ακόμα οι συμβουλευτικές λειτουργίες της ΕΚΤ, η συλλογή στατιστικών πληροφοριών, η προετοιμασία των ετήσιων εκθέσεων, η θέσπιση των αναγκαίων κανόνων για την τυποποίηση της λογιστικής παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις των ΕθνΚΤ, η λήψη μέτρων που αφορούν τον καθορισμό της κλείδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, εκτός εκείνων που έχουν καθοριστεί στη Συνθήκη, οι προετοιμασίες για τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των "κρατών μελών με παρέκκλιση" έναντι του ευρώ και η θέσπιση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της ΕΚΤ.²³

Η ΕΚΤ έχει συνεργασία με τις κεντρικές τράπεζες όλων των χωρών της Ε.Ε. και μαζί συγκροτούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η ΕΚΤ ηγείται, παράλληλα, της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών στην Ευρωζώνη (δηλαδή των χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως νόμισμα). Αυτή η συνεργασία αποκαλείται Ευρωσύστημα.

4.2 Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM)

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ ή ΕSM) τέθηκε σε ισχύ τον Οκτώβριο 2012 ως διάδοχος του μηχανισμού της Ευρωπαϊκής Διευκόλυνσης Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας («EFSF») και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας («EFSM»). Συστάθηκε με συνθήκη μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωζώνης ως διακυβερνητικός οργανισμός δημόσιου διεθνούς δικαίου με έδρα το Λουξεμβούργο.

Σήμερα (Δεκέμβριος 2015), μέτοχοί του είναι τα 19 κράτη μέλη της Ευρωζώνης, διαθέτει εγγεγραμμένο κεφάλαιο €704,8 δισεκατομμύρια ευρώ (καταβεβλημένο €80,5 δις

---

²³ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_el.htm#goto_1

και δεσμευμένο καταβλητέο €624,3δισ), μέγιστη δανειοδοτική ικανότητα ύψους €500 δις, Διευθύνων Σύμβουλος του είναι ο Klaus Regling και απαριθμεί 153 μέλη προσωπικού.²⁴

Σκοπός του είναι να παρέχει:

- 1) Στήριξη με αυστηρούς όρους, όταν κρίνεται απαραίτητη, για τη διαφύλαξη της Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της Ζώνης του Ευρώ και των κρατών μελών της.
- 2) Στήριξη σε μέλος του όταν αντιμετωπίζει κίνδυνο να έχει μειωμένη δυνατότητα πρόσβασης σε χρηματοδότηση από τις αγορές, σε συνεργασία με το ΔΝΤ τόσο σε τεχνικό όσο και σε χρηματοοικονομικό επίπεδο.²⁴

Προς όφελος των μελών του, μπορεί να χρησιμοποιήσει –υπό όρους- τα ακόλουθα μέσα δανεισμού: να παράσχει χρηματοδότηση στα πλαίσια του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής, να αγοράζει χρέος στην πρωτογενή και δευτερογενή αγορά, να παράσχει προληπτική χρηματοδοτική ενίσχυση υπό τη μορφή πιστωτικών γραμμών, να χρηματοδοτεί ανακεφαλαιοποιήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω των Κυβερνήσεων των κρατών μελών, ή τέλος να ανακεφαλαιοποιεί απευθείας τα πιστωτικά ιδρύματα (ως εργαλείο εσχάτης λύσεως όταν τα άλλα μέσα έχουν αποδειχθεί ανεπαρκή για τη βιωσιμότητα ενός ιδρύματος).²³

Αποτελείται από Συμβούλιο Διοικητών που περιλαμβάνει τους Υπουργούς Οικονομικών των κρατών μελών της Ευρωζώνης, ενώ ως παρατηρητές συμμετέχουν ο Ευρωπαίος Επίτροπος για τις Οικονομικές και Νομισματικές Υποθέσεις και ο Πρόεδρος της ΕΚΤ. Ως Πρόεδρος του Συμβουλίου εκλέγεται ο Πρόεδρος του Eurogroup είτε κάποιος από τα Μέλη του Συμβουλίου. Με ομοφωνία των παρόντων μελών του, το Συμβούλιο καλείται να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την παροχή οικονομικής ενίσχυσης και τους όρους αυτής, την αλλαγή στο ύψος της δανειοδοτικής ικανότητας και στο κεφάλαιο του ΕΣΜ, καθώς και για το είδος των εργαλείων που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

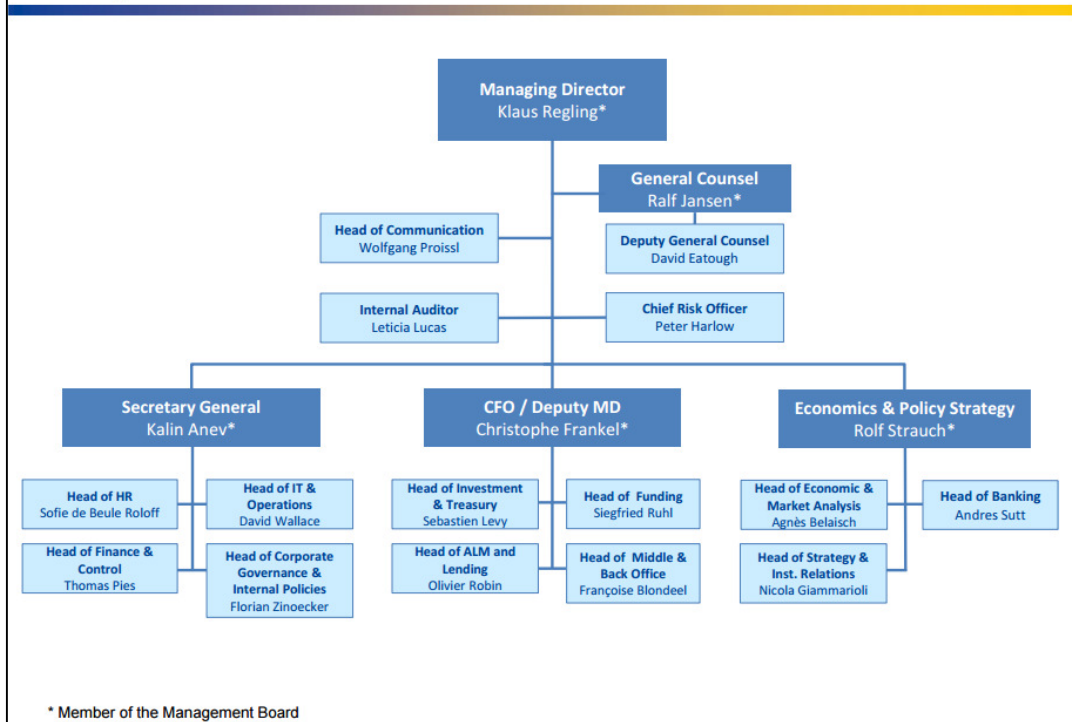
Διαθέτει, επίσης, Συμβούλιο Διευθυντών με συγκεκριμένα καθήκοντα τα οποία ανατίθενται από το Συμβούλιο Διοικητών. Κάθε κράτος μέλος της Ευρωζώνης θα ορίσει ένα Διευθυντή και έναν αναπληρωτή Διευθυντή. Όλες οι αποφάσεις του Συμβουλίου των Διευθυντών λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία (80% των ψήφων).²⁵

---

²⁴ <http://www.esm.europa.eu/#>

²⁵ [http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/B9C779044B673070C2257A090022AA83/\\$file/FINAL%20ESM%20\[Compatibility%20Mode\].pdf](http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/B9C779044B673070C2257A090022AA83/$file/FINAL%20ESM%20[Compatibility%20Mode].pdf)

ESM Organisational structure

Εικόνα 3 : Οργανόγραμμα ²⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΘΩΡΑΚΙΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

5.1. Η Τρέγουσα (Οικονομική) Κατάσταση στην Ελλάδα

Με τον όρο «χρηματοοικονομική κρίση» δηλώνουμε μια χρονική περίοδο κατά την οποία η οικονομία παρουσιάζει έντονη καθοδική πορεία, που γίνεται πλήρως αντιληπτή από την αγορά. Κατά τον Mishkin, πρόκειται για μία διατάραξη των χρηματοοικονομικών αγορών, η οποία προκαλεί επιδείνωση των προβλημάτων της αντίστροφης επιλογής και του ηθικού κινδύνου με αποτέλεσμα την ανικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να διοχετεύσουν κεφάλαια με αποτελεσματικό τρόπο στις περισσότερες αποδοτικές ευκαιρίες. [Mishkin, 1992]

Η παγκόσμια οικονομία έχει υποστεί κατά το παρελθόν κρίσεις που αποδίδονται σε διαφορετικές αιτίες και εκδηλώθηκαν με διαφορετική ένταση, ωστόσο η κρίση του 2008 που ξεκίνησε από τις αγορές των ΗΠΑ ίσως κρίνεται η σημαντικότερη των τελευταίων δεκαετιών καθώς έπληξε την ισορροπία της παγκόσμιας οικονομίας καταδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο τη σύνδεση των παγκόσμιων αγορών. Φυσικά, η Ελλάδα δεν μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από αυτό το φαινόμενο και διανύει περίοδο κρίσης από το 2008 μέχρι και σήμερα.

Σύμφωνα με τους αναλυτές, ο πρώτος παράγοντας που συντέλεσε σε αυτήν την κρίση ήταν οι διεθνές ανισορροπίες μεταξύ των χωρών του πλανήτη όσον αφορά την εσωτερική τους αποταμίευση και επένδυση. Αυτές οι ανισορροπίες, που εμφανίζονταν υπό τη μορφή των υψηλών ελλειμμάτων τρεχουσών συναλλαγών των Η.Π.Α. και των υψηλών πλεονασμάτων των χωρών της Ασίας (ιδιαίτερα της Κίνας), οδήγησαν σε φθινό χρήμα, μεγάλη ρευστότητα και χαμηλά πραγματικά επιτόκια. Τα χαμηλά πραγματικά επιτόκια στη συνέχεια έδωσαν ώθηση σε υπάρχουσες ανισορροπίες του χρηματοοικονομικού τομέα, όπως η «φούσκα» των ακινήτων και το κυνήγι των υψηλών αποδόσεων με τη χρήση εξωτικών χρηματοοικονομικών εργαλείων. Αυτήν την άποψη, ωστόσο, δεν την υιοθετεί ο πρώην Διοικητής της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ, Alan Greenspan, σύμφωνα με τον οποίον τα χαμηλά επιτόκια δικαιολογούνταν από την κατάσταση της Οικονομίας και οι ρυθμοί πιστωτικής επέκτασης δεν ήταν ανησυχητικοί μέχρι το 2004.

Η υπερτίμηση της αξίας των ακινήτων στις ΗΠΑ, που ξεκίνησε από το 2001 την ανοδική πορεία και αφέθηκε ελεύθερη να εξαπλωθεί δημιουργώντας το φαινόμενο της «φούσκας», φαίνεται πως ήταν η δεύτερη αιτία. Η άνοδος των τιμών των κατοικιών

ανακόπηκε στα μέσα του 2006 και, έκτοτε, οι τιμές άρχισαν πτωτική πορεία με σημάδια σταθεροποίησης περίπου τον Απρίλιο του 2009. Οι πιέσεις στις αξίες των κατοικιών οδήγησε σε καθυστερήσεις των στεγαστικών δανείων, καθώς οι δανειολήπτες άρχισαν να αντιλαμβάνονται ότι η αξία του σπιτιού που πρόσφατα είχαν αποκτήσει έπεσε κάτω από την αξία δανείου τους και ότι τους συνέφερε να παραιτηθούν από αυτό παρά να συνεχίσουν να καταβάλουν τις δόσεις. Σε αυτό το φαινόμενο είχε συμβάλει και η ραγδαία αύξηση των δανείων μειωμένης εξασφάλισης (subprime) χωρίς να διενεργούνται οι απαιτούμενοι έλεγχοι προς αποφυγήν του πιστωτικού κινδύνου.

Ως τρίτος παράγοντας που οδήγησε στην κρίση ήταν το δόγμα της αποτελεσματικής αγοράς και των ορθολογικών προσδοκιών που -σε συνδυασμό με τα χαμηλά επιτόκια την εποχή εκείνη- επέφερε ακραίες συμπεριφορές. Τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα τοποθετήθηκαν σε ριψοκίνδυνες επενδύσεις χωρίς να έχουν σταθμίσει και τιμολογήσει σωστά τον κίνδυνο.

Επόμενη σημαντική αιτία ήταν η ενδογενής γένεση ρίσκων που απέδειξε ότι η πρότερη επιμονή των εποπτικών αρχών να περιορίζουν τον κίνδυνο ανά τράπεζα, χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή προϊόν δεν ήταν επαρκής. Απαιτείται μια καθολική προσέγγισή του σε όλο το χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς η υποβάθμιση ενός στοιχείου (πχ ενός ομολόγου) μπορεί να προκαλέσει φαύλο κύκλο πτώσης τιμών διασπείροντας πανικό εκτεινόμενο σε περισσότερες αγορές και χώρες. Αυτό συνέβη και στην περίπτωση των δανείων μειωμένης εξασφάλισης (subprime) ή και στην εξωχρηματιστηριακή αγορά των ανταλλαγών πιστωτικού κινδύνου (credit default swaps).

Πέμπτη παράμετρος δημιουργίας της κρίσης ήταν η υψηλή μόχλευση των τραπεζών, και μάλιστα με βραχυχρόνιο δανεισμό, η οποία ευνόησε τη γρήγορη μετάδοση της κρίσης από την αγορά των δανείων subprime στις αγορές πολλών άλλων περιουσιακών στοιχείων. Όταν άρχισε η πτωτική πορεία των τιμών των περιουσιακών στοιχείων στα οποία είχαν επενδύσει οι επενδυτικές τράπεζες, οι αγορές αντιλήφθηκαν την κεφαλαιακή απώλεια των δανεισμένων επενδυτικών τραπεζών και τότε δυσκόλεψαν την ανανέωση της βραχυχρόνιας χρηματοδότησης, αναγκάζοντάς τις να προβαίνουν σε περαιτέρω πωλήσεις άλλων περιουσιακών στοιχείων, πιέζοντας με τη σειρά τους τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων ακόμα περισσότερο. [Χαρδούβελης, 2009]

Η είσοδος της Ελληνικής οικονομίας παρατηρείται στη φάση της ύφεσης. Λόγω της ελάχιστης έκθεσης των ελληνικών τραπεζών στα τοξικά ομόλογα και κυρίως σε εκείνα της

Lehman Brothers²⁷, η κρίση στην Ελλάδα τη δεδομένη χρονική στιγμή δεν είχε επιπτώσεις αντίστοιχες με άλλες χώρες. Η μεγέθυνση των ελληνικών τραπεζών κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών είχε προέλθει αφενός από την επέκταση της δραστηριότητάς τους στη στεγαστική και την καταναλωτική πίστη, και αφετέρου από τη διεθνή τους δραστηριότητα που γνώρισε πολύ μεγάλη ανάπτυξη. Την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές τράπεζες είχαν στρέψει το επιχειρηματικό τους ενδιαφέρον, και κατ' επέκταση και τα κεφαλαία τους, στις αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. Τουρκία, Αίγυπτος Βαλκάνια). Οι μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες ακολουθούσαν μία παραδοσιακή τραπεζική πολιτική εγκαθιστώντας ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων στην Ρουμανία, στην Βουλγαρία κ.λπ. έναντι της επένδυσης σε επενδυτικά προϊόντα υψηλού ρίσκου. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, παράλληλα, είχε καταφέρει να διατηρήσει:

- χαμηλούς βαθμούς μόχλευσης, με σχέση αξίας ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια γύρω στις 15-16 φορές, έναντι 35 φορές άλλων ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων
- χαμηλό βαθμό εξάρτησης από τις κεφαλαιαγορές για άντληση ρευστότητας με σχέση δανείων προς καταθέσεις κοντά στο 115% τη στιγμή που στα τραπεζικά συστήματα της Μεγάλης Βρετανίας, της Ιρλανδίας και της Ισπανίας η σχέση κυμαινόταν μεταξύ 170% - 200%.
- ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια, αφού τα βασικά ίδια τους κεφάλαια (Core Tier I) κυμαίνονταν πάνω από το 8% σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό τους, που ήταν υψηλότερο σε σύγκριση με την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών τραπεζών
- τη δυνατότητα να κάνει περιορισμένη χρήση έναντι χρεώσεων αγοράς του κυβερνητικού πακέτου στήριξης των €28 δις, που ήταν εξ' αρχής ένα από τα μικρότερα της Ευρώπης, κυρίως για να αντιμετωπίσει ζητήματα στενότητας ρευστότητας, που προέκυψαν με την κρίση.

Τα προβλήματα που ανέκυψαν στη συνέχεια αποδίδονται κυρίως στην οικονομική ύφεση που προκλήθηκε στην Ελλάδα και στη γεωγραφική περιοχή μας. Η σοβαρότατη δημοσιονομική κρίση, το σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και των κρατικών προϋπολογισμών, οι μεγάλες χρηματοδοτικές ανάγκες του Δημοσίου Τομέα και η παρατεταμένη κρίση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, προκάλεσαν προβλήματα

---

²⁷ Lehman Brothers Holdings Inc ήταν μια παγκόσμια χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών εταιρεία. Πριν από την κήρυξη πτώχευσης, το 2008, η Lehman ήταν η τέταρτη μεγαλύτερη επενδυτική τράπεζα στις ΗΠΑ, την επιχειρηματική δραστηριότητα, στην επενδυτική τραπεζική, μετοχών και σταθερού εισοδήματος των πωλήσεων και συναλλαγών (κυρίως ΗΠΑ ομόλογα), την έρευνα, τη διαχείριση των επενδύσεων και στα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια.

ρευστότητας στην οικονομία και εκτόξευσαν το κόστος άντλησής της, τόσο για το Δημόσιο όσο και για τις ελληνικές τράπεζες, καθώς η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας υποβιβαζόταν διαρκώς. Οι πλεονασματικές μονάδες ήταν διατεθειμένες να δανείσουν τα χρήματά τους σε σταθερές οικονομικά χώρες και όχι σε χώρες οικονομικά αδύνατες. Το αποτέλεσμα ήταν η μεγάλη αύξηση του επιτοκίου δανεισμού της Ελλάδας, μιας και η ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου από τους δανειστές συνεπάγεται την προσαύξηση της απαιτούμενης ανταμοιβής, δημιουργώντας περαιτέρω δυσκολίες στην εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότηση των μέτρων που θα την βοηθούσαν στην εξυγίανση του οικονομικού της τομέα. [Καραμούζης, 2009]

Η ελληνική κρίση μετατράπηκε δε, σε κρίση της Ευρωζώνης όταν οι αγορές συνειδητοποίησαν ότι το ελληνικό πρόβλημα είναι η κορυφή του παγόβουνου σε μια νομισματική ένωση η οποία δε στηρίζεται σε σταθερά δημοσιονομικά θεμέλια.

Κάνοντας μία ανασκόπηση στα γεγονότα, διαπιστώνουμε ότι η περίοδος ανάπτυξης που είχε προηγηθεί για τη χώρα, καλλιεργούσε την προσδοκία ότι αυτή θα συνεχιζόταν χωρίς να επηρεάζεται από την κρίση που μάστιζε τον υπόλοιπο κόσμο, παρά τις «προειδοποιήσεις» που προέρχονταν από το εξωτερικό (ενδεικτικά, εκείνη του τότε Προέδρου της ΕΚΤ, Jean-Claude Trichet, τον Μάρτιο 2008, ο οποίος χαρακτήριζε τις υψηλές αποδόσεις των πορτογαλικών, ισπανικών και ελληνικών ομολόγων «κλήση αφύπνισης» που επιστά την προσοχή για τη δημοσιονομική πολιτική). Σημείο συναγερμού αποτέλεσε τον Οκτώβριο 2008 το γεγονός ότι το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης υπερέβη το 4% του ΑΕΠ, ενώ το όριο για την Ευρωζώνη είναι 3%.

Το 2009 τα δημοσιονομικά μεγέθη εκτροχιάστηκαν. Μετά από δεκαπέντε έτη (1994-2008) συνεχούς ανοδικής πορείας, το ΑΕΠ –παρά τη μεγάλη δημοσιονομική επέκτασή- μειώθηκε κατά 3,2%, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε στο 15,7% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές έλλειμμα στο 10,5% του ΑΕΠ (δηλαδή 5,8% και 5,5% του ΑΕΠ, αντίστοιχα σε σχέση με ελλείμματα του 2008 σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία-αρχικά είχαν ανακοινωθεί χαμηλότερα ποσοστά). Συνέπεια αυτών ήταν να δημιουργηθεί κλίμα αβεβαιότητας και έλλειμμα εμπιστοσύνης, υποβαθμίζοντας σημαντικά την πιστοληπτική ικανότητα της οικονομίας που αποτυπωνόταν με την αισθητή διαφορά αποδόσεων μεταξύ γερμανικών και ελληνικών ομολόγων (στις 31.12.2009 οι αποδόσεις των δεκαετών κρατικών ομολόγων των δύο χωρών διέφεραν κατά 229 μονάδες βάσης), ενώ παράλληλα εγειρόταν και ζήτημα αξιοπιστίας των στατιστικών δεδομένων που παρουσίαζε η Κυβέρνηση.

Η συνεχιζόμενη διεύρυνση της διαφοράς των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων, που καθιστούσε πλέον απαγορευτική την έκδοσή τους καθώς το κόστος δανεισμού γινόταν πολύ υψηλό, σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα για τις δημοσιονομικές-μακροοικονομικές εξελίξεις και τις αλληπάλλληλες υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας από τους οίκους αξιολόγησης, οδήγησαν την ελληνική κυβέρνηση στις 23 Απριλίου 2010 σε αίτημα χρηματοδοτικής συνδρομής με παροχή δανείου €110 δις. από τα μέλη της Ευρωζώνης και το ΔΝΤ για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της ελληνικής οικονομίας και τη στήριξη του τραπεζικού συστήματος. Για τον σκοπό αυτό, υπογράφηκε Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών το οποίο περιελάμβανε μέτρα για τρεις άξονες της οικονομικής πολιτικής:

- Δημοσιονομική προσαρμογή, κυρίως με οριζόντια μέτρα που θα μείωναν το έλλειμμα κάτω από το 3% μέχρι το 2014 και θα μηδένιζαν το πρωτογενές αποτέλεσμα σε δύο χρόνια, ενώ από το 2011 και μετά προέβλεπε μεταρρυθμίσεις στη λειτουργία του κράτους που θα οδηγούσαν σε υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα προς απομείωση του χρέους.
- Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη λειτουργία των αγορών προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και να δημιουργηθεί ένα επιχειρηματικό περιβάλλον κατάλληλο για την προσέλκυση επενδύσεων.
- Διαφύλαξη της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα, μέσω της ίδρυσης του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας το οποίο ενισχύθηκε με €10δις (από τα €110δις) του προγράμματος για να υποστηρίξει τις τράπεζες που αντιμετώπιζαν προβλήματα κεφαλαιακής επάρκειας.

Κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του Μνημονίου, κατέστη εφικτή η χρηματοδότηση της χώρας από τους εταίρους και το ΔΝΤ αποφεύγοντας το ενδεχόμενο χρεοκοπίας, το έλλειμμα γενικής διακυβέρνησης περιορίστηκε στο 10,6% του ΑΕΠ, ωστόσο εντάθηκε η ύφεση, αυξήθηκε η ανεργία και μειώθηκε και υποχώρησαν οι μέσες ονομαστικές αποδοχές στο σύνολο της οικονομίας.

Παρά τα ενθαρρυντικά αρχικά αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν όσο το πρόγραμμα εφαρμοζόταν με σχετική συνέπεια, το 2011 σημειώθηκε κόπωση και χαλάρωση που είχε ως αντίκτυπο την επιβράδυνση της δημοσιονομικής προσαρμογής και των μεταρρυθμίσεων, υστέρηση εσόδων και υπέρβαση δαπανών σε φορείς εκτός της κεντρικής κυβέρνησης, στοιχεία που θα οδηγούσαν το πρόγραμμα σε εκτροχιασμό αν δε λαμβάνονταν επιπρόσθετα μέτρα.

Μετά τον Σεπτέμβριο 2011, η αβεβαιότητα έγινε ακόμη εντονότερη και αναζωπυρώθηκε η συζήτηση περί εξόδου της χώρας από την ευρωζώνη, προκαλώντας

σοβαρότατες συνέπειες στην οικονομία που παρέλυε, εκροή καταθέσεων και πολιτική αστάθεια η οποία κορυφώθηκε και κατέληξε τελικώς σε παραίτηση της κυβέρνησης μετά τη δήλωση του πρωθυπουργού για την πρόθεσή του διενέργειας δημοψηφίσματος όσον αφορά τη νέα δανειακή σύμβαση. Τον Φεβρουάριο 2012, τρεις μήνες μετά τον σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας υπό τον Λουκά Παπαδήμο, και κατόπιν διαπραγματεύσεων σχετικά με την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους, η Βουλή υιοθέτησε το «Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής» που συνοδεύονταν από νέο πακέτο στήριξης ύψους €130 δις. και ανέκοπταν την πορεία κατάρρευσης της οικονομίας υπό την αυστηρή προϋπόθεση τήρησης των συμφωνηθέντων. Η διενέργεια εθνικών εκλογών στις 6 Μαΐου και η επανάληψή τους στις 17 Ιουνίου καθυστέρησαν την εφαρμογή των παραπάνω, επιτείνοντας το ήδη αρνητικό κλίμα στο οποίο είχε προστεθεί και ο αυξημένος πολιτικός κίνδυνος. Η σταθεροποίηση της πολιτικής κατάστασης και η εφαρμογή του πλαισίου, συντέλεσαν σε σταθεροποιητικές τάσεις βελτιώνοντας τα μεγέθη στο τέλος του έτους (έλλειμμα 5,8% ΑΕΠ, πρωτογενές έλλειμμα 0,8%, χρέος 156,9% ΑΕΠ).

Στις αρχές του 2013 η κρίση στην Κύπρο επανέφερε την ανησυχία και την αβεβαιότητα, ωστόσο οι συνέπειες απειράπησαν σε μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα τελικώς η χρονιά να χαρακτηρίζεται από σημάδια ανάκαμψης για την ελληνική οικονομία. Αξιοσημείωτη ήταν η δημοσιονομική προσαρμογή, καταγράφοντας πλέον πρωτογενές πλεόνασμα, ενώ η ύφεση διαμορφώθηκε σε 3,85% (ηπιότερη δηλαδή σε σχέση με το 2012, αλλά και σε σχέση με την αρχική πρόβλεψη για 4%). Παράλληλα, άρχισε να εδραιώνεται εμπιστοσύνη τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό, αναβαθμίστηκε για πρώτη φορά μετά την έναρξη της κρίσης η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας και το τραπεζικό σύστημα- αν και συρρικνωμένο αριθμητικά- βγήκε ανακεφαλαιοποιημένο, ισχυρότερο και με δυνατότητα στήριξης της οικονομίας.²⁸

Το 2014 το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας περιορίστηκε σε 3,5% του ΑΕΠ, ωστόσο σε υψηλά επίπεδα διατηρήθηκε το ποσοστό δημόσιου χρέους (177,1% του ΑΕΠ για την Ελλάδα η οποία ακολουθείται από την Ιταλία με 132,1%, την Πορτογαλία με 130,2% και την Κύπρο με 107,5%). Ακολουθεί πίνακας που συνοψίζει την εξέλιξη των

---

²⁸<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/%CE%A4%CE%BF%20X%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20M%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%82%20K%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>

βασικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας σε αντιδιαστολή με εκείνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης την τελευταία δεκαετία (2005-2014).

Το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα, ωστόσο, άρχισε ακόμη μία φορά να διαταράσσεται από τους πολιτικούς κλυδωνισμούς μετά την προκήρυξη εκλογών τον Δεκέμβριο 2014. Οι πολύμηνες διαπραγματεύσεις της νέας Κυβέρνησης, που σχηματίστηκε μετά τις εκλογές της 26^{ης} Ιανουαρίου 2015, με τους πιστωτές είχε στόχο τη χαλάρωση των μέτρων λιτότητας, ωστόσο δεν ευοδώθηκαν. Αντιθέτως λίγο πριν από την προθεσμία της 30^{ης} Ιουνίου, κατά την οποία η χώρα όφειλε να καταβάλει τη δόση στο ΔΝΤ προκειμένου να αποφύγει τη στάση πληρωμών, έλαβαν δραματική τροπή αφού δε γίνονταν αποδεκτοί από την ελληνική πλευρά οι όροι των πιστωτών. Στις 26 Ιουνίου προκηρύχθηκε δημοψήφισμα (για τις 5 Ιουλίου) προκειμένου να αποφανθεί ο ελληνικός λαός για την αποδοχή ή μη της συμφωνίας και παράλληλα επιβλήθηκε τραπεζική αργία βραχείας διάρκειας και κεφαλαιακοί περιορισμοί.

Παρά την καταψήφιση του πακέτου από το 61% των ψηφισάντων, στις 16 Ιουλίου το κοινοβούλιο -με συμφωνία των περισσότερων κομμάτων- υιοθέτησε ένα νέο πρόγραμμα λιτότητας προκειμένου να αποτραπεί την ύστατη στιγμή η οικονομική κατάρρευση της χώρας. Κατόπιν αυτής, τον Αύγουστο η Ελλάδα και το Eurogroup καταλήγουν στις τεχνικές λεπτομέρειες ενός τρίτου πακέτου βοήθειας, τριετούς διάρκειας, ύψους σχεδόν €86 δισ. το οποίο επιτρέπει την παραμονή της χώρας στην Ευρωζώνη υπό την προϋπόθεση μεταρρυθμίσεων.²⁹ Ιδιαίτερο βάρος στα πλαίσια αυτού είναι ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η οποία βαίνει προς ολοκλήρωση τον χρόνο συγγραφής της παρούσας εργασίας.

---

²⁹ <http://www.esm.europa.eu/assistance/Greece/index.htm>

Πίνακας 5: Οι Βασικοί Δείκτες της Ελληνικής Οικονομίας σε Σύγκριση με την Ε.Ε και την Ευρωζώνη

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ρυθμός Μεταβολής στο ΑΕΠ (*p=provisional)										
Ελλάδα	0.9	5.8	3.5	-0.4	-4.4	-5.4	-8.9 ^{(p)*}	- 6.6 ^(p)	- 3.9 ^(p)	0.8 ^(p)
ΕΕ (28 χώρες)	2	3.4	3.1	0.5	-4.4	2.1	1.7	-0.5	0.2	1.4
Ευρωζώνη (18 χώρες)	1.7	3.2	3	0.5	-4.5	2	1.6	-0.8	-0.3	0.9
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ										
Ελλάδα							171.3	156.9	175	177.1
ΕΕ (28 χώρες)							80.9	83.7	85.5	86.8
Ευρωζώνη (18 χώρες)							85.9	89.3	91.1	92
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ										
Ελλάδα							-10.2	-8.7	-12.3	-3.5
ΕΕ (28 χώρες)							-4.5	-4.2	-3.2	-2.9
Ευρωζώνη (18 χώρες)							-4.1	-3.6	-2.9	-2.4
Ποσοστό Πληθυσμού στο Όριο της Φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού										
Ελλάδα	29.4	29.3	28.3	28.1	28.6	27.7	31	34.6	35.7	36
ΕΕ (28 χώρες)	21.7	22	21.8	21.7	21.5	21.8	22.9	23.2	23.1	
Ευρωζώνη (18 χώρες)						23.7	24.3	24.7	24.5	
Πληθωρισμός										
Ελλάδα							3.1	1	-0.9	-1.4
ΕΕ (28 χώρες)							3.1	2.6	1.5	0.6
Ευρωζώνη (18 χώρες)							2.7	2.5	1.3	0.4
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, ΕΕ-28=100)										
Ελλάδα		93	91	93	94	87	77	74	73	72
ΕΕ (28 χώρες)		109	109	109	108	109	108	108	107	107
Ευρωζώνη (18 χώρες)		100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ποσοστό Ανεργίας – Σύνολο Πληθυσμού										
Ελλάδα							17.9	24.5	27.5	26.5
ΕΕ (28 χώρες)							10.1	11.4	12.0	11.6
Ευρωζώνη (18 χώρες)							9.7	10.5	10.9	10.2

Πηγή: Τριμηνιαία Έκθεση IOBE, 2015

5.2 Η Κεντρική Τράπεζα (Τράπεζα της Ελλάδος- ΤτΕ) και ο Ρόλος της

Η Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1927 βάσει ενός Παραρτήματος του Πρωτοκόλλου της Γενεύης και είναι η Κεντρική Τράπεζα της χώρας. Έχει συσταθεί με τη μορφή Ανωνύμου Εταιρείας και η λειτουργία της άρχισε τον Μάιο του 1928. Βάσει του Καταστατικού της ως έδρα της ορίζεται η Αθήνα, ωστόσο διατηρεί 17 Υποκαταστήματα, 33 Πρακτορεία και 7 Θυρίδες σε όλη την Ελλάδα (Νοέμβριος 2015).

Το Κεντρικό Κατάστημα στεγάζεται σε κτίρια που βρίσκονται στην Αθήνα και ειδικότερα στο κτίριο επί της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου 21, στο νέο κτίριο επί της οδού Αμερικής 3, και στο Χαλάνδρι επί της οδού Μεσογείων 341, όπου στεγάζεται και το Νομισματοκοπείο (ΙΕΤΑ). Τα 17 Υποκαταστήματα της Τράπεζας βρίσκονται σε αντίστοιχες πρωτεύουσες νομών και έχουν ως στόχο τους να εξυπηρετούν τις εργασίες της Τράπεζας στην περιφέρεια. Οι 7 Θυρίδες της Τράπεζας βρίσκονται σε μεγάλες πόλεις με σκοπό την εξυπηρέτηση των εργασιών της Τράπεζας στις περιφέρειες που ανήκουν. Τα 33 Πρακτορεία της Τράπεζας στεγάζονται στις αντίστοιχες Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες των πόλεων όπου λειτουργούν. Εξυπηρετούν, κυρίως, εισπράξεις και πληρωμές του Ελληνικού Δημοσίου.³⁰

Η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί από τον Ιανουάριο 2001 αναπόσπαστο μέλος του Ευρωσυστήματος, που απαρτίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ. Η Τράπεζα της Ελλάδος συμβάλλει με τη δράση της στην επίτευξη των στόχων και την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος, το οποίο χαράσσει και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ.

Κύριος ρόλος της είναι η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος στην Ελλάδα και η διαφύλαξη της σταθερότητας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, ενώ σύμφωνα με το καταστατικό της οφείλει να διασφαλίζει τη σταθερότητα του γενικού επιπέδου των τιμών. Στο βαθμό που δεν επηρεάζεται η επίτευξη του πρωταρχικού της σκοπού, η Τράπεζα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Είναι κατοχυρωμένη η θεσμική, προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία της, αλλά παράλληλα προβλέπεται και η άσκηση δημοκρατικού ελέγχου εκ μέρους της Βουλής.

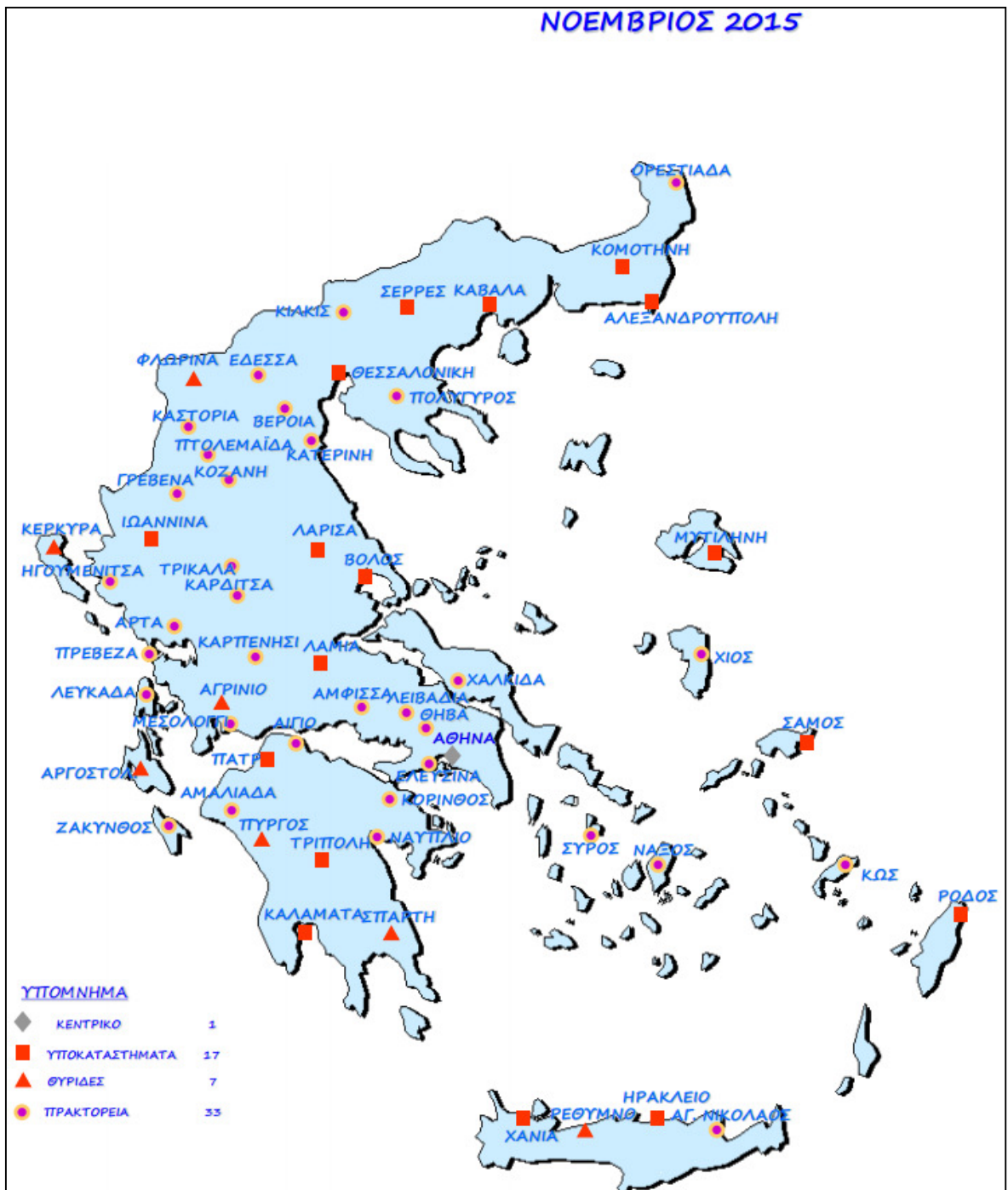
³⁰ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/Organization/buildings/default.aspx>

Οι αρμοδιότητες της Τράπεζας στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος συνοψίζονται ως εξής:

- Συμμετέχει στη χάραξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ζώνης του ευρώ και την εφαρμόζει στην Ελλάδα.
- Διαχειρίζεται για λογαριασμό της ΕΚΤ - και σύμφωνα με τις οδηγίες της- μέρος των διαθεσίμων της σε συνάλλαγμα και χρυσό.
- Επιβλέπει τα συστήματα και τα μέσα πληρωμών, μεταξύ άλλων το σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ και το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας, της αξιοπιστίας και της αποδοτικότητάς τους. Από τις 19 Μαΐου 2008, συμμετέχει στο Target2, το νέο διευρωπαϊκό σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων και διακανονισμού σε συνεχή χρόνο.
- Προωθεί ρυθμίσεις για τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την αποτελεσματική διαχείριση χρηματοπιστωτικών κρίσεων.
- Συλλέγει στατιστικά στοιχεία από νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (δηλαδή, τις τράπεζες και τα αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων).
- Εκδίδει τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα, μετά από έγκριση της ΕΚΤ, και είναι αρμόδια για την κυκλοφορία και διαχείριση των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ στην Ελλάδα.
- Επιμελείται την προμήθεια των αναγκαίων ποσοτήτων ανά αξία, είτε από το Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών (ΙΕΤΑ), είτε από διασυνοριακές χρηματοποστολές, καθώς και την ασφαλή αποθήκευση, διακίνηση και την επανακυκλοφορία ή την καταστροφή τους, ώστε να διενεργείται ομαλά ο εφοδιασμός της οικονομίας.

Παράλληλα, η Τράπεζα της Ελλάδος εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, εποπτεύει και ελέγχει τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις καθώς και τους διαμεσολαβητές, έχει την ευθύνη για τη διαχείριση και τη λειτουργία του Συστήματος Παρακολούθησης Συναλλαγών επί Τίτλων με Λογιστική Μορφή (Άυλοι Τίτλοι) και της Ηλεκτρονικής Δευτερογενούς Αγοράς Τίτλων (ΗΔΑΤ), διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας στα οποία περιλαμβάνονται εκείνα σε συνάλλαγμα και χρυσό της ΤτΕ και του Ελληνικού Δημοσίου, εξυπηρετεί το Ελληνικό Δημόσιο ως ταμίας και εντολοδόχος του, καταρτίζει και δημοσιεύει στατιστικά στοιχεία που αφορούν την ελληνική οικονομία και διενεργεί εξειδικευμένες στατιστικές έρευνες, δημοσιεύει

εκθέσεις και διεξάγει ερευνητικό έργο στο πλαίσιο της παρακολούθησης και ανάλυσης της οικονομικής συγκυρίας και της νομισματικής πολιτικής³¹.

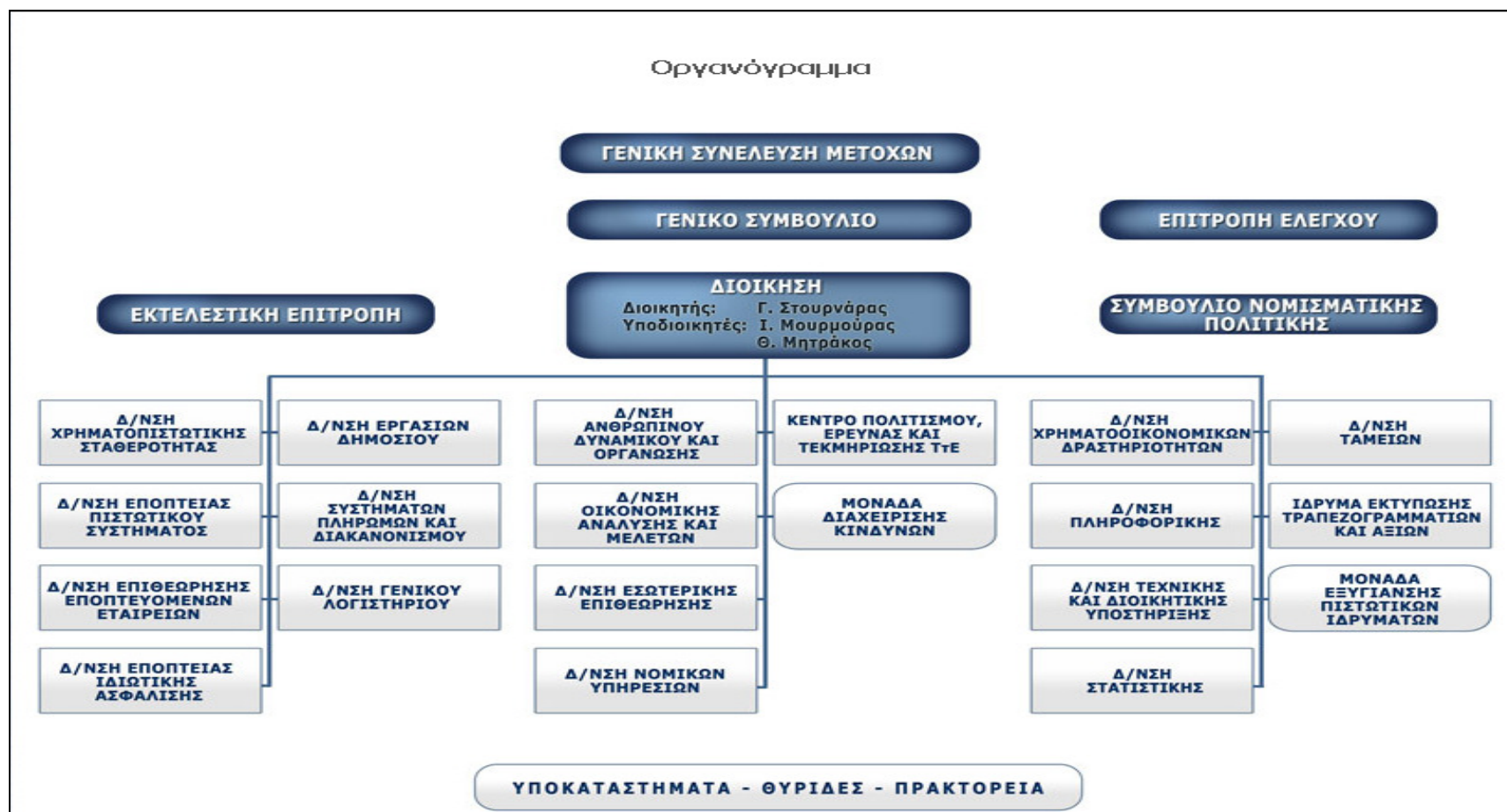

Εικόνα 4: Πανελλαδικός Χάρτης Εγκαταστάσεων της Τράπεζας ³²

³¹ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/default.aspx#rest>

³² http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Greece_branches_map.pdf

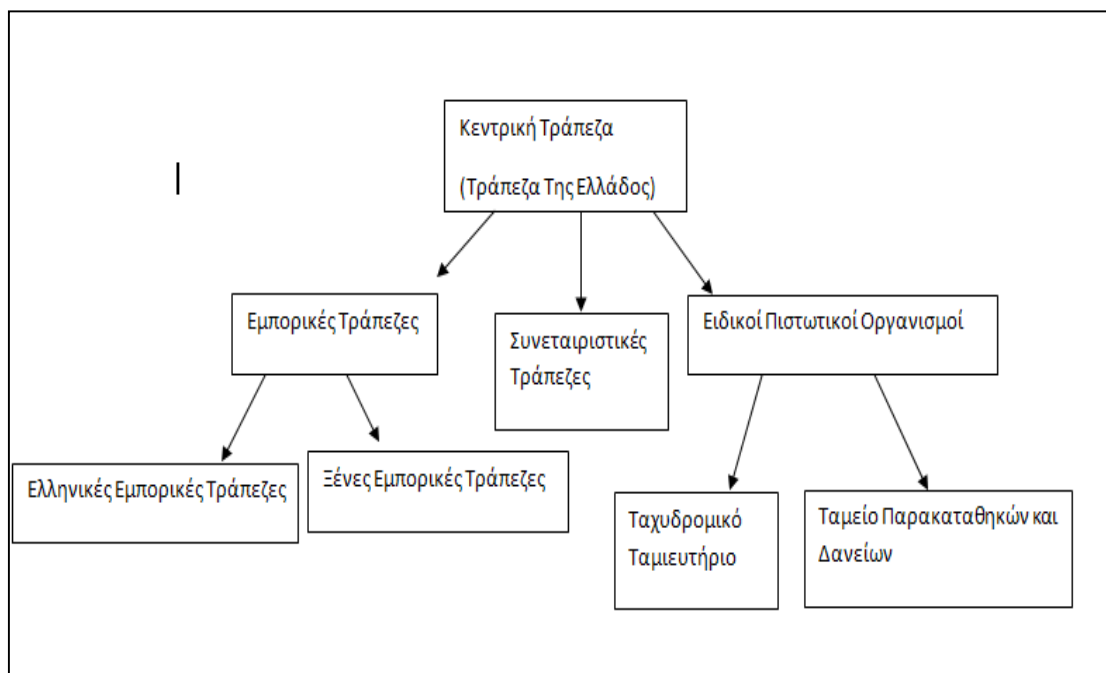

Εικόνα 5: Οργανόγραμμα με την οργανωτική δομή της Τράπεζας, τα όργανα λήψεως αποφάσεων και τις Διευθύνσεις της ³³

³³ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/Organization/organisationalchart.aspx>

Οι βασικές κατηγορίες τραπεζών όπως έχουν διαμορφωθεί στην Ελλάδα με βάση τις νομοθετικά προσδιοριζόμενες δραστηριότητες αυτών, παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα 6: Κατηγορίες Τραπεζών

Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία υπάγονται στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα

Πίνακας 6: Πίνακας Πιστωτικών Ιδρυμάτων Που Λειτουργούν Στην Ελλάδα Βάσει Του Ν. 4261/2014, ΟΔΗΓΙΑ 2013/36/ΕΕ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015)³⁴

Α. Πιστωτικά Ιδρύματα με Έδρα στην Ελλάδα	
Κωδικός Αριθμός	Όνομα Πιστωτικού Ιδρύματος
011	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
014	ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
016	ΑΤΤΙΚΑ BANK, ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
017	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
026	ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε.
034	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
056	ΑEGEAN BAL TIC BANK Α.Τ.Ε.
057	CREDICOM CONSUMER FINANCE ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
069	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.
075	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.
087	ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε.
088	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΕΒΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.
089	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
091	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
092	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε.
094	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΙΣΤΗ ΣΥΝ.Π.Ε.
095	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
099	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.
Β. Υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων με Έδρα σε Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που Λειτουργούν με "κοινοτικό διαβατήριο" (Ν. 4261/2014, Οδηγία 2013/36/ΕΕ)	
039	BNP PARIBAS SECURITIES SERVICES
040	FCA BANK GmbH

³⁴ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>

058	UNION DE CREDITOS INMOBILIARIOS S.A.
059	OPEL BANK GmbH
061	FCE BANK. Plc
064	THE ROYAL BANK OF SCOTLAND PLC
071	HSBC BANK PLC
072	UNICREDIT BANK A.G.
073	ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ *
084	CITIBANK INTERNATIONAL LIMITED
102	VOLKSWAGEN BANK GmbH
105	BMW AUSTRIA BANK GmbH
106	MERCEDES-BENZ BANK POLSKA SA
111	DEUTSCHE BANK AG
113	CREDIT SUISSE (LUXEMBOURG) S.A.
114	FIMBANK PLC.
115	HSH NORDBANK AG
116	PROCREDIT BANK (BULGARIA) EAD
Γ. Υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων με Έδρα σε Χώρα Εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης	
050	BANK SADERAT IRAN
081	BANK OF AMERICA N.A.
107	KEDR OPEN JOINT-STOCK COMPANY COMMERCIAL BANK
109	T.C. ZIRAAT BANKASI A.S.
Δ. Πιστωτικά ιδρύματα που Έχουν Εξαιρεθεί από την Εφαρμογή του Ν. 4261/2014	
097	ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

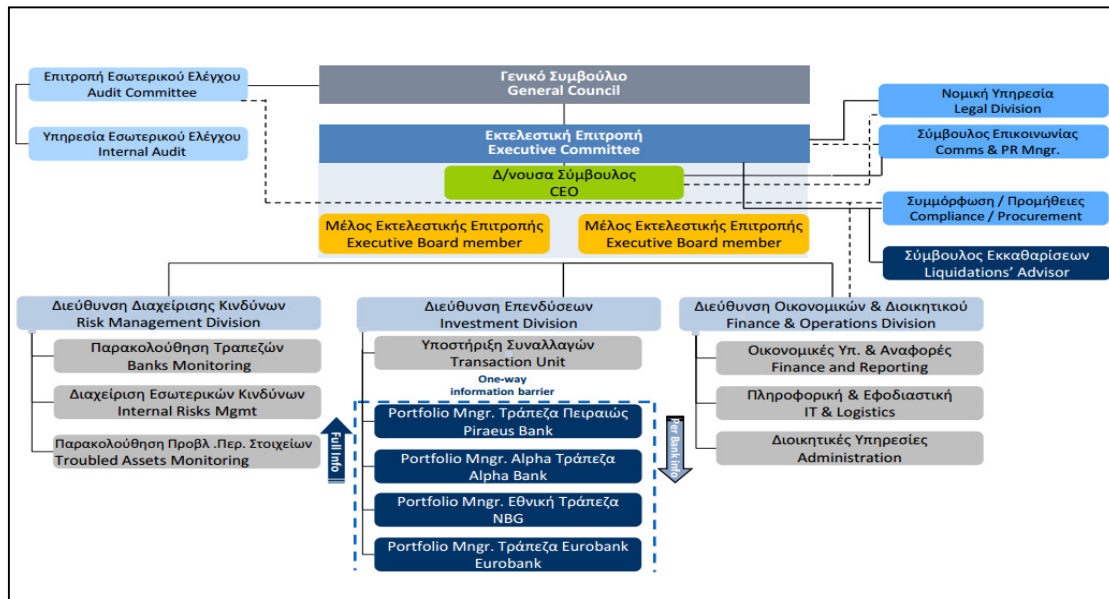
5.3 Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ)

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2010 (Ν. 3864/2010) ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Διαθέτει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, λειτουργεί αμιγώς κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας και διέπεται από τις διατάξεις του ιδρυτικού νόμου όπως αυτός ισχύει. Σκοπός του είναι να υπηρετήσει το δημόσιο συμφέρον μέσα από τη συνεισφορά στη διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Το Ταμείο ενεργεί σε συμμόρφωση με τις δεσμεύσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας που απορρέουν από το νόμο 4046/2012(Α'28) και τις επικαιροποιήσεις αυτού.

Λειτουργώντας σε αυτόν τον άξονα, ρόλος του Ταμείου είναι να:

- i. Παρέχει κεφαλαιακή ενίσχυση στα πιστωτικά ιδρύματα και στα μεταβατικά πιστωτικά ιδρύματα που συστήνονται σύμφωνα με το άρθρο 63Ε του νόμου 3601/2007, με όρους που υπηρετούν τη χρηστή διαχείριση της περιουσίας του Ταμείου.
- ii. Παρακολουθεί και αξιολογεί, για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το Ταμείο, το βαθμό συμμόρφωσης με τα σχέδια αναδιάρθρωσής τους, διασφαλίζοντας παράλληλα την επιχειρησιακή τους αυτονομία.
- iii. Ασκεί τα δικαιώματα του μετόχου που απορρέουν από την συμμετοχή του στα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση, όπως τα δικαιώματα αυτά ορίζονται στον παρόντα νόμο και σε συμφωνίες-πλαίσιο που συνάπτει με τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 6 για τη ρύθμιση των σχέσεών του με αυτά, σε συμμόρφωση με κανόνες που υπηρετούν τη χρηστή διαχείριση της περιουσίας του Ταμείου και με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων και ανταγωνισμού.
- iv. Διαθέτει μέρος ή το σύνολο των χρηματοπιστωτικών μέσων που έχουν εκδοθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία συμμετέχει, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 8.
- v. Ασκεί τα δικαιώματά του στα μεταβατικά πιστωτικά ιδρύματα που συστήνονται σύμφωνα με το άρθρο 63 Ε του ν. 3601/2007, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και του ν. 3601/2007.

Ως πιστωτικά ιδρύματα, στο πλαίσιο του παρόντος νόμου, είναι εκείνα, κατά την έννοια του ν. 3601/2007, που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα κατόπιν άδειας της Τράπεζας της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένων των υποκαταστημάτων αυτών που λειτουργούν στην αλλοδαπή καθώς και των θυγατρικών αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Εικόνα 7: Οργανόγραμμα ΤΧΣ³⁵

Τα Όργανα Διοίκησης του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας είναι η Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο.

Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι τριμελής. Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής επιλέγονται από ειδική επιτροπή που αποτελείται από ισάριθμους εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών και της Τράπεζας της Ελλάδος, ύστερα από δημόσια πρόσκληση ενδιαφέροντος.

Στις αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής περιλαμβάνεται η προπαρασκευή του έργου, η εφαρμογή των αποφάσεων και η εκτέλεση των πράξεων του Ταμείου. Ειδικότερα, η Εκτελεστική Επιτροπή προτείνει και εφαρμόζει τις αποφάσεις του Γενικού Συμβουλίου, προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες για τη διοίκηση του Ταμείου και την εκτέλεση των πράξεών του και ασκεί κάθε άλλη εξουσία και αρμοδιότητα που προβλέπεται στον Νόμο 3864/2010 ή την κείμενη νομοθεσία.

Το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από εννέα (9) μη εκτελεστικά μέλη, επτά (7) εκ των οποίων, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου, επιλέγονται μεταξύ προσώπων με διεθνή εμπειρία σε τραπεζικά θέματα. Τις θέσεις των υπολοίπων μελών του Γενικού Συμβουλίου

³⁵ <http://www.hfsf.gr/el/orgstructure.htm>

συμπληρώνουν ένας εκπρόσωπος του Υπουργείου Οικονομικών και ένα πρόσωπο που ορίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Γενικού Συμβουλίου είναι να αποφασίζει με δική του πρωτοβουλία ή κατόπιν εισήγησης της Εκτελεστικής Επιτροπής για μία σειρά θεμάτων και είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της ορθής λειτουργίας και της εκπλήρωσης του σκοπού του Ταμείου. Ενδεικτικά, το Γενικό Συμβούλιο ενημερώνεται από την Εκτελεστική Επιτροπή για τη δράση της και ελέγχει τη συμμόρφωσή της στις διατάξεις του Νόμου, αποφασίζει για τα θέματα σχετικά με την παροχή κεφαλαιακής ενίσχυσης, την άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου και τη διάθεση της συμμετοχής του Ταμείου, εγκρίνει την πολιτική, τις καταστατικές διατάξεις και τους εσωτερικούς κανόνες που εφαρμόζονται προκειμένου για τη διοίκηση και τις πράξεις του Ταμείου, εγκρίνει το διορισμό των ανώτατων στελεχών και τους όρους απασχόλησης του προσωπικού του Ταμείου, εγκρίνει τον ετήσιο προϋπολογισμό του Ταμείου και τις επίσημες εκθέσεις του.

Η Επιτροπή Ελέγχου, η οποία εποπτεύει την Υπηρεσία Ελέγχου, συγκροτείται με απόφαση του Γενικού Συμβουλίου και αποτελείται από δύο (2) Μη Εκτελεστικά μέλη του Γενικού Συμβουλίου και έναν εξωτερικό ειδικό εγνωσμένου κύρους και εμπειρίας σε θέματα ελεγκτικής λογιστικής.

Καθήκοντά της είναι να επιβλέπει- αξιολογεί την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, να προτείνει στο Γενικό Συμβούλιο το διορισμό των εξωτερικών ελεγκτών παρακολουθώντας την ανεξαρτησία, την αντικειμενικότητα και την απόδοσή τους λαμβάνοντας ενημέρωση σχετικά με τα αποτελέσματα των ελέγχων τους, να επισκοπεί τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, προκειμένου να εξετάσει την πληρότητά τους. Αναφέρεται δε, προς το Γενικό Συμβούλιο με εκθέσεις σχετικά με τις δραστηριότητές της, τα θέματα και τις σχετικές συστάσεις της.³⁶

Σύμφωνα με τις Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις για την περίοδο που έληξε την 31.03.2015 οι οποίες αποτελούν τα πιο πρόσφατα στοιχεία που έχουν επίσημα δημοσιευθεί (τον Ιούνιο 2015), το ποσοστό συμμετοχής του ΤΧΣ στις τέσσερις ελληνικές συστημικές Τράπεζες (δηλαδή εκείνες που έχουν λάβει κεφαλαιακή υποστήριξη από το Ταμείο και έχουν ανακεφαλαιοποιηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΤτΕ) διαμορφώνεται ως εξής³⁷:

---

³⁶ http://www.hfsf.gr/el/about_whatwedo.htm

³⁷ http://www.hfsf.gr/files/HFSF_Interim_January_March_2015_el.pdf

Πίνακας 7: Συμμετοχή του ΤΧΣ στις ελληνικές συστημικές Τράπεζες

	Ποσοστό συμμετοχής ΤΧΣ	
	31.03.2015	31.12.2014
Alpha Τράπεζα ΑΕ	66,2%	66,2%
Eurobank Ergasias ΑΕ	35,4%	35,4%
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ	57,2%	57,2%
Τράπεζα Πειραιώς ΑΕ	66,9%	66,9%

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι κατά τον χρόνο συγγραφής της παρούσας εργασίας εξελίσσεται νέα διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών Τραπεζών, τα παραπάνω ποσοστά αναμένεται σύντομα να υποστούν μεταβολές.

5.4. Η Διαχείριση Κινδύνων σήμερα από τις Ελληνικές Τράπεζες

Ένας από τους στόχους μας είναι να μελετήσουμε τα εργαλεία και τις τεχνικές που χρησιμοποιούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας μας έτσι ώστε να διαχειριστούν τους κινδύνους. Ενδεικτικά περιγράφονται οι στρατηγικές των τεσσάρων ελληνικών συστημικών Τραπεζών ως προς τη διαχείριση των κυριότερων τραπεζικών κινδύνων (πιστωτικός, αγοράς, λειτουργικός).

5.4.1 Μελέτη Περίπτωσης ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.

Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1841 και αποτέλεσε την πρώτη τράπεζα του νεοελληνικού κράτους, με καθοριστική συνεισφορά στην οικονομική ζωή του τόπου σε αυτά τα 170 χρόνια ιστορίας της. Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, η Τράπεζα είχε το εκδοτικό προνόμιο στην Ελλάδα και ήταν υπεύθυνη για την έκδοση του νομίσματος.

Το 1953, η Τράπεζα συγχωνεύτηκε με την «Τράπεζα Αθηνών», που είχε ιδρυθεί το 1893. Μέσα στο 1998, η Τράπεζα προέβη στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», η οποία είχε προέλθει από τη συγχώνευση δύο πρώην θυγατρικών της εταιρειών, της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» και της «Εθνική Στεγαστική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», με σκοπό την αρτιότερη εξυπηρέτηση των πελατών της στον τομέα της στεγαστικής και κτηματικής πίστης. Από τον Οκτώβριο 1999, η μετοχή της Τράπεζας διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Στα τέλη του 2002, η Εθνική Τράπεζα προχώρησε στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της "Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ". Στο πλαίσιο του στρατηγικού της προσανατολισμού στην αγορά της ΝΑ Ευρώπης, η ΕΤΕ εξαγόρασε, εντός του 2006, τη Finansbank στην Τουρκία και τη Vojvodjanska Banka στη Σερβία.³⁸

Σήμερα, ηγείται ενός από τους μεγαλύτερους και ισχυρότερους Ομίλους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα, με δυναμική παρουσία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Προσφέρει ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες επιχειρήσεων και ιδιωτών.

---

³⁸ <https://www.nbg.gr>

Η ΕΤΕ είναι πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί νόμιμα, υπαγόμενη στην ελληνική και κοινοτική τραπεζική νομοθεσία και ειδικότερα στον Ν.2076/92 όπως ισχύει σήμερα, που ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο τη δεύτερη τραπεζική οδηγία 89/646/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αναγνωρίζοντας την ύψιστη σημασία που έχει για κάθε τραπεζικό ίδρυμα η διαχείριση των κινδύνων, συστάθηκε Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1308/20.7.2006) βάσει των διατάξεων της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006.

Κατά τη διάρκεια του 2014, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων συνεδρίασε δώδεκα φορές κατά τις οποίες ενημερώθηκε αναλυτικά σε τακτική βάση και γνωμοδότησε για το επίπεδο ανάληψης κινδύνων από την Τράπεζα, ανασκόπησε την Ετήσια Έκθεση Διαχείρισης Κινδύνων 2013 και ενημέρωσε σχετικά το Δ.Σ. Ενέκρινε, επίσης, την επικαιροποιημένη Πιστωτική Πολιτική Επιχειρηματικής Πελατείας, έλαβε και αξιολόγησε σημαντικές μεθοδολογίες, οι οποίες εμπίπτουν στο αντικείμενό της, όπως το Πλαίσιο Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων του Ομίλου (Risk Appetite Framework), καθώς επίσης γνωμοδότησε επί σημαντικών αποφάσεων που μεταβάλλουν το επιχειρηματικό σχέδιο της Τράπεζας στο πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων. Τον Σεπτέμβριο 2014, με κοινή συνεδρίασή τους, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και η Επιτροπή Ελέγχου καθιέρωσαν την στο εξής από κοινού συνεργασία τους για σημαντικά θέματα, όποτε κρίνεται απαραίτητο.

Σκοπός της Επιτροπής είναι:

1. Να διασφαλίζει ότι η Τράπεζα διαθέτει στρατηγική διαχείρισης και ανάληψης κινδύνων
2. Να μεριμνά για την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων
3. Να διασφαλίζει ότι η διάθεση ανάληψης κινδύνων έχει γνωστοποιηθεί σε όλες τις μονάδες
4. Να διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης πάσης μορφής κινδύνων και διαχείρισης κεφαλαίων που ανταποκρίνεται στους επιχειρηματικούς στόχους της Τράπεζας
5. Να ελέγχει την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (ΓΔΔΚ)
6. Να καθορίζει τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη διαχείριση των κινδύνων ως προς την αναγνώριση, μέτρηση, πρόβλεψη και έλεγχο

7. Να ενημερώνεται σε τακτική βάση και να παρακολουθεί το συνολικό επίπεδο ανάληψης κινδύνων και να καθοδηγεί την ΓΔΔΚ
8. Διασφαλίζει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ενημερώνεται επαρκώς για όλα τα θέματα
9. Να διασφαλίζει ότι η τράπεζα έχει τα κατάλληλα εργαλεία και ικανό προσωπικό για να αξιολογεί την πιθανή μεταβολή στην ποιότητα του ενεργητικού και τους κινδύνους στους οποίους οι μεταβολές μπορεί να υποβάλλουν την χρηματοοικονομική σταθερότητα του πιστωτικού ιδρύματος
10. Να διασφαλίζει κατάλληλους μηχανισμούς εποπτείας και ελέγχου για την παρακολούθηση και την αποτελεσματική διαχείριση «προβληματικών στοιχείων ενεργητικού»
11. Να δίνει έμφαση στην ανάπτυξη κατάλληλων συστημάτων ώστε να εντοπίζει δανειολήπτες που μετά βίας εξυπηρετούν τις υποχρεώσεις τους
12. Και διασφαλίζει ότι η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων αναπτύσσει εργαλεία κατάλληλα για την αποτελεσματική μέτρηση της αποδοτικότητας.³⁹

Ο κεντρικός ρόλος της Διαχείρισης του Κινδύνου που αναλαμβάνει ο όμιλος έχει ανατεθεί στις δύο Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου: τη Διεύθυνση Ελέγχου και Δομής Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο.) και τη Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Και Λειτουργικών Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (Δ.Δ.Χ.Λ.Κ.Τ.&Ο.). Οι μονάδες αυτές αξιολογούν τους Κινδύνους κάθε χαρτοφυλακίου και ασκούν εποπτεία σε όλες τις θυγατρικές εταιρείες στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Οι δύο Μονάδες Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου υποστηρίζουν:

- Το Συμβούλιο Διαχειριστικής Πολιτικής της Τράπεζας (ALCO)
- Τη Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου
- Τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου Επιθεώρησης της Τράπεζας και του Ομίλου.

Επιπλέον οι Μονάδες συνεργάζονται με τις Μονάδες Πίστης (Credit Units) που εποπτεύουν τις Πιστοδοτικές Μονάδες των Πιστωτικών ιδρυμάτων του Ομίλου και συμμετέχουν στα εγκριτικά τους όργανα τόσο σε τοπικό όσο και σε επίπεδο Ομίλου.

---

³⁹ https://www.nbg.gr/greek/the-group/corporate-governance/committees/Documents/%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A4%CE%A1%CE%9F%CE%A0%CE%97_%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%93%CE%A7%CE%9F%CE%A5_GR.pdf

5.4.1.1 Κίνδυνος Αγοράς

Για τη Διαχείριση Κινδύνου Αγοράς η Τράπεζα υπολογίζει από το 2009 σε καθημερινή βάση μέσα από το σύστημα RiskWatch τη Μέγιστη Δυνητική Ζημία (ΜΔΖ) του Εμπορικού και του Διαθέσιμου προς Πώληση Χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, συμπεριλαμβάνοντας στους υπολογισμούς το Εμπορικό και το Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο της ΕΤΕ και το αντίστοιχο χαρτοφυλάκιο της FINANSBANK. Η Τράπεζα εφαρμόζει τη μέθοδο της Διακύμανσης /Συνδιακύμανσης με χρονικό ορίζοντα μια ημέρα.

Οι κυριότερες κατηγορίες του Κινδύνου Αγοράς είναι ο επιτοκιακός, ο μετοχικός και ο συναλλαγματικός, με σημαντικότερο όλων τον επιτοκιακό. Απορρέει κυρίως από τα χρεόγραφα που κατέχει η Τράπεζα στο Εμπορικό και Διαθέσιμο προς Πώληση χαρτοφυλάκιο της. Το επίπεδο της ΜΔΖ εξαρτάται κυρίως από το επίπεδο και τη μεταβλητότητα των υποκείμενων επιτοκίων της καθώς και από τις θέσεις του χαρτοφυλακίου. Όσον αφορά τον μετοχικό κίνδυνο, η ΕΤΕ παρουσιάζει μέτρια έκθεση από τις θέσεις που διατηρεί στο χαρτοφυλάκιο μετοχών και μετοχικών παραγώγων, καθώς τηρεί ένα περιορισμένο χαρτοφυλάκιο μετοχών η πλειονότητα των οποίων διαπραγματεύονται στο ΧΑ και διατηρεί θέσεις σε μετοχές και μετοχικά παράγωγα που διαπραγματεύονται στο ΧΑ καθώς και σε διεθνή Χρηματιστήρια. Τέλος, ο συναλλαγματικός κίνδυνος για την ΕΤΕ και την FINANSBANK απορρέει από την ανοικτή συναλλαγματική θέση τους, η οποία προκύπτει κυρίως από τις τρέχουσες (spot) και προθεσμιακές (forward) συναλλαγές σε ξένο νόμισμα που διενεργεί η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων και Χρηματαγοράς. [*Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ, 2014*]

5.4.1.2 Πιστωτικός Κίνδυνος

Καθώς η Διεύθυνση Κινδύνων είναι υπεύθυνη για τον Πιστωτικό Κίνδυνο, όλες οι μονάδες διαχείρισης και ελέγχου αναφέρονται στη Διεύθυνση Ελέγχου και Δομής Κινδύνων της Τράπεζας & του Ομίλου (Δ.Ε.Δο.Κ.Τ&Ο.) με σκοπό την αξιολόγηση, ανάλυση, παρακολούθηση, μείωση και διαχείριση του πιστωτικού Κινδύνου. Η Δ.Ε.Δο.Κ.Τ&Ο θέτει ακόμα τις προδιαγραφές για την ανάπτυξη όλων των υποδειγμάτων που εφαρμόζονται για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση του Πιστωτικού Κινδύνου, ενώ έχει την ευθύνη για:

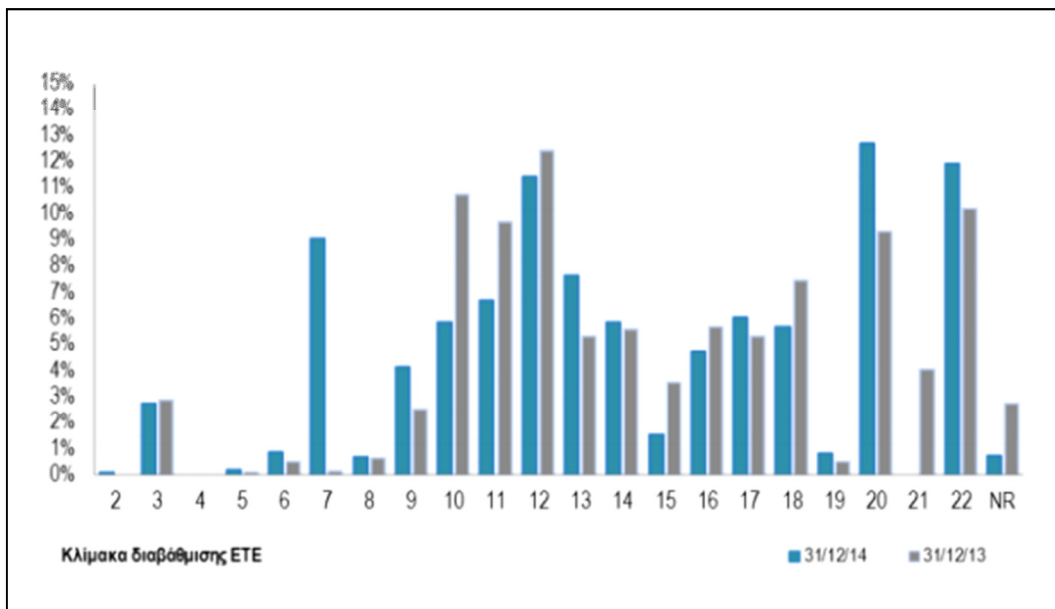
- Την εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα πιστωτικού κινδύνου με κύρια έμφαση στα συστήματα διαβάθμισης

- Τον σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα διαχείρισης κινδύνων
- Την αξιολόγηση της επάρκειας των μεθόδων και συστημάτων ανάλυσης, μέτρησης και παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει η Τράπεζα και τα πιστωτικά ιδρύματα του Ομίλου καθώς και την περιοδική επικύρωσή τους
- Τον υπολογισμό του εποπτικού και εσωτερικού Κεφαλαίου που απαιτείται για την κάλυψη όλων των κινδύνων

A. Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο –ΕΤΕ

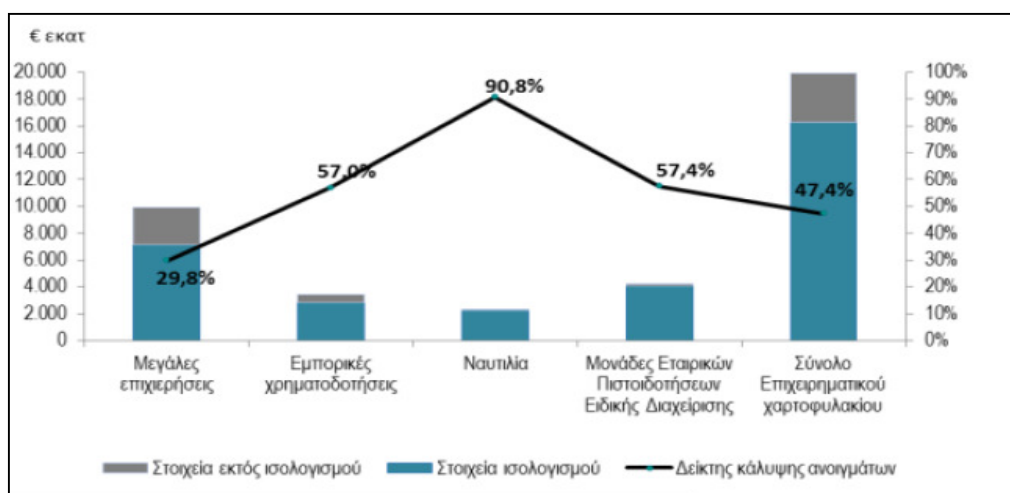
Από το 2008, η Τράπεζα εφαρμόζει πέντε υποδείγματα αξιολόγησης επιχειρηματικών πιστοδοτήσεων μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας Risk Analyst TM (RA) σε συνδυασμό, όταν κρίνεται απαραίτητο, με τις αξιολογήσεις των Mood's Investors Service και S&P's.

Σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, το 2014 τα ανοίγματα σε αθέτηση (βαθμίδα 20, 21, 22) αυξήθηκαν ως αποτέλεσμα της περαιτέρω επιδείνωσης των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα και η μεσοσταθμική Πιθανότητα Αθέτησης (ανά μη εξυπηρετούμενο άνοιγμα) όλων των ενήμερων επιχειρηματικών πιστούχων στις 31.12.2014 εκτιμάται στο 6,6%.

Εικόνα 8: Διάγραμμα Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου- Κατανομής Διαβαθμίσεων Ανοιγμάτων [Πηγή: Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ, 2014]

Στα πλαίσια περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου, σημαντική είναι αφενός η διασπορά του κινδύνου σε πολλούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας ώστε να μην υπάρχει συγκέντρωση σε έναν από αυτούς και αφετέρου η λήψη εξασφαλίσεων σε εξασφάλιση των πιστώσεων. Ως εξασφαλίσεις εκλαμβάνονται οι διάφοροι τύποι ενεχύρασης (καταθέσεων, μετρητών, αξιογράφων, εταιρικών και άλλων απαιτήσεων), τα ενυπόθηκα βάρη (επί κατοικιών και εμπορικών ακινήτων και πλοίων) και οι εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου, λοιπών κυβερνήσεων, ΟΤΑ, νομικών προσώπων δημοσίου τομέα και τραπεζών. Οι εγγυήσεις που παρέχονται από ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού τομέα δεν περιλαμβάνονται. Όπως προκύπτει και από το παρακάτω διάγραμμα (Εικόνα 10) κατανομής των εξασφαλίσεων ανά Εγκριτική Μονάδα, οι πιστοδοτήσεις προς τη ναυτιλία είναι οι ισχυρότερα καλυμμένες (άνω του 90%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου διαμορφώθηκε περίπου στο 50%.

Εικόνα 9: Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο- Κίνδυνοι Καλυμμένοι Από Ισχυρές Εξασφαλίσεις [Πηγή: Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ, 2014]

Β. Χαρτοφυλάκιο Λιανικής-ΕΤΕ

Το 2014 οι συνθήκες που επικράτησαν στην Ελλάδα ήταν δυσμενείς και ο αριθμός των νέων δανείων που εγκρίθηκαν ήταν σχετικά χαμηλός. Ως εκ τούτου, η έμφαση στη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου λιανικής στο στάδιο της έγκρισης παρέμεινε εστιασμένη στη διαδικασία πιστωτικής αξιολόγησης. Κάθε αίτηση δανείου αξιολογείται

με τη χρήση «σκορόκαρτας» και όλες οι προδιαγραφές αξιολόγησης ακολουθούν διεθνώς αναγνωρισμένες μεθοδολογίες και παρακολουθούνται συστηματικά. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου υποβάλλει στη διοίκηση προς έλεγχο σε μηνιαία βάση αναφορές σχετικά με την ποιότητα όλων των χαρτοφυλακίων λιανικής και προτείνονται διορθωτικά μέτρα, όπου κρίνεται απαραίτητο, σε συμφωνία με τη Διεύθυνση Πίστης Λιανικής Τραπεζικής.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα στεγαστικά δάνεια εκπροσωπούν το μεγαλύτερο χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας, πρέπει να παρακολουθούνται στενά με τη χρήση των πλέον προηγμένων μεθόδων. Από τις αρχές του 2008 η τράπεζα εφαρμόζει με την μέθοδο AdvancedRB (A-IRB Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου για τα ανοίγματα από πελάτες λιανικής που εξασφαλίζονται με ακίνητη περιουσία («στεγαστικά δάνεια»).

Το χαρτοφυλάκιο της καταναλωτικής πίστης περιλαμβάνει τις Πιστωτικές Κάρτες, Καταναλωτικά Δάνεια Τακτής Λήξης, Ανακυκλούμενα Δάνεια και Καταναλωτικά Δάνεια Αυτοκινήτου. Το 2014 το συνολικό υπόλοιπο μειώθηκε κατά 4,3% σε σύγκριση με το 2013. Ένα μεγάλο μερίδιο του χαρτοφυλακίου αυτού αποτελείται από ρυθμισμένα δάνεια (42%) που προσφέρονται σε υφιστάμενους πελάτες με στόχο τη διευκόλυνση εξυπηρέτησης των οφειλών τους, ενώ επιδιώκεται η λήψη περαιτέρω εξασφαλίσεων προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητά του. [Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ,2014]

5.4.1.3 Λειτουργικός Κίνδυνος

Το Πλαίσιο Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου (ΠΔΛΚ) θεσπίστηκε από τον Όμιλο της ΕΤΕ στις αρχές του 2007 για τον έγκαιρο εντοπισμό και διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου. Το μοντέλο διακυβέρνησης της διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου του Ομίλου βασίζεται σε «τρεις γραμμές άμυνας»: τις Μονάδες της Τράπεζας, τη Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών & Λειτουργικών Κινδύνων (Δ.Δ.Χ.Λ.Κ.Τ.&Ο.) και τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου και Επιθεώρησης.

Η Δ.Δ.Χ.Λ.Κ.Τ.&Ο. με τη συνδρομή εξειδικευμένων Υπηρεσιών της Τράπεζας (Δ/ση Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Νομικών Υπηρεσιών, Πληροφορικής, Ασφαλείας, Προσωπικού) φέρει την κύρια ευθύνη για την ανάπτυξη των διαδικασιών, μεθοδολογιών, εργαλείων και οδηγιών για τη διαχείριση του Κινδύνου. Όλα αυτά παρέχονται στο σύνολο

των Μονάδων οι οποίες είναι άμεσα υπεύθυνες να τα τηρούν και να ελαχιστοποιούν τον λειτουργικό κίνδυνο που απορρέει από τις εργασίες τους. Η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου- Επιθεώρησης, τέλος, είναι αρμόδια για τον ανεξάρτητο έλεγχο του Πλαισίου Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα, καταλληλότητα και συνεπής εφαρμογή του. [*Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ, 2014*]

5.4.1.4 Κίνδυνος Χώρας

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο τρέχων ή μελλοντικός κίνδυνος επί των κερδών και του κεφαλαίου που προκαλείται από γεγονότα που συμβαίνουν σε μια συγκεκριμένη χώρα. Οι κύριες κατηγορίες κινδύνου χώρας είναι η στάση πληρωμών, η αδυναμία μετατροπής του εγχώριου νομίσματος σε διεθνή βασικά νομίσματα αποθεμάτων και εξαγωγής αυτών.

Τα στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού τα οποία ενδεχομένως υπόκεινται σε κίνδυνο χώρας είναι οι συμμετοχές στο μετοχικό κεφάλαιο θυγατρικών του Ομίλου που δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες, οι διατραπεζικές τοποθετήσεις -εξασφαλισμένες και μη- και ο κίνδυνος που απορρέει από εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές με χρηματοοικονομικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό, η χορήγηση δανείων προς επιχειρήσεις, οι χρηματοδοτούμενες και μη χρηματοδοτούμενες εμπορικές συναλλαγές και οι συμμετοχές σε κρατικό χρέος.

Γι' αυτόν τον λόγο, κρίνεται σκόπιμη η καθημερινή παρακολούθηση που απορρέει από τις εργασίες της Τράπεζας και κυρίως στην Τουρκία, στη ΝΑ Ευρώπη, στην Αίγυπτο, στη Μάλτα και στη Νότιο Αφρική. Στις 31.12.2014 το άνοιγμα του κινδύνου της Τράπεζας σε αυτές τις χώρες ανήλθε στο 7,2% του συνολικού ενεργητικού του Ομίλου. [*Ετήσια Έκθεση ΕΤΕ, 2014*]

5.4.2 Μελέτη Περίπτωσης ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916. Για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική Τράπεζα, ενώ το διάστημα 1975-1991 πέρασε υπό κρατικό έλεγχο ως θυγατρική του Ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας. Από τον Δεκέμβριο του 1991 που ιδιωτικοποιήθηκε έχει παρουσιάσει μεγάλη ανάπτυξη εργασιών, μεγεθών και δραστηριοτήτων, ενώ σήμερα κατέχει ηγετική θέση στην ελληνική αγορά με μερίδιο αγοράς 29% στα δάνεια και 28% στις καταθέσεις. Μετά την απορρόφηση του υγιούς τμήματος της Αγροτικής Τράπεζας, της Societe Generale, της Τράπεζας Κύπρου, της Ελληνικής Τράπεζας, της πρώην CPB

Bank και της MILLENIUM Bank που πραγματοποιήθηκαν τα έτη 2012-2013, η Τράπεζα Πειραιώς ηγείται ενός Ομίλου επιχειρήσεων, που καλύπτει το σύνολο των εργασιών και δραστηριοτήτων του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα (universalbank) με τεχνογνωσία στον χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στον αγροτικό τομέα, στην καταναλωτική-στεγαστική πίστη, στο greenbanking, στην παροχή υπηρεσιών κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής, καθώς και στην αγορά της χρηματοδοτικής μίσθωσης. Το σύνολο αυτών των υπηρεσιών προσφέρονται τόσο μέσα από το εκτεταμένο δίκτυο των περίπου 790 καταστημάτων και 1.800 ATM του Ομίλου στην Ελλάδα, όσο και από το ηλεκτρονικό δίκτυο τραπεζικής της winbank.

Η Τράπεζα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων, προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα και η συνέχεια των εργασιών της. Στο πλαίσιο αυτό, τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας μεριμνούν για την καταγραφή και τακτική επαναξιολόγηση της Επιχειρησιακής Στρατηγικής της αναφορικά με την ανάληψη, παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων και τη διάκριση των συναλλαγών και πελατών κατά επίπεδο κινδύνου, τον καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε είδους κινδύνου και την περαιτέρω εξειδίκευση καθενός εκ των ως άνω ορίων, καθώς και τη θέσπιση ορίων παύσης ζημιογόνων δραστηριοτήτων ή άλλων διορθωτικών ενεργειών.

Μέλημά της, επίσης, αποτελεί η θέσπιση αξιόπιστων, αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων πολιτικών και διαδικασιών για την αξιολόγηση και διατήρηση σε διαρκή βάση του ύψους, της σύνθεσης και της κατανομής των ιδίων κεφαλαίων, τα οποία κρίνονται εκάστοτε από τη Διοίκηση της Τράπεζας κατάλληλα για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου της διαχείρισης των κινδύνων που αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα. Οι ως άνω πολιτικές και διαδικασίες υπόκεινται σε τακτική εσωτερική επανεξέταση και αξιολόγηση από τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, με στόχο να διασφαλίζεται ότι αυτές παραμένουν πλήρεις, επαρκείς και ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των εκάστοτε δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Μερικοί από τους στόχους της τράπεζας σχετικά με την διαχείριση του κινδύνου είναι η ενδυνάμωση της κεφαλαιακής βάσης, η βελτίωση της ρευστότητας και η μείωση της εξάρτησης από το Ευρωσύστημα, η εκπλήρωση των στόχων του σχεδίου αναδιάρθρωσης και των συναφών δεσμεύσεων στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού/ στο Ταμείο

Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας/ στο Υπουργείο Οικονομικών/ στην Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και η προσδοκία να επιστρέψει ο Όμιλος σε ιδιωτική ιδιοκτησία.⁴⁰

Ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς διαθέτει κατάλληλους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων, που εναρμονίζουν το επιχειρηματικό του μοντέλο σε συνάρτηση με τη διάθεση ανάληψης κινδύνων, όπως αυτά έχουν καθοριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, εντός ενός δυσμενούς και ευμετάβλητου οικονομικού περιβάλλοντος. Εξωγενείς παράγοντες, όπως η παρατεταμένη δημοσιονομική κρίση στην Ελλάδα, συντέλεσαν στην αύξηση των κινδύνων, ειδικότερα του πιστωτικού και του κινδύνου ρευστότητας, αλλοιώνοντας το προφίλ κινδύνου του Ομίλου. Για αυτό το λόγο η Διοίκηση, έχει υιοθετήσει μια συντηρητική προσέγγιση στην ανάληψη νέων κινδύνων (όπως αυστηρότερα κριτήρια επιλογής πελατών και ικανότητας αποπληρωμής), ενώ υλοποιεί διαρθρωτικά μέτρα βελτίωσης της πολιτικής και μεθόδων (όπως οργανωτικές αλλαγές, ανάπτυξη σύγχρονων συστημάτων και διαδικασιών) για την αντιμετώπιση/μείωση των κινδύνων που έχει ήδη αναλάβει. Το επιχειρηματικό μοντέλο του Ομίλου εστιάζει στις δανειοδοτήσεις επιχειρήσεων και ιδιωτών, κυρίως στην ελληνική αγορά και δε στοχεύει σε επενδυτικές δραστηριότητες υψηλού κινδύνου, όπως σύνθετα προϊόντα και πολύπλοκες συναλλαγές.

Το προφίλ κινδύνου του Ομίλου για το 2014 εναρμονίστηκε με τα επίπεδα ανοχής που είχαν οριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο. Τα επίπεδα ανοχής αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Πλαισίου Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (Risk Appetite Framework), το οποίο καθορίζεται από ένα πλέγμα δεικτών και ορίων, που παρακολουθούνται σε συνεχή βάση και αναφέρονται τακτικά στη Διοίκηση.

5.4.2.1 Δομή και Οργάνωση Διαχείρισης Κινδύνων

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Risk Management Committee) ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και αποτελείται από μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. με κατάλληλες γνώσεις, δεξιότητες και εξειδίκευση, για να κατανοούν και να παρακολουθούν τη στρατηγική ανάληψης κινδύνων του ιδρύματος. Έχει την ευθύνη άσκησης των καθηκόντων που καθορίζονται στον κανονισμό λειτουργίας, ώστε να υποστηρίζει το έργο του Δ.Σ. σε σχέση με την ύπαρξη της κατάλληλης στρατηγικής για την ανάληψη των κινδύνων και τον καθορισμό αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνων, την εποπτεία της εφαρμογής τους, την καθιέρωση αρχών και κανόνων που θα διέπουν τη

---

⁴⁰ <http://www.piraeusbankgroup.com/el/group-profile/important-dates/1916-1991>

διαχείριση κινδύνων όσον αφορά στην αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους, την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων με ενσωμάτωση κατάλληλων πολιτικών διαχείρισης κινδύνων στη λήψη των επιχειρηματικών αποφάσεων και τη συμμόρφωση της Τράπεζας και του Ομίλου μέσω αυστηρών και αξιόπιστων διαδικασιών στα προβλεπόμενα του θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων.

Η Διαχείριση Κινδύνων Ομίλου είναι διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα σε σχέση με τις μονάδες της Τράπεζας, οι οποίες έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες ή αρμοδιότητες για την πραγματοποίηση και λογιστικοποίηση συναλλαγών και επιτελεί τις αρμοδιότητες της διαχείρισης κινδύνων και ελέγχου πιστωτικού κινδύνου κατά τις διατάξεις των ΠΔΤΕ 2577/2006 και του ρυθμιστικού πλαισίου CRD IV. Εποπτεύεται από τον CRO του Ομίλου, ο οποίος αναφέρεται για τα θέματα των αρμοδιοτήτων του στην Διοίκηση και στην ΕΔΚ ή/και μέσω αυτής στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας. Ο επικεφαλής ορίζεται από το ΔΣ, κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και η τοποθέτηση του, καθώς και η τυχόν αντικατάσταση του, κατόπιν έγκρισης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, γνωστοποιούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Η Διαχείριση Κινδύνων, υπόκειται στον έλεγχο του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου, ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Ανάλογα με το είδος του κινδύνου που μελετάται, η Διαχείριση Κινδύνων Ομίλου διακρίνεται σε Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου, Διαχείριση Λειτουργικού Κινδύνου & Κινδύνου Αγοράς, Κεφαλαιακή Διαχείριση, Corporate Credit Control, Group Risk Coordination. [Πειραιώς, 2014]

5.4.2.2 Πιστωτικός Κίνδυνος

Για τον Όμιλο πιστωτικός είναι ο κίνδυνος πραγματοποίησης χρηματοοικονομικής ζημίας κατά κύριο λόγο από την έκθεση στις πιστοδοτήσεις Επιχειρηματικής και Ιδιωτικής Πίστης, στις επενδυτικές δραστηριότητες, στις συναλλαγές καθώς και στον διακανονισμό των συναλλαγών.

Στον τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου λειτουργεί ξεχωριστή Διεύθυνση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου με αντικείμενο τη διαρκή παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου των ανοιγμάτων του Ομίλου έναντι επιχειρήσεων, ιδιωτών, πιστωτικών ιδρυμάτων, κεντρικών κυβερνήσεων και χωρών.

Πρωταρχικής σημασίας είναι η αξιόπιστη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Γι' αυτόν τον λόγο, αφενός αξιολογείται συστηματικά η πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη με χρήση υποδειγμάτων πιστοληπτικών διαβαθμίσεων (ratings) και εκτιμάται το ενδεχόμενο αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων και αφετέρου -με βάση τις υφιστάμενες εξασφαλίσεις- εκτιμάται το πιθανό ποσοστό ανάκτησης το οποίο ενδέχεται να εισπράξει ο Όμιλος σε περίπτωση αθέτησης.

Εφαρμόζοντας σύστημα πιστοδοτικών ορίων, ο Όμιλος της Πειραιώς διαχειρίζεται, ελέγχει και περιορίζει το ύψος και τη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου. Τα πιστοδοτικά όρια προσδιορίζουν τη μέγιστη αποδεκτή ανάληψη κινδύνου ανά αντισυμβαλλόμενο, ανά ομάδα αντισυμβαλλομένων, ανά βαθμίδα πιστοληπτικής αξιολόγησης, ανά προϊόν, ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και ανά χώρα.

Για να περιορίσει τον πιστωτικό κίνδυνο και να διασφαλίσει την έγκαιρη αποπληρωμή των απαιτήσεων, ο Όμιλος λαμβάνει εξασφαλίσεις, οι οποίες αποτιμώνται αρχικά κατά τη στιγμή της έγκρισης της πιστοδότησης με βάση την τρέχουσα αξία τους, και επανεκτιμώνται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Ειδικά για τα ομόλογα η αποτίμηση των γίνεται στο τέλος κάθε ημέρας και όλα τα στοιχεία των τίτλων μεταφέρονται στο σύστημα εξασφαλίσεων.

Ο Πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (Counterparty Credit Risk - CCR) είναι ο κίνδυνος να αθετήσει ο αντισυμβαλλόμενος σε μια συναλλαγή τις υποχρεώσεις του πριν από τον οριστικό διακανονισμό των χρηματοροών της συναλλαγής. Υποχρέωση του Ομίλου είναι να διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη του CCR, ο οποίος απορρέει από εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές σε παράγωγα μέσα (OTC derivative transactions), πιστωτικά παράγωγα (Credit derivatives), συμφωνίες επαναγοράς και επαναπώλησης (REPO- Reverse REPO) και συναλλαγές με μακρά προθεσμία διακανονισμού (Long Settlement Transactions). Ο υπολογισμός της αξίας ανοίγματος σε πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, γίνεται με τη μέθοδο αποτίμησης και με βάση τρέχουσες τιμές αγοράς (Mark to Market Method). [*Πειραιώς, 2014*]

5.4.2.3 Κίνδυνος Αγοράς

Έχει θεσπιστεί πλαίσιο ορίων ανάληψης κινδύνων αγοράς, το οποίο καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων σε επίπεδο Ομίλου. Η επάρκεια του πλαισίου και το ύψος

των ορίων επανεξετάζεται σε ετήσια βάση. Η τήρηση του πλαισίου ορίων παρακολουθείται από τη Διεύθυνση Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου και Κινδύνου Αγοράς Ομίλου, καθώς επίσης από τις αρμόδιες μονάδες διαχείρισης κινδύνων των θυγατρικών. Ο Όμιλος έχει υιοθετήσει και εφαρμόζει τεχνικές για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς.

Λόγω της επέκτασης των δραστηριοτήτων του ομίλου σε διεθνές επίπεδο, ο Όμιλος εξελίσσει διαρκώς τις υποδομές του και παρακολουθεί στενά την εξέλιξη των κινδύνων αγοράς στο επίπεδο των θυγατρικών, αλλά και σε ενοποιημένη βάση. Για τη διαχείριση του κινδύνου αγοράς εφαρμόζεται από τις αρχές του 2003 στις μονάδες του Ομίλου ενιαία πολιτική διαχείρισης κινδύνου, βάσει της οποίας σε κάθε μονάδα του Ομίλου έχουν καθορισθεί αντίστοιχα όρια ανάληψης κινδύνου αγοράς που παρακολουθούνται σε ημερήσια βάση. [Πειραιώς, 2014]

Η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας αφορά στην ικανότητα της Τράπεζας Πειραιώς να διατηρεί επαρκή ρευστότητα για να εκπληρώνει τις συναλλαγματικές της υποχρεώσεις. Για τη διαχείρισή του παρακολουθούνται συστηματικά οι μελλοντικές απαιτήσεις σε ρευστότητα και οι αντίστοιχες ανάγκες δανεισμού ανάλογα με την προβλεπόμενη λήξη των ανοικτών συναλλαγών. Η παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας επικεντρώνεται στην ισοσκέλιση των ταμειακών εισροών και εκροών σε χρονικές περιόδους, ώστε κάτω από φυσιολογικές συνθήκες ο Όμιλος να έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στις ταμειακές του υποχρεώσεις. Ο Όμιλος λόγω των πολιτικών εξελίξεων τον Δεκέμβριο του 2014 εστίασε στην παρακολούθηση και στον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας στην ημερήσια και ενδοημερήσια εξέλιξη καταθέσεων, στην εξέλιξη πρόωρων λήξεων προθεσμιακών καταθέσεων, στο κόστος και τη συγκέντρωση χρηματοδότησης καθώς και την ανάλυση διαθέσιμων ενέχυρων. [Πειραιώς, 2014]

5.4.2.4 Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος πηγάζει από την καθημερινή λειτουργία και από την υλοποίηση των επιχειρηματικών και στρατηγικών στόχων της Τράπεζας. Η Διοίκηση επιθυμεί τη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου με την εφαρμογή και τη διαρκή εξέλιξη ενός ολοκληρωμένου, ενιαίου και επαρκούς πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θα είναι εναρμονισμένο με τις βέλτιστες πρακτικές και τις εποπτικές απαιτήσεις, με στόχο τη μείωσή του. Οι βασικές αρχές που διέπουν τη διαχείριση λειτουργικού κινδύνου είναι οι εξής:

- Η ανάληψη και ευθύνη αντιμετώπισης του εν λόγω κινδύνου ορίζονται σε επίπεδο μονάδας, κατά το δυνατόν πλησιέστερα στην πηγή προέλευσής του.
- Ο Όμιλος διαθέτει τεκμηριωμένο και επαρκές Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, το οποίο αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του Ομίλου, συντελώντας στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του.
- Στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου εντάσσεται το Σχέδιο Επιχειρησιακής Συνέχειας, επιδιώκοντας την ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών που ενδέχεται να προκληθούν από έκτακτες καταστάσεις κρίσης στη δραστηριότητα του Ομίλου.

Επιδιώκοντας τη βέλτιστη διαχείριση του κινδύνου ο όμιλος υιοθετεί κατάλληλες μεθόδους ελέγχου και μείωσης οι οποίες είναι :

1. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ)
2. Έργα Βελτίωσης στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (Σχέδια Δράσης)
3. Αξιολόγηση Προϊόντων/Διαδικασιών και Δραστηριοτήτων
4. Ασφαλιστική Κάλυψη
5. Εκπαίδευση Ανθρώπινου Δυναμικού
6. Σχέδιο Επιχειρησιακής Συνέχειας Ομίλου⁴¹ [*Πειραιώς, 2014*]

5.4.3 Μελέτη Περίπτωσης ALPHA BANK

Οι βάσεις της Alpha Bank τέθηκαν το 1879 στην Καλαμάτα όταν η εμπορική επιχείρηση του Ιωάννη Φ. Κωστόπουλου απέκτησε τραπεζική δραστηριότητα. Το 1918 το τραπεζικό τμήμα του οίκου "Ι. Φ. Κωστοπούλου" έλαβε την ονομασία "Τράπεζα Καλαμών", το 1924 η έδρα της μεταφέρθηκε στην Αθήνα και μετονομάστηκε σε "Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως", το 1947 σε "Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως", το 1972 σε "Τράπεζα Πίστεως" και τέλος τον Μάρτιο του 1994 σε Alpha Τράπεζα Πίστεως.

Η Τράπεζα γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες. Πέρα από την προσφορά απλών τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων, εξελίχθηκε σε έναν ολοκληρωμένο Όμιλο παροχής οικονομικών υπηρεσιών. Το 1999 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τραπεζής, ενώ στις 11 Απριλίου 2000 εγκρίθηκε η συγχώνευση της Ιονικής Τραπεζής με απορρόφηση από την Alpha Τράπεζα Πίστεως. Η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση

⁴¹ <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/risk-management>

ονομάζεται Alpha Bank. Την 1η Φεβρουαρίου 2013, το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής Τράπεζας μεταβιβάστηκε από την Crédit Agricole στην Alpha Bank, ενώ στις 30 Σεπτεμβρίου 2014 ολοκληρώθηκε και η εξαγορά των εργασιών Λιανικής Τραπεζικής της Citibank στην Ελλάδα. Η Alpha Bank, διαθέτει Δίκτυο άνω των 1.000 σημείων εξυπηρέτησως στην Ελλάδα και οι δραστηριότητές της καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των οικονομικών υπηρεσιών.⁴²

Για τη χάραξη της πολιτικής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας, έχει συσταθεί Επιτροπή Διαχείρισεως Κινδύνων η σύνθεση της οποίας ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και περιλαμβάνει μέλη με γνώσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα και εμπειρία στον τραπεζικό χώρο, ειδικότερα στην ανάληψη και διαχείριση κινδύνων και στη διαχείριση των ιδίων κεφαλαίων. Η Επιτροπή Διαχείρισεως Κινδύνων εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο τη στρατηγική αναλήψεως κινδύνων και διαχείρισεως κεφαλαίων και καθορίζει τις αρχές που διέπουν τη διαχείριση κινδύνων ως προς την αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους. Μεριμνά για την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισεως κινδύνων και αξιολογεί τις υποβαλλόμενες αναφορές από τον Chief Risk Officer. Προβλέπει τη διενέργεια τουλάχιστον ετησίων προσομοιώσεων καταστάσεων κρίσεως (stress tests), ενώ ενημερώνεται για τις εκθέσεις των Εξωτερικών Ορκωτών Ελεγκτών που αφορούν τη διαχείριση κινδύνων.⁴³

5.4.3.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Στον όμιλο της Alpha Bank έχει υιοθετηθεί ένα συγκεκριμένο πλαίσιο μεθοδολογιών και συστημάτων για τη μέτρηση του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας III, τα οποία συνεχώς εξελίσσονται για να παρέχεται πιο έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη των επιχειρηματικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων και να προλαμβάνονται τυχόν αρνητικές συνέπειες στα αποτελέσματα του ομίλου.

Η Επιτροπή Πιστωτικού Κινδύνου αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής και των διαδικασιών διαχείρισεως πιστωτικού κινδύνου της Τραπέζης και του Ομίλου ως προς την ανάληψη, παρακολούθηση και διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου ανά Τομέα Εργασιών/γεωγραφική περιοχή/ προϊόν/

---

⁴² <http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=8926>

⁴³ <http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=3295>

δραστηριότητα/ κλάδο και τη λήψη αποφάσεων για το σχεδιασμό των απαιτούμενων διορθωτικών ενεργειών.

Η Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (IRB) για τον πιστωτικό κίνδυνο είναι εκείνη που αξιοποιεί ο Όμιλος για να προετοιμάζει τις λειτουργικές και συστημικές υποδομές. Το παρόν πλαίσιο διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας αποτελείται από ένα σύνολο κυβερνητικών κανόνων, πολιτικών και διαδικασιών καθώς και συστήματα αξιολόγησης/βαθμολόγησης που καλύπτουν ολόκληρο το χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας. Αυτό υπόκειται σε συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση ώστε να περιλαμβάνει τις ενημερώσεις που εκδίδονται από τις ρυθμιστικές αρχές, να αντανακλά τον κίνδυνο που ενσωματώνεται στην τρέχουσα οικονομική ύφεση, να διευκολύνει τη διαχείριση χαρτοφυλακίου και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να συμβάλλει στην πρόληψη κάθε αρνητικού αποτελέσματος στα οικονομικά αποτελέσματα του Ομίλου.

Μειωτικά στην αξία του ανοίγματος και την αναμενόμενη ζημία επιδρούν οι τεχνικές περιορισμού του Πιστωτικού Κινδύνου. Οι σχετικές οδηγίες του εποπτικού πλαισίου (Κανονισμός 575/2013) αναγνωρίζουν συγκεκριμένους τύπους εξασφαλίσεων και πιστωτικής προστασίας για σκοπούς αξιολογήσεως κεφαλαιακής επάρκειας.

Η λήψη εξασφαλίσεων λειτουργεί ως αντιστάθμιση έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου που μπορεί να προκύψει από την ενδεχόμενη αδυναμία του πιστούχου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Τα είδη εξασφαλίσεων που χρησιμοποιούνται για πελάτες Λιανικής Τραπεζικής είναι κυρίως προσημειώσεις υποθήκης, δεσμεύσεις μετρητών ή μεριδίων Αμοιβαίων Κεφαλαίων και Τίτλοι Δημοσίου (repos, ομόλογα). Ειδικά σε περίπτωση χορηγήσεως στεγαστικών δανείων έχουν θεσπιστεί και τηρούνται μέγιστα επιτρεπόμενα όρια στα ποσοστά χρηματοδοτήσεως (Loan to Value, LTV: το ποσό του δανείου προς την εμπορική αξία του ακινήτου) τα οποία διαμορφώνονται ανάλογα με τον σκοπό χορηγήσεως του δανείου καθώς και την εξασφάλιση. Σημαντικός πιστοδοτικός παράγοντας είναι και το ποσό συμμετοχής του πελάτη στο χρηματοδοτούμενο ακίνητο, καθώς αυτό αντικατοπτρίζει τη διάθεση και την ικανότητα του αιτούντα για την αποπληρωμή του δανείου του. [*Εποπτικές Δημοσιοποιήσεις Ομίλου, 2014*]

5.4.3.2 Κίνδυνος Αγοράς

Η διαχείριση του Κινδύνου Αγοράς πραγματοποιείται ακολουθώντας τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες που έχουν αναπτυχθεί και εφαρμόζονται σε όλες τις Εταιρίες του Ομίλου. Για την υποστήριξη και την εποπτεία του πλαισίου διαχειρίσεως Κινδύνου Αγοράς και τη

διασφάλιση της εφαρμογής όλων των απαραίτητων μέτρων για την αναγνώριση, την εκτίμηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο είναι υπεύθυνη η Επιτροπή Διαχείρισεως Κινδύνων του Ομίλου. Η Επιτροπή Διαχείρισεως Ενεργητικού - Παθητικού (ALCO) του Ομίλου ασχολείται με την έγκριση των κατευθυντηρίων γραμμών, της στρατηγικής και της οργανωτικής δομής αναφορικά με τη διαχείριση του Κινδύνου Αγοράς. Η Επιτροπή Διαχείρισεως Διαθεσίμων και Ισολογισμού είναι αρμόδια για να κάνει εισηγήσεις σε θέματα Διαχείρισεως Διαθεσίμων και Ισολογισμού στην Επιτροπή Διαχείρισεως Ενεργητικού - Παθητικού του Ομίλου, ή εκτάκτως στην Εκτελεστική Επιτροπή, εφόσον απαιτείται άμεση απόφαση. Ο Κίνδυνος Αγοράς ελέγχεται με τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή δομημένων ορίων διαπραγματεύσεως, σύμφωνα με το Επίπεδο Ανοχής Κινδύνων Αγοράς του Ομίλου καλύπτοντας τις σχετικές πελατειακές ανάγκες.

Για τον υπολογισμό των εποπτικών κεφαλαίων έναντι του Κινδύνου Αγοράς, εκτιμάται η Αξία σε Κίνδυνο που χρησιμοποιείται με τη μέθοδο της ιστορικής προσομοιώσεως. Χρησιμοποιείται περίοδος διακρατήσεως μίας και δέκα ημερών, ανάλογα με το χρόνο που απαιτείται για τη ρευστοποίηση του χαρτοφυλακίου. Για τον υπολογισμό της αξίας σε κίνδυνο χρησιμοποιείται περίοδος παρατηρήσεων δύο ετών και διάστημα εμπιστοσύνης 99%.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί την Τυποποιημένη Προσέγγιση έναντι του ειδικού κινδύνου σε επίπεδο Τραπέζης και Ομίλου και για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς και τις κεφαλαιακές απαιτήσεις όλων των θυγατρικών. [*Εποπτικές Δημοσιοποιήσεις Ομίλου, 2014*]

5.4.3.3 Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο Όμιλος της Alpha Bank αναγνωρίζει την ανάγκη διαχείρισεως του λειτουργικού κινδύνου αναφορικά με τις λειτουργίες και τις δραστηριότητές του, καθώς επίσης και την ανάγκη διακράτησης επαρκών κεφαλαίων για την αντιμετώπισή του. Ο υπολογισμός κεφαλαίου έναντι του λειτουργικού κινδύνου πραγματοποιείται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Τυποποιημένης Προσεγγίσεως του Κανονιστικού Πλαισίου Βασιλεία II / ΠΔΤΕ 2590/20.8.2007. Πιο συγκεκριμένα, τα ακαθάριστα λειτουργικά έσοδα για τα τελευταία τρία έτη (2012, 2013 και 2014), κατανέμονται σε οκτώ επιχειρηματικές δραστηριότητες. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι λειτουργικού κινδύνου ισούνται με το μέσο όρο των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων για τα τρία αυτά έτη, αφού έχουν

πρωτίστως υπολογισθεί ανά δραστηριότητα και σταθμισθεί με προκαθορισμένους από το Πλαίσιο συντελεστές.

Ο Όμιλος έχει υιοθετήσει και υλοποιήσει ένα Πλαίσιο Λειτουργικού Κινδύνου που προσαρμόζεται στις εκάστοτε επικρατούσες συνθήκες και περιλαμβάνει τη συλλογή και διαχείριση γεγονότων λειτουργικού κινδύνου (όπου συμπεριλαμβάνεται το Πλαίσιο διαχείρισης Αγωγών κατά του Ομίλου), την αναγνώριση και αξιολόγηση των λειτουργικών κινδύνων, τον ορισμό και παρακολούθηση των δεικτών λειτουργικού κινδύνου, τη δημιουργία αναφορών και την εισαγωγή τεχνικών μειώσεως του λειτουργικού κινδύνου, οι οποίες αφορούν τόσο την εφαρμογή σχεδίων δράσεως που βελτιώνουν το ισχύον σύστημα εσωτερικού ελέγχου όσο και την Ασφάλιση έναντι συγκεκριμένων κινδύνων. Το 2014 επικαιροποιήθηκε η Πολιτική της Τραπέζης για τη διαχείριση του Κινδύνου Απάτης καθώς και η διαδικασία διαχείρισεως Αγωγών κατά του Ομίλου. Επίσης, εφαρμόστηκε διαδικασία αναλύσεως σεναρίων για την αξιολόγηση ακραίων κινδύνων σε επίπεδο Τραπέζης και ενδυναμώθηκε η παρακολούθηση διορθωτικών ενεργειών που προτείνονται για την αντιμετώπιση κινδύνων ή τη βελτίωση των ελεγκτικών μηχανισμών.

Παράλληλα, ο Όμιλος έχει αναπτύξει κατάλληλη οργανωτική δομή με σαφείς ρόλους και αρμοδιότητες σχετικά με τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου υπό την βασική προϋπόθεση ότι όλες οι Μονάδες της Τραπέζης και των Εταιριών του Ομίλου έχουν την πρωταρχική ευθύνη διαχειρίσεως των λειτουργικών τους κινδύνων. Στο πλαίσιο αυτό, η Διεύθυνση Κινδύνων Αγοράς και Λειτουργικών Κινδύνων αναπτύσσει κατάλληλα εργαλεία, μεθοδολογίες και διαδικασίες για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου σε επίπεδο Ομίλου, και υποβάλλει σχετικές αναφορές στη Διοίκηση του Ομίλου.

[Εποπτικές Δημοσιοποιήσεις Ομίλου, 2014]

5.4.4. Μελέτη Περίπτωσης EUROBANK

Ο Όμιλος Eurobank είναι ένας χρηματοοικονομικός οργανισμός με σύνολο ενεργητικού €73,8 δισ., ανθρώπινο δυναμικό περίπου 16.662 εργαζόμενους και συνολικό δίκτυο άνω των 960 σημείων εξυπηρέτησης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (στοιχεία Νοεμβρίου 2015). Ο Όμιλος διατηρεί στρατηγική θέση στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία, διακρίνεται στον τομέα Διαχείρισης Περιουσίας στην Κύπρο και το Λουξεμβούργο, ενώ έχει παρουσία στην Ουκρανία και στο Λονδίνο. Στην Ελλάδα, η Eurobank αποτελεί έναν από τους τέσσερις πυλώνες του τραπεζικού συστήματος. Ενισχύοντας περαιτέρω τη στρατηγική του θέση στην Ελλάδα, το 2013 ο Όμιλος ενέταξε στο δυναμικό του τη «Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος Α.Τ.Ε.» και τη «Νέα Proton Τράπεζα Α.Ε., αποκτώντας το 100% των μετοχών τους. Στη συνέχεια τις απορρόφησε, διατηρώντας το δίκτυο καταστημάτων του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου διακριτό.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της Αύξησης Μετοχικού Κεφαλαίου (ΑΜΚ) κατά €2.864 εκατ. το Μάιο του 2014, το 64,6% των κοινών μετοχών ανήκει σε θεσμικούς και ιδιώτες επενδυτές, ενώ το ΤΧΣ κατέχει ποσοστό 35,4% (στοιχεία 30/09/2015 στα οποία δεν έχει συμπεριληφθεί η ανακεφαλαιοποίηση που εξελίσσεται κατά τον χρόνο συγγραφής της παρούσας εργασίας).

Ο Όμιλος Eurobank παρέχει ένα ολοκληρωμένο φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών και δραστηριοποιείται μεταξύ άλλων στους τομείς της Επενδυτικής Τραπεζικής, της Διαχείρισης Περιουσίας, των Χρηματιστηριακών Εργασιών, των Ασφαλιστικών Εργασιών και της Αξιοποίησης και Εκμετάλλευσης Ακίνητης Περιουσίας.

Ο Όμιλος αναγνωρίζει τη σημασία της ανάληψης κινδύνων ως αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρηματικών του στόχων και κατά συνέπεια η έγκαιρη και αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

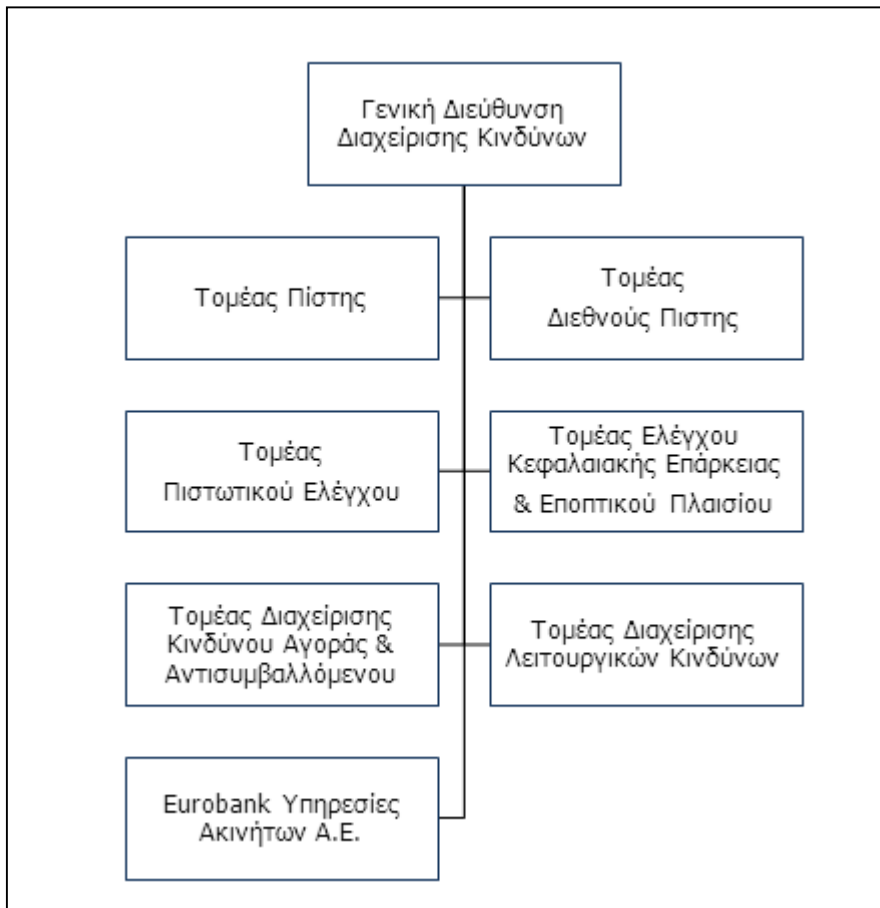
Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) έχει παραχωρήσει συγκεκριμένες αρμοδιότητες στην Επιτροπή Κινδύνων, αναφορικά με το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων, τη διαχείριση ενεργητικού/παθητικού και τη δημιουργία αποτελεσματικών μηχανισμών αναγνώρισης, αξιολόγησης και διαχείρισης των κινδύνων που απορρέουν συνολικά από τις δραστηριότητες του Ομίλου. Η Επιτροπή απαρτίζεται από πέντε μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο Δ.Σ. κάθε τρίμηνο.

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται ο Όμιλος να αναλάβει για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων, καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο διάθεσης για ανάληψη κινδύνων» (Risk Appetite Framework) μέσω ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών και παραμέτρων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής, τόσο ανά είδος κινδύνου, όσο και σε συνολικό επίπεδο. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις, η διαφύλαξη της δυνατότητας του Ομίλου να συνεχίσει απρόσκοπτα τις δραστηριότητές του και η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας.

Το πλαίσιο για την ανάληψη κινδύνων αποτελείται από τις παρακάτω συνιστώσες:

- Μέγιστη ανοχή κινδύνου: αντικατοπτρίζει το μέγιστο επίπεδο κινδύνου που μπορεί να αναλάβει ο Όμιλος, δεδομένων των εποπτικών και λειτουργικών περιορισμών (περιορισμοί κεφαλαιακής επάρκειας, περιορισμοί ρευστότητας και άλλες υποχρεώσεις).
- Διάθεση ανάληψης κινδύνου: αντικατοπτρίζει το μέγιστο επίπεδο κινδύνου που είναι διατεθειμένος να αναλάβει ο Όμιλος, προκειμένου να επιτύχει τους στρατηγικούς και επιχειρηματικούς του στόχους.
- Όρια κινδύνου: τιμές καθορισμένες με σαφήνεια που τίθενται ανά είδος κινδύνου από τον Όμιλο, προκειμένου να αποτελέσουν τα μέγιστα επίπεδα ανάληψης κινδύνων. Τα όρια παρακολουθούνται σε τακτή βάση από τις αρμόδιες Διευθύνσεις.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου διευθύνεται από τον Επικεφαλής Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου (Group Chief Risk Officer – GCRO), λειτουργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και είναι πλήρως υπεύθυνη για την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου, λειτουργικού κινδύνου, κίνδυνου αγοράς και κινδύνου ρευστότητας. Αποτελείται από τον Τομέα Πίστης, τον Τομέα Διεθνούς Πίστης, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου, τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας & Εποπτικού Πλαισίου, τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς & Αντισυμβαλλόμενου και τον Τομέα Διαχείρισης Λειτουργικών Κινδύνων. Στον Επικεφαλής Διαχείρισης Κινδύνων υπάγεται και η θυγατρική Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε., η οποία είναι υπεύθυνη για τις εκτιμήσεις των ακινήτων που καλύπτουν τις πιστοδοτήσεις όλων των μονάδων της Τράπεζας.

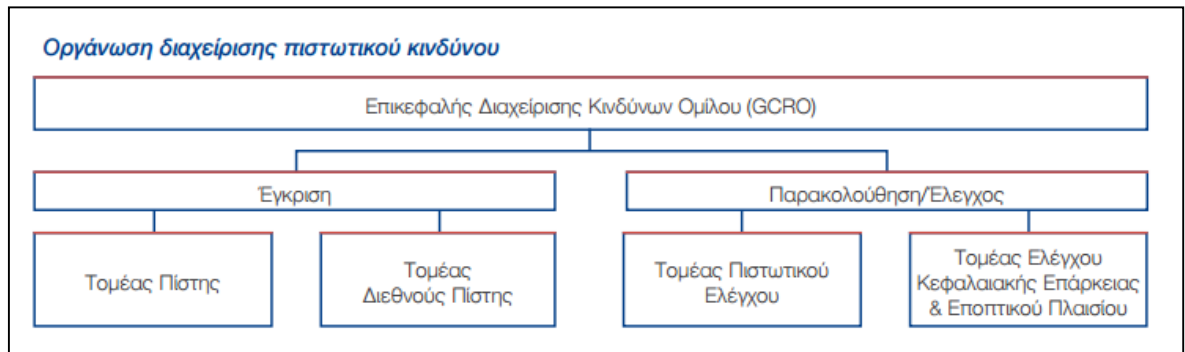

Εικόνα 10: Οργάνωση Διαχείρισης Κινδύνων⁴⁴

5.4.4.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο Πιστωτικός Κίνδυνος προέρχεται, κυρίως, από το επιχειρηματικό και το χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής του ομίλου, συμπεριλαμβανομένων πιστωτικών διευκολύνσεων, όπως οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και οι ενέγγυες πιστώσεις, ωστόσο περιλαμβάνει και κινδύνους όπως της χώρας κατοικίας/έδρας/δραστηριοποίησης του αντισυμβαλλόμενου, καθώς και κινδύνους που απορρέουν από απομείωση (dilution) δικαιωμάτων και από τον διακανονισμό συναλλαγών. Ο Όμιλος μπορεί να εκτεθεί σε πιστωτικό κίνδυνο και από άλλες δραστηριότητες όπως οι επενδύσεις σε χρεόγραφα, οι πράξεις διαπραγμάτευσης και οι δραστηριότητες διακανονισμού συναλλαγών. Είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος, γι' αυτό ελέγχεται αυστηρά και παρακολουθείται από κεντροποιημένες εξειδικευμένες μονάδες που αναφέρονται στον Επικεφαλής Διαχείρισης Κινδύνου του ομίλου.

⁴⁴ <http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=1511&mid=1024&lang=gr>

Εικόνα 11: Οργάνωση Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου [Ετήσιος Απολογισμός, 2014]

Οι διαδικασίες έγκρισης των πιστοδοτήσεων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων είναι κεντροποιημένες σε επίπεδο χώρας και διενεργούνται από Επιτροπές Πιστοδοτήσεων ενώ έχουν παράλληλα συσταθεί και άλλες εξειδικευμένες επιτροπές με σκοπό την παρακολούθηση συγκεκριμένων χαρτοφυλακίων.

Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου παρακολουθεί και αξιολογεί την ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίου του ομίλου. Λειτουργεί ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες μονάδες της Τράπεζας και πραγματοποιεί επιτόπιους ελέγχους (field reviews) στις επιχειρηματικές μονάδες της τράπεζας (corporate και retail). Ακόμη χαράσσει και επικαιροποιεί την πολιτική πιστοδοτήσεων στο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο και στο χαρτοφυλάκιο της λιανικής τραπεζικής.

Αντικείμενο του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας και Θεμάτων Εποπτικού Πλαισίου είναι η ανάπτυξη και η εφαρμογή της μεθόδου Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (IRB) με βάση το πλαίσιο της Βασιλείας και την οδηγία της κεφαλαιακής επάρκειας (CRD) για το δανειακό χαρτοφυλάκιο του ομίλου. Ασχολείται, επίσης, στην επικύρωση της αξιοπιστίας των μοντέλων που χρησιμοποιεί η Τράπεζα για τη μέτρηση των παραμέτρων κινδύνου και των κεφαλαιακών απαιτήσεων των δανειακών χαρτοφυλακίων σε ετήσια βάση. Τον Ιούνιο του 2008, ο Όμιλος έλαβε έγκριση από την Τράπεζα της Ελλάδος να χρησιμοποιεί την Προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (ΠΕΔ) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων του πιστωτικού κινδύνου. Ο Όμιλος με ισχύ από 1.1.2008 εφαρμόζει τις εξής μεθόδους εκτίμησης του κινδύνου:

- Τη Θεμελιώδη Μέθοδο των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού για τα επιχειρηματικά δάνεια της Τράπεζας της Ελλάδος.
- Την Εξελιγμένη Προσέγγιση των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για την πλειονότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής της Τράπεζας για παράδειγμα τα στεγαστικά δάνεια.
- Από το Σεπτέμβριο του 2009 η Θεμελιώδης Μέθοδος Εσωτερικών Διαβαθμίσεων εφαρμόστηκε στο σύνολο του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου της Eurobank Ergasias Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. στην Ελλάδα.
- Από τον Μάρτιο του 2010 η Εξελιγμένη Μέθοδος των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων εφαρμόστηκε στο χαρτοφυλάκιο των προσωπικών δανείων και των δανείων για αγορά αυτοκινήτου.

Ο πιστωτικός κίνδυνος των δανειακών λιανικής τραπεζικής αξιολογείται από την τράπεζα βάσει στατιστικών υποδειγμάτων τόσο κατά την έναρξη όσο και σε διαρκή βάση λαμβάνοντας υπόψη και τα υποδείγματα συμπεριφοράς (behavioral scorecards). Τα συστήματα διαβάθμισης που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα πληρούν τις απαιτήσεις της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων της Βασιλείας III (IRB approach). Η τράπεζα εφαρμόζει πολιτική επικύρωσης των υποδειγμάτων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου και των παραμέτρων κινδύνου τόσο με ποσοτικά όσο και με ποιοτικά κριτήρια σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και τις εποπτικές απαιτήσεις. [Ετήσιος Απολογισμός, 2014]

5.4.4.2.Κίνδυνος Αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς σχετίζεται με τις ανοικτές θέσεις σε προϊόντα επιτοκίου, προϊόντα συναλλάγματος και μετοχών, ή σε συνδυασμό αυτών, τα οποία επηρεάζονται από τις γενικές και ειδικές διακυμάνσεις της αγοράς. Ο Όμιλος τηρεί συγκεκριμένες αρχές και πολιτικές με σκοπό να καθιερώσει ένα αποτελεσματικό πλαίσιο διαχείρισης του κινδύνου αγοράς σε επίπεδο ομίλου, να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με το υφιστάμενο κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο και να δημιουργήσει πλεονέκτημα έναντι του ανταγωνισμού μέσω της ακριβέστερης και πιο αποτελεσματικής εκτίμησης των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Από το 2005 η Eurobank χρησιμοποιεί εσωτερικό υπόδειγμα διαχείρισης κινδύνων (VaR) ο οποίο έχει επικυρωθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος για τον υπολογισμό των

κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών. Ακόμα χρησιμοποιεί την Τυποποιημένη Μέθοδο για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των θυγατρικών της στην Ελλάδα και των διεθνών της δραστηριοτήτων. [Ετήσιος Απολογισμός,2014]

5.4.4.3 Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο Λειτουργικός Κίνδυνος εμπεριέχεται σε κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίον κάθε θυγατρική έχει συστήσει μια Μονάδα Λειτουργικού Κινδύνου που είναι αρμόδια για την εφαρμογή της στρατηγικής και του πλαισίου διαχείρισης λειτουργικών κινδύνων. Μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, το Δ.Σ παρακολουθεί το επίπεδο και το προφίλ του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένου του ύψους των λειτουργικών ζημιών, της συχνότητας και της επίπτωσής τους, και μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, τα θέματα λειτουργικού κινδύνου που σχετίζονται με μηχανισμούς ελέγχων.

Το πλαίσιο Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου βασίζεται σε τέσσερα στοιχεία: τις Αρχές, τη Διακυβέρνηση & Οργάνωση, τις Διαδικασίες και την Υποδομή, ενώ οι διαδικασίες διαχείρισής του περιλαμβάνουν τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, τη διαχείριση των ελεγκτικών μηχανισμών και των μηχανισμών μεταφοράς κινδύνου, την προετοιμασία αναφορών καθώς και τη βελτίωση της απόδοσης.

Σε συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Βασιλείας III για την εφαρμογή της Τυποποιημένης Μεθόδου, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες έχουν χωριστεί σε οκτώ τομείς και τα ακαθάριστα λειτουργικά έσοδα υπολογίζονται για κάθε ένα από τα έτη 2012, 2013 και 2014. Ο υπολογισμός του λειτουργικού κινδύνου αντιπροσωπεύει μια προσέγγιση με βάση τα έσοδα του Ομίλου. [Ετήσιος Απολογισμός,2014]

5.4.5 Συμπεράσματα

Καθώς η ανάληψη κινδύνων είναι αναπόσπαστο μέρος της λειτουργίας και ανάπτυξης των τραπεζικών ιδρυμάτων, η σωστή διαχείρισή τους αποτελεί ζήτημα ιδιαίτερης σημασίας που απαιτεί συμμόρφωση στις εκάστοτε απαιτήσεις και εξέλιξη των χρησιμοποιούμενων μεθόδων. Η Συμφωνία της Βασιλείας καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τους κανόνες που πρέπει να τηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα, ωστόσο οι ανάγκες επηρεάζονται, επίσης, από τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες και την πολιτική κάθε Τράπεζας. Για την αποτελεσματικότερη μέτρηση, παρακολούθηση και συντονισμό των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, οι συστημικές Τράπεζες έχουν δημιουργήσει εξειδικευμένες Διευθύνσεις και Επιτροπές με αυτό το αντικείμενο.

Ομοιογένεια παρουσιάζει η διαχείριση του Πιστωτικού Κινδύνου, καθώς και οι τέσσερις τράπεζες εστιάζουν στην όσο το δυνατόν καλύτερη αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειζόμενου και τη λήψη εξασφαλίσεων.

Όσον αφορά τον κίνδυνο αγοράς, η Alpha Bank και η Eurobank εφαρμόζουν την Τυποποιημένη Προσέγγιση και εσωτερικό υπόδειγμα διαχείρισης (**Value at Risk**). Η Εθνική Τράπεζα υπολογίζει τη Μέγιστη Δυνητική Ζημία με τη μέθοδο Διακύμανσης/Συνδιακύμανσης και διακρίνει τις επιμέρους συνιστώσες (επιτοκιακός, μετοχικός, συναλλαγματικός), ενώ η Τράπεζα Πειραιώς παρακολουθεί τις μελλοντικές απαιτήσεις ρευστότητας/δανεισμού βάσει της ληκτότητάς τους.

Προκειμένου να θωρακιστούν έναντι του λειτουργικού κινδύνου, ο οποίος μπορεί να σημειωθεί σε οποιοδήποτε στάδιο μίας διαδικασίας, οι Τράπεζες επικεντρώνονται στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, την ανάπτυξη εργαλείων και μηχανισμών που περιορίζουν τις παρεκκλίσεις και τα σφάλματα, ενώ οι Διευθύνσεις Εσωτερικού Ελέγχου-Επιθεώρησης καλούνται να εποπτεύουν τις επιμέρους μονάδες για την πιστή εφαρμογή αυτών.

Υιοθετώντας τα παραπάνω, οι Τράπεζες κατορθώνουν να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των ρυθμιστικών κανόνων, να επιτυγχάνουν στις δοκιμασίες stress test στις οποίες υποβάλλονται περιοδικά και να κρίνονται κεφαλαιακά ισχυρές ώστε να είναι εφικτή η συνέχιση της λειτουργίας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΣΥΝΟΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέσα από αυτήν την εργασία παρουσιάστηκε η έννοια του Χρηματοπιστωτικού συστήματος και ο καθοριστικός ρόλος του στη λειτουργία και ανάπτυξη της Οικονομίας από την αρχαιότητα έως σήμερα. Κυριότερη συνιστώσα του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος αποτελεί το Τραπεζικό Σύστημα, γι' αυτό δίνεται ιδιαίτερο βάρος στη θεωράκιση και τη διασφάλιση της σταθερότητάς του.

Τα Τραπεζικά Ιδρύματα εκ των πραγμάτων αναλαμβάνουν κινδύνους προκειμένου να εξελίσσονται και να αυξάνουν το μερίδιό τους στην αγορά, καθώς η τακτική αποφυγής των κινδύνων επιφέρει στασιμότητα και κατ' επέκταση αδυναμία εξυπηρέτησης των αναγκών της πελατείας. Οι κυριότεροι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αγοράς, ο λειτουργικός, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο συναλλαγματικός. Για να περιοριστεί η ενδεχόμενη απώλεια από την επέλευση κάθε είδους κινδύνου, κρίσιμο ζήτημα αποτελεί η Διαχείριση κινδύνων σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα εφαρμόζοντας ποικιλία μεθόδων και εργαλείων για τον σκοπό αυτό.

Δεδομένης της σημασίας που έχει η σταθερότητα του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος σε παγκόσμιο επίπεδο, με τη Συμφωνία Βασιλείας (I, II, III) έχει διαμορφωθεί ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που ορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές λειτουργίας του και αναπροσαρμόζεται με βάση τις απαιτήσεις της Οικονομίας. Ρόλο συντονιστή της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ECB) η οποία καθορίζει τα επιτόκια δανεισμού των τραπεζών και ελέγχει το χρήμα, ενώ ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) παρέχει στήριξη στις χώρες που έχουν ανάγκη εφόσον πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Η διεθνής κρίση που επηρέασε την ελληνική οικονομία σε συνδυασμό με τα ενδογενή προβλήματα χρέους έχουν προκαλέσει σημαντική ύφεση τα τελευταία χρόνια, ενώ υπήρξε και η απειλή οριστικής κατάρρευσής της. Για να αποτραπεί αυτή η εξέλιξη, από το 2010 μέχρι σήμερα, η χώρα έχει δεχθεί τρεις φορές τη χρηματοδοτική συνδρομή της Ευρωζώνης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου με την υπογραφή αντίστοιχων Μνημονίων που θέτουν σε αυστηρή τροχιά την ελληνική οικονομία.

Η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος και εποπτεύει τις Τράπεζες που δραστηριοποιούνται στη χώρα, ενώ παράλληλα το Ταμείο

Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) συνεισφέρει στη διαφύλαξη της σταθερότητας του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος μέσα από την οικονομική στήριξή του.

Οι τέσσερις συστημικές Ελληνικές τράπεζες καλούνται να προσαρμοστούν στις συνθήκες της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας, να συμμορφωθούν στα απαιτήσεις που επιβάλλουν οι θεσμοί και να αντιμετωπίσουν με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται για να αποτραπεί το ενδεχόμενο κατάρρευσής τους. Γι' αυτό τον λόγο συγκροτούν ειδικές Επιτροπές και Διευθύνσεις που ασχολούνται αποκλειστικά με αυτό το ζήτημα, παρακολουθούν καθημερινά την έκθεση σε κάθε κίνδυνο ξεχωριστά, και σχεδιάζουν νέα εργαλεία και μεθόδους προκειμένου να προστατευτούν έγκαιρα και με τον πιο πρόσφορο τρόπο, ώστε να είναι εφικτή η συνέχιση της αποδοτικής τους λειτουργίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγγελόπουλος Π., 2008, «Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα: αγορές, προϊόντα, κίνδυνοι», Εκδ. Σταμούλη
2. Αγγελόπουλος Π.ΧΡ, 2013, «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα», Εκδ Σταμούλη
3. Αναγνωστάκης Γ., Καρδαμίτση Μ., Πολυζώης Ι., Σταυρακοπούλου Λ., 2002, «Η μεθοδολογία των χρηματοδοτήσεων στην τραπεζική πρακτική», Εκδ. Ένωση Ελληνικών Τραπεζών
4. Γεωργιάδης Α., 2001, «Η εξασφάλιση των πιστώσεων», Εκδ. Σάκκουλας
5. Γεωργούτσος Δ., 2008, «Διαχείριση Κινδύνων και Κεφαλαιακή Επάρκεια Πιστωτικών Ιδρυμάτων», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
6. Γκόρτσος Χ., 2009, «Εισαγωγή στο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο», Πανεπιστημιακές Παραδόσεις : Επικαιροποίηση 11^{ου} κεφαλαίου του συγγράμματος: «Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο», Στεφάνου Κ.Α., Γκόρτσος Χ.Γ.», 2006
7. Ζουπουνίδης Κ., Λεμονάκης Χ., 2009, «Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου», Εκδ Κλειδάριθμος
8. Θωμαδάκης Σ, Λοΐζος Κ., 2011, Συλλογικός Τόμος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών με Θέμα: «Η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοοικονομικό σύστημα», Εκδ. Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Κεφάλαιο: «Η Χρηματοοικονομική Ρύθμιση Και Το Κόστος Κεφαλαίου Των Πιστωτικών Ιδρυμάτων» , Εκδ. Ελληνική Ένωση Τραπεζών
9. Θωμαδάκης Σ., Ξανθάκης Μ., «Αγορές Χρήματος κ Κεφαλαίου- Τραπεζική Επιστήμη , Θεωρία και Πράξη», Εκδ. Σταμούλη
10. Καραμούζης Ν., 2009, 'Τα αίτια της Διεθνούς Χρηματοπιστωτικής Κρίσης Και ο Ρόλος του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος', *Eurobank Research Οικονομία Και Αγορές*, Τόμος IV , Τεύχος 8, σελ 10-18 , Δεκέμβριος 2009, <http://www.hardouvelis.gr/FILES/PROFESSIONAL%20WORK/Economy%20and%20Markets%20IV_8_DEC2009.pdf>
11. Προβόπουλος Γ., Γκόρτσος Χ., 2004, «Το νέο ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό περιβάλλον: τάσεις και προοπτικές», Εκδ. Σάκκουλας
12. Σαπουντζόγλου Γ. , Πεντότης Χ., 2009, « Τραπεζική Οικονομική», Εκδ Μπένου

13. Σχοινιωτάκης, Συλλιγάρδος, 2010, «Διαχείριση Τραπεζικών Και Χρηματοοικονομικών Κινδύνων», Εκδ Δίστιγμα
14. Χαρδούβελης Γ., 2009, «Η Χρηματοοικονομική Κρίση Και Το Μέλλον Της Παγκόσμιας Οικονομίας», *Eurobank Research Οικονομία Και Αγορές*, Τόμος IV, Τεύχος 8, σελ 19-43, Δεκέμβριος 2009,
http://www.hardouvelis.gr/FILES/PROFESSIONAL%20WORK/Economy%20and%20Markets%20IV_8_DEC2009.pdf>
15. Χαρδούβελης Γ., Γκόρτσος Χ., 2011, Συλλογικός Τόμος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών με Θέμα:«Η διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοοικονομικό σύστημα», Εκδ. Ελληνική Ένωση Τραπεζών
16. Χριστόπουλος Α., Ντόκας Ι., 2012, «Θέματα Τραπεζικής και Χρηματοοικονομικής Θεωρίας», Εκδ Κριτική

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bessis J., 2002, “Risk Management in Banking”, Second Edition, John Wiley & Sons, Ltd
2. Mishkin Frederic S.,1992, “Anatomy of a financial crisis”, *Journal of Evolutionary Economics*, 2:115-130
3. Slovik P., Cournede B.,2011, “Macroeconomic Impact of Basel III”, OECD Economics Department Working Papers No 844
4. Sutorova B., Teply P., 2013, Finance a uver- *Czech Journal of Economics and Finance*,63,2013,no3[The Impact of Basel III on Lending Rates of Eu Banks]
5. Gavalas D ., Syriopoulos T.,2014,” *Journal of Finance and Bank Management*, Vol. 2(3 & 4), December 2014”,[Basel III and its Effects on Banking Performance: Investigating Lending Rates and Loan Quantity]
6. Fratianni M., Pattison J. C.,2015, “Basel III in Reality”, *Journal of Economic Integration* , Vol.30 No.1, March 2015, 1~28 <http://dx.doi.org/10.11130/jei.2015.30.1.1>

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. ALPHA BANK,

<http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=8926>,

<http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=3295>,

-Όμιλος Alpha Bank Πυλώνας III Εποπτικές Δημοσιοποιήσεις έτους 2014 (σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013):

https://www.alpha.gr/files/investorrelations/PYLVNAS_2014_04_27gr.pdf

2. EUROBANK,

<http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=1511&mid=1024&lang=gr>,

-ΕΤΗΣΙΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

2014:

http://www.eurobank.gr/Uploads/pdf/Etisios_Apologismos_2014.pdf

3. Αποταμίευση, Επένδυση και το Χρηματοπιστωτικό σύστημα,

<http://users.uom.gr/~esartz/teaching/macro/Kef25.pdf>

4. Βουλή των Ελλήνων,

http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=790d16f3-51db-4bac-b40f-50d84266e618

5. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ,

<https://www.nbg.gr>

-Κανονισμός Λειτουργίας ΕΤΕ :

https://www.nbg.gr/greek/the-group/corporate-governance/committees/Documents/%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A4%CE%A1%CE%9F%CE%A0%CE%97_%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%93%CE%A7%CE%9F%CE%A5_GR.pdf ,

-Ετήσια Έκθεση 2014:

https://www.nbg.gr/greek/the-group/investor-relations/annual-report-offerring-circular/Documents/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%95%CE%BA%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%95%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20%CE%94%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%B1/2014_%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91_%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97.pdf

6. Επιτροπή Βασιλείας,

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/Diavouleuseis/others.aspx>

<http://www.bis.org/bcbs/about.htm?m=3%7C14%7C573>

<http://www.bis.org/bcbs/history.htm>

<https://www.bis.org/bcbs/history.htm>

BCBS(2010):http://www.bis.org/publ/bcbs189_dec2010.pdf η οποία ανανεώθηκε 1.06.2011: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

BCBS(2010):<http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf> η οποία ανανεώθηκε 6.01.2013 και δημοσιεύθηκε <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

<http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

<http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

<http://www.bis.org/publ/bcbs271.pdf>

<http://uk.reuters.com/article/idUKWLB988720120517>

7. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,

http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_el.htm#goto_1

<https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/stability/html/index.el.html>

8. Ευρετήριο Οικονομικών όρων,

<http://www.euretirio.com/dikaioma-agoras-call-option>

9. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας,

<http://www.esm.europa.eu/#>

[http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/B9C779044B673070C2257A090022AA83/\\$file/FINAL%20ESM%20\[Compatibility%20Mode\].pdf](http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All/B9C779044B673070C2257A090022AA83/$file/FINAL%20ESM%20[Compatibility%20Mode].pdf)

<file:///C:/Documents%20and%20Settings/user/%CE%A4%CE%B1%20%CE%AD%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AC%20%CE%BC%CE%BF%CF%85/Downloads/ESM%20organisation%20chart%20October%202015.pdf>

<http://www.esm.europa.eu/assistance/Greece/index.htm>

10. IOBE,

http://iobe.gr/docs/economy/ECO_Q3_15_REP_GR.pdf

11. Καλφάογλου Φ., 2012, «Το Πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας των Τραπεζών», Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 36, Τράπεζα της Ελλάδος

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/oikodelt201204.pdf>

12. Κοσμίδου Κυριακή, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών Α.Π.Θ, Τομέας Οικονομικής Των Επιχειρήσεων, «Τραπεζικό Σύστημα Και Προϊόντα»

<http://docplayer.gr/2270568-Trapeziko-systima-kai.html>

13. Παγκόσμιο Τραπεζικό Σύστημα,

<http://www.nocomments.gr/news/oikonomia/80124/i-istoria-toy-pagkosmioy-trapezikoy-systimatos>

14. Προβόπουλος, 2009, «ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ»

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/fstability200912.pdf>

15. Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας,

<http://www.hfsf.gr/el/orgstructure.htm>

http://www.hfsf.gr/el/about_whatwedo.htm

http://www.hfsf.gr/files/HFSF_Interim_January_March_2015_el.pdf

16. Τράπεζα Πειραιώς,

<http://www.piraeusbankgroup.com/el/group-profile/important-dates/1916-1991>,

-Διαχείριση Κινδύνου: <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/risk-management>,

-Δημοσιοποίηση Πληροφοριών Εποπτικής Φύσης σχετικά με την Κεφαλαιακή Επάρκεια και τη Διαχείριση Κινδύνων σε Ενοποιημένη Βάση για το έτος 2014 (Πυλώνας ΙΙ):

http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2015/Files/Investor-Relations/Corporate-Governance/Risk-Management/Pillar%CE%99%CE%99%CE%99_2014_Gr.pdf

17. Τράπεζα Της Ελλάδος,

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/%CE%A4%CE%BF%20X%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20M%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%82%20K%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/Organization/buildings/default.aspx>

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/default.aspx#rest>

http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Greece_branches_map.pdf

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/Organization/organisationalchart.aspx>

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>

18. Τραπεζικό Σύστημα,

<http://www.newsbeast.gr/world/arthro/1858355/h-istoria-tou-trapezikou-sistimatos>